

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

42944

Carlo Viglietti / Izgubljen poklic

Carlo Viglietti

Izgubljen poklic

Ilustriral Jože Beranek

Mladinska založba - Ljubljana 1943

Avtoriziran prevod
Prevedel dr. Franc Knific

Z dovoljenjem Škof. ordin. v Ljub., 7. jul. 1943, št. 2377.

Salezijanska tiskarna na Rakovniku v Ljubljani.

I. PRVO SLOVO

Rana mladost.

Španija je moja domovina. Moj oče je bil trgovec, mati pa, hči sončne Italije, je bila plemenitega rodu, globoka in nežna duša ter jako izobrazena. Že kot frkolinček pri šestih letih sem ji tako nagajal, da me je morala večkrat močno pokarati. Pa me je zraven tako lepo pogledala, da sem, čeprav otrok, koj uganil, da ne misli tako zares. Hotela je pač krotiti mojo ognjevito čud in prav vtiriti moj nemirni značaj. Bil sem pa sila trmoglav in objesten: nobenih zaprek nisem trpel in zahteven sem bil, kakor da bi se moralo vse pred mano ukloniti ter zadovoljiti moje muhe. Kadar koli smo se s sestricama igrali, se je igra vselej končala z njunim porazom: za lešnik debele solze so se jima usipale po rdečih licih in jokali sta neutešljivo. Tedaj pa me je zlomil njun jok in kakor bi mi bil noge pod koleni spodbil, sem padel pred nju in ju za božjo voljo prosil, naj me mami nikar ne zatožita. Pa mi ni šlo za to, da bi morda ne bil tepen, tega sem bil že tako vaje, temveč zato, da bi mama spet ne bila žalostna, saj sem jo imel tako rad!

Toda žal, le prevečkrat je že sama opazila, da je prišlo med nami do nasprotij, in je hotela

vse od konca do kraja vedeti, kaj se je zgodilo. Gorje, če bi bil kdo kaj utajil! Desetkrat na dan sem bil ob njej in jo prosil odpuščanja, ker mi je bilo žal moje brezglavosti, toda komaj sva se z mamó spravila, komaj sem dobil poljub v znamenje, da je vse odpuščeno, pa sem bil spet tak kakor prej. Nobena stvar me ni mogla ukrotiti, bil sem kakor živ ogenj. Zajahal sem prvo palico, ki mi je prišla pod roke. Oblečen in oborožen kot vojak, s papirnato čako na glavi in z leseno sabljo v rokah sem naskakoval vse, kar mi je bilo na poti.

Spominjam se, da sem nekega dne spet tako prijahal v sprejemno sôbo, kjer je visela velika in lepa slika, ki je predstavljala bitko. Vojaki na iztegnjenih vrancih so namerili sablje naravnost proti meni. To mi je tako razgreló domišljijo, da sem zavihtel svojo leseno sabljo in s krikom: „Pa se udarimo!“ s tako vnemo sekal po sliki, da sem jo na mnogih krajih popolnoma razsekal in docela poškodoval.

Oče je kmalu opazil, kaj sem storil; 'razkačen je bil, kakor bi ga devet sršenov pičilo. Odmeril mi je kazen, da se bom tri dni postil ob samem kruhu in vodi. Ganiti ga niso morale ne moje prošnje ne moje solze. Silno mu je bilo hudo, da sem mu uničil najlepšo umetnino, ki so jo že dolga leta skrbno čuvali v hiši. Čeprav nisem imel nobenega pojma o dragocenosti slike, mi je vendar bilo nedopovedljivo težko, ko sem videl očeta, kako zelo je žaloval za njo.

V najbolj zapuščenem kotu hiše je bila temna

sobica, kamor so zametavali nerabne in izrabljene predmete, ali, kakor so ji pravili, ropotarnica. Med to ropotijo sem rad zahajal. V svoji prvi otročji pobožnosti sem obesil na steno sliko, ki sem jo dobil od duhovnega gospoda, ko sem mu prvič stregel pri sveti maši. Slika je predstavljala beg v Egipt.

Ko mi je bilo kdaj tesno pri srcu ali me je bilo sram, da sem mami povzročil žalost, sem tekel v to sobico, padel pred podobo na kolena in se bridko zjokal. Prepričan sem namreč bil, da sem storil velik zločin, in zato sem prosil božje Dete odpuščanja.

Tisti dan, ko sem ono sliko uničil, sem preklečal pred podobo celih dve uri. Sedem let mi je takrat bilo in še zdaj ne vem, kje sem našel toliko besed za pogovor s sveto Družino.

Vsakovrstne nespameti so mi prihajale na misel. Moja mama mi je pripovedovala, sem se spominjal, da je sveti Hijeronim ubežal iz bučnega sveta v puščavo in se tam s kamnom tolkel po prsih ter delal pokoro. Tudi meni je bilo, da bi bil najrajši ubežal v gozd in tam delal pokoro in se bičal kakor sveti Hijeronim.

To je bila slutnja moje bodoče namere, da se posvetim tebi, Gospod, ki si mi zanetil to željo v nežnem srcu. Ali kaj, ko je z duhovnikom tako kot z mučenikom: svet ne razume, da Gospod, čigar kri se neprestano žrtvuje na oltarju, zahteva zase nedeljeno ljubezen.

Znočilo se je že. Oče me je iskal po vseh kotih, da bi me spravil spat.

Slučajno je pogledal tudi v ono ropotarnico, posvetil in me videl pred podobo ihtočega in vsega v solzah.

„Ti ubogi otrok!“ je zaječal in orosile so se mu oči, mene pa je bilo sram, da me je zalotil. Dvignil me je, pritisnil k sebi, potem pa sem začutil gorak poljub na čelu. „Hinko, veliko žalost si mi danes storil, toda odpuščam ti, vendar želim, da ne jokaš več, ampak greš koj v posteljo, pa umiri se in potolaži.“

Ubogal sem, toda tudi še pod odejo so mi tople solze drsele po licih, zdaj bolj zato, ker sem

videl, kako dober je bil očka z mano. Ti dogodki so me za nekaj dni zresnili, toda kmalu sem pozabil na vse in oglasila se je v meni vrojena živahnost in spet se me je prišla razposajenost.

Nekega dne smo se šli s sestrama bikoborbo, kakor je v Španiji navada. Na glavo sem si navel čudno stvar iz lepenke, potem sem pa oponašal razjarjenega bika in se zaletaval zdaj proti tej, zdaj proti drugi sestri in jo skušal natakniti na rogove. Tako sem bil ves v svoji vlogi, da nisem veliko pazil, kam se bom zaletel; pa je namah strašansko zaropotalo in zažvenketalo — velika stenska ura je padla po fleh.

Po vsej hiši je bilo slišati ropot. Iz sosednjih sob so vsi hkratu prihiteli gledat, kaj se je zgodilo. Lahko si mislite, kako mi je bilo, ko sem videl med drugimi tudi svojega dobrega očka. Kar odrevenel sem in celo pozabil sem sneti z glave bikovsko glavo, ki je edina povzročila ono nesrečo. Pa mi je očka kmalu pomagal. Tako mi je prislonil, da je ona glava iz lepenke daleč odletela.

Neuĝnanec čez vse

Ko sem nekoliko odrastel, mi je tovarišija mojih vrstnikov bila neizrečeno ljuba. Z njimi sem imel priliko, da sem se dovolj naigral in dal duška svoji mladostni razposajenosti; vedno sem želel kaj novega.

Verna in poštena družina Biancotti je stanovala v nadstropju nad nami. Moja mama in Bian-

cöttijeva gospá sta bili veliki prijateljici. Grof je imel tri sinove, brhke in neugnane. Razume se, da sem v njih našel 'najboljše prijatelje, saj so se tako natanko ujemali z mojo čudjo. Istih let smo bili več ali manj vsi; srednji, Hubald, je bil en mesec mlajši od mene.

Vsak dan so v določenih urah prihajali k meni in smo se zabavali, kar nam je duša dala. Moja mama je bila kar zadovoljna, ker so oni bili bolj umerjeni kot jaz, in se je nadejala, da bodo mojo preveliko živahnost krotili. V sobi, določeni za našo zabavo, smo se igrali. Naredili smo iz stolov voz, sestre so morale nanj in mlajši brat, midva z Hubaldom pa sva sedela na kozlu in z vajeti vodila vprežene lesene konje. Šlo kajpak ni nikamor naprej, domišljija pa nas je seveda kmalu pripeljala na določeno mesto. Hubald in jaz sva prva izstopila ter pomagala princem in princesinjam z voza, potem sva jih peljala v dvorano, kjer je bila miza že pogrnjena z vsemi dobrotami — malice. Kar je bilo boljšega, sem si prvi nagrabil, imel sem polne žepe piškotov, zraven pa sem igral še plačilnega in moledoval pri gostih, da mi kaj dajo od svojega. Bili 'so radodarni, zato sem dosti dobil.

Včasih pa smo se peljali — s kočijo seveda — v „cerkev“. Tam v kotu sobe je stala prižnica in jaz sem stopil nanjo in začel grmeti z nje in priporočati miloščino in post; poslušalce sem ganil — v svojo korist. Včasi pa sem se drl nad njimi in zmerjal to pregrešno ljudstvo. Bil sem pa za vse

hkrafu: za škofa, za ministranta, za cerkovnika, skratka, kar je bilo ravno potrebno.

Drugič spet smo se peljali v „gledališče“. Jaz sem si kar sproti izmišljeval komedije in burke, ki smo jih potem igrali. Nikoli ni smelo manjkati čarovnic, čarovnikov, strahov, hudobcev in seveda začaranih gradov.

Čim bolj se je razpletalo dejanje, tem več igralcev sem potreboval, zato se je dvorana vedno bolj praznila in gledalci so morali na oder igrati določeno jim vlogo. Sam sem se sproti preoblačil in igral domala vse važnejše vloge. Seveda sem bil junak vseh predstav jaz sam. Med odmori pa sem se zamozavestno sprehajal po odru z rokami v žepu in hlastno požiral ploskanje občinstva.

Nekoč nam je mama prepovedala gledališče, pač zato, ker sem porabil njeno najlepšo svileno obleko, njene klobuke in skratka vse, kar se mi je zdelo najbolj primerno. Nekoč sem igral roparskega napadalca, pa sem sestrici tako prestrašil, da sta kar oboleli in sta morali v posteljo. S tem je bilo konec našega gledališča, ki mi je izmed vsega še najbolj ugajalo.

Konje in orožje sem imel tako rad, da me je bila sama strast do njih. Domači so mi prerokovali, da bom nekoč pogumen vojskovodja. To mi je silno prijalo; pa tudi nič nemogočega se mi ni zdelo, saj sta bila dva moja strica, mamina brata, generala v Italiji, zakaj bi tudi jaz ne mogel kaj postati?

Da, konji in orožje, to mi je bilo največje veselje. Ko sem zaslišal peket konjskih kopit na cesti, sem skočil k oknu, in ko sem videl vojaka na konju, mi je kri šinila v lica. Kaj bi bil dal, da bi jaz nosil one epolete, ono svetlo čelado in bridko sabljico ob boku!

Ko mi je bilo dvanajst let, sem pa znal že vse vojaške stopnje od prostaka do armadnega generala. Točno sem razpoznaval razne polke in njih obleko, kakor konjenice, pehote in drugih vrst. Celo za konje sem vedel, kakšne pasme so; ali so arabske ali angleške ali čiste ali normanske ali andaluzijske pasme. Ker smo prebivali v mestu, oče ni dovolil, da bi zahajal v hlev h konjem, kjer je bilo par krasnih konj tekačev angleške pasme. Toda ko smo poleti šli na letovišče v vilo, mi je bilo lažje odtegniti se očetovi in mamini skrbni pažnji.

Večkrat sem šel v hlev in sem tam prebil cele dolge ure pri konjarju Petru, ki me je zelo rad imel. Vedel je za moje srčne želje, zato mi je neprestano govoril o konjih in kočijah. Prosil sem ga, naj me posadi na kakšnega konja, ko jih bo peljal napajat. Če je vedel, da ne bo nihče opazil, mi je željo tudi izpolnil.

Ko sem bil na konju, se mi je zazdelo, da sem Karel Veliki in da bi podvržel obe polufi sveta, ko bi mi pustili.

Tudi s svojim učiteljem naj vas seznanim. Osnovno šolo sem že skončal, učil pa me je star častitljiv duhovnik, ki je vsak dan prihajal k nam.

Ko so končali šolo z mojimi sestrami, se je potem zabaval z mano še kakšne pol ure in marsikaj

lepega sem zvedel od njega. Ko pa je šlo, da me dado v gimnazijo, mi je oče iskal nekoga, ki bi me poučeval in hkratu nadzoroval. Mama je preprosila očeta, da je dobil nekega Italijana, Štefana Brikka. Bil je mladenič pri petindvajsetih letih, odkritega, lepega značaja, globokega verskega prepričanja, saj je sodeloval prej celo pri nekem katoliškem listu.

Tako sem v šoli tega izbornega učitelja prebil dve leti.

Prvi prestopek

Moji prijatelji z gornjega nadstropja so rasli z mano vred. Njihov oče jih je po gosposko vzgajal, moj o tem še slišati ni maral. Kako sem jim bil nevoščljiv, ko so zjutraj jahali, jaz pa sem moral peš.

Neizmerno me je peklo, da sem bil prav jaz tako prikrajšan. Ko sem z grofovimi sinovi smel na sprehod, sem jih iskreno prosil, naj mi omogočijo dostop v jahališče. Obljubili so mi in določili smo dan. Sprva sem se zadovoljil le s tem, da sem prisostvoval njihovemu pouku, toda dolgo nisem mogel vzdržati. Tudi jaz sem splezal na konja, ki mu je bilo ime Miško. Tako se je moj sprehod spremenil v jahalno šolo. Ker mi je bilo dovoljeno iti vsak dan s tovariši, nihče doma ni slutil, kaj sem počenjal kljub očetovi prepovedi.

V nekaj učnih urah sem že vse zapopadel: kako voditi konja in kako ravnati z njim. Zdaj mi

je mirno skakljal, zdaj je šel korakoma, potem sem ga ošvrknil, da se je v skoku pognal. Štirinajst let mi je bilo tedaj; presrečnega sem se počutil.

Moji prijatelji, ki so bili dodobra vajeni jahanja, so si izmislili, da bi šel z njimi kar na prosto jahat. Jasno mi je bilo, da bi doma 'koj vse zvedeli. Premagal sem se in nisem šel. Zvečer sem jih komaj čakal, da so mi ob povratku pripovedovali, kako je bilo. Z zanosom so pravili, kako krasen užitek so imeli na sprehodu. Namesto veselja mi je ob njih pripovedovanju žalost legala na dušo.

„Blagor vam,“ sem dejal, „da se morete zabavati, kolikor vam duša da!“

Z Ernestom, najstarejšim med njimi, sva bila iskrena prijatelja, zato ga je bolela moja tuga. Niti do učenja nisem imel več takega veselja kot prej in minevala me je prejšnja živahnost; postal sem tih in zamišljen. Mislite si lahko, kako je mamu skrbela ta sprememba.

Nekega dne je očetu pri mizi omenila to moje zadržanje. Fant, sem si dejal, zdajle je prilika, porabi jo! In porabil sem jo. Solze so mi udarile v oči, naslonil sem se na mizo in bridko zajokal. Med ihtenjem sem povedal, koliko marljiveje bi se učil in kako drugačen bi bil, ko bi mi bilo dovoljeno jahati na sprehod s svojimi prijatelji. Očeta je pogrel ta moj predlog; zabičal mi je, da ne zinem več o tem. Nikoli prej mi še ni tako ostro in odločno govoril kot to pot. Nikoli potem nisem zvedel, zakaj je tako hudo nastopil.

Pred Ernestom nisem imel nobenih skrivnosti in vse svoje srčne bolečine sem njemu zaupal. Tolažil me je in sočustvoval, kar je mogel, toda mir se ni hotel več naseliti v moje žalostno srce.

Nekega dne mi pade v sobo ves vesel in srečen ter mi pripoveduje, da bo jutri dirkalna tekma. Cilj bo bližnja vas. Drgetal sem od koprnenja.

„Dragi Ernest, če me imaš količkaj rad, daj, poskrbi, da jašem tudi jaz s tabo.“

„Priatelj, za vse je poskrbljeno. Tu imaš ostroge in bič,“ je dejal in potegnil spod jopiča oboje.

Ostrmel sem.

„Ernest, čemu mi bodo te ostroge in bič?“

„Čemu ti bodo? Poglej ga no, ali si ne znaš pomagati? Jutri zjutraj ob osmih, namesto da pričakaš doma učitelja don Sebastiana, se požuri v jahalnico. Od ondod odrinemo. Odloči se... na svidenje!“ Tako je dejal in izginil.

Nisem vedel, kaj bi počel. Po glavi mi je vrelo. Malce sem pomislil, potem pa sklenil: jutri zjutraj bom povzročil prepir in kot iz bojazni pred kaznijo pobegnem. Mislili bodo, da sem se umaknil pred razjarjenim očetom.

Rečeno, storjeno. Že ob pol osmih me je pričakoval moj domači učitelj don Sebastiano, a ker me od nikoder ni bilo, je poslal sestro Lojzko, naj me poišče. Priganjala me je, naj vendar že grem k pouku. Jaz sem ji pa predrzno odvrnil: „Reci gospodu učitelju, da me danes prav nič ne mika

poslušati njegov dolgočasni nauk." Še nikdar v življenju nisem bil tako skrajno predrzen. — Pograbil sem klobuk in zbežal.

V jahalnici me je pričakovalo kakih dvajset mladcev. Nataknil sem si ostroge, zajahal sem in že smo odpeketal. Pri tekmi sem zmagal jaz in dobil prvo nagrado.

Ob tej zmagi se me je z ene strani loteval ponos, z druge pa se je vame zajedala skrb, kaj bo doma. Oče bo gotovo hotel dognati vse do potankosti. Pri izbornem kosilu, ki so nam ga priredili, je bilo živahno in veselo, le mene je ujedala skrb pa bol hkratu, da sem očeta tako razžalil. To je bilo prvič, da sem se zavedel težkega pogreška.

Skočili smo v sedla in odjahali proti domu. Čim bolj smo se bližali mestu, čim bolj so zvoniki rastli pred nami in se belile hiše, tem tesneje mi je postajalo pri srcu. Najrajši bi bil kar pobegnil.

Ko sem konja oddal, sem se s počasnim korakom napotil proti domu. Na ovinku sem opazil uradnika, ki je bil v službi pri mojem očetu. Šel je naravnost proti meni. Zašibile so se mi noge, najrajši bi se bil izognil, da bi se ne srečala. Pa bilo je prepozno; že je stal pred mano.

„Hinko! Kakšna zmeda je doma! Tvoj oče nas je vse poslal po mestu tebe iskat. Mama je vsa iz sebe in sprašuje zdaj tu zdaj tam pri sorodnikih, če morda kaj vedo zate. Oče je naročil, naj ti pove, kdor koli te najde, da te pričakuje z odprtimi rokami in da ti je vse odpustil.“

Namah mi je bilo jasno, da se mi je namera sijajno posrečila. Pa vendar sem se delal, kakor da me je bilo sram mojega pregreška ter da sem zato zbežal zdoma. Če je pa tako, da mi odpušča, se vrnem domov.

Prišel sem pred starše kakor skesan grešnik; oče in mati pa sta oba hkratu skočila proti meni in me prisrčno objela. Posebno topel je bil mamin objem. Žalostno mi je dejala:

„Zakaj si nama to storil? Zakaj bežiš od doma za tak prazen nič?“

„Poslušaj, Hinko,“ mi de oče, „prav nič ni bilo treba nakopavati nama tak strah; za danes naj bo, toda pod pogojem, da prosiš oproščenja don Sebastiana za nevljudno ravnanje nasproti njemu.“

Ves skesan sem šel k učitelju, padel sem pred njim na kolena. Nasmehnil se je in me opravičeval, da je bila vzrok takemu ravnanju le moja vihravost. In s tem se je vse končalo.

Toda jaz se nisem mogel utolažiti, jokal sem ne zaradi storjenega pogoška, ampak neizrečeno me je bolelo, da sem domače tako grdo prevaral.

Nagla odločitev

Vendar mi strast do jahanja ni dala miru. Ko se je pleglo prvo kesanje, sem že premišljeval, kako bi se mogel udeležiti druge tekme, ki je bila določena za četrtek. Tisto jutro sem kratko in malo počakal, da je oče odšel z doma, po-

tem pa izginil. Ponosno sem jahal s tovariši, kar mi zadoni na uho dobro znan glas, da mi je namah kri zastala po žilah:

„Hinko, takoj s konja!“ — Oče je s trdimi koraki prihajal k meni.

Tedaj bi se bil najrajši pogreznil tisoč metrov pod zemljo. — Pograbil je za vajeti, jaz pa sem se počasi kobalil raz konja. Niti oči se nisem upal dvigniti proti očetu; ves trd sem bil od strahu. Izročil je konja učitelju, ki nas je spremljal, mene pa prijel pod roko in vrnila sva se.

Spotoma mi niti besede ni spregovoril, ko pa sva prišla domov, me je zaklenil v svojo sobo, prekrižal roke, se razkoračil in ogorčen dejal:

„Tako torej ti vračaš ljubezen svojemu očetu? Danes, ko me zvrhana kupa grenkobe napaja, mi je bilo treba še tega? Idi, nehvaležnež!“

Nato se je zgrudil v naslonjač in bridkost ga je prevzela.

Oče, dragi oče, ko bi ti mogel dati toliko poljubov, kolikor ti je poteklo solza, ki mi še zdaj sredi viharjev strasti in bojev leže na duši kakor pekoči utrinki!

Pa prišel je grenkejši dan.

Oče me je poklical v sobo. Sédel je in oči zapičil v tla.

„Papa, kaj ti je, bled si,“ sem se prestrašil.

V tem trenutku sem zaslišal ihtenje iz sosednje sobe. Mama je jokala. Tako me je prišlo za srce, da sem stal kot okamenel.

„Hinko,“ me je odgovoril oče, a glas se mu je tresel, „Hinko, težak boj sem bojeval sam s seboj, toda končno sem se odločil. Vidiš, mama ima z gospodinjstvom mnogo dela, mene pa trgovski posli vsega zahtevajo, zato se ne moreva posvetiti tvoji vzgoji tako, kakor bi bilo treba. Prepričan sem, da ti bo nekaj let v zavodu prav dobro storilo. Pravkar se odpravljamo v Italijo; tja me kličejo moji posli za dalj časa, verjetno celo za nekaj let, ti boš pa ta čas lepo študiral. Veš dobro, da se bova z mamo potrudila, oskrbeti vse potrebno za našo družino, tudi ti boš moral zvesto spolnjevati svoje dolžnosti in boš upošteval najino veliko žrtev.“

Glas se mu je zalomil, ni mogel več govoriti. Sam ne vem, kdaj sem se znašel v toplem maminem objemu, ki je jokala kakor otrok. Ah, tistega dne ne bom nikoli pozabil.

Čez mesec dni sem bil že v Italiji in v zavodu.

Težko slovo — težki začetki

„Saj bo kmalu bolje, sinko moj,“ me je tolažil dobri gospod ravnatelj. „Do mesta vendar ni tako daleč in kadar koli boš hotel, boš lahko obiskal domače. Če pa le ne boš mogel biti zadovoljen v zavodu, bom pisal tvojemu očetu, pa pride pote.“

„Saj veste, gospod,“ je dejal ravnatelj in se obrnil proti mojemu očetu, „z vsakim je v za-

četku tako. Jokajo, v kote tiščijo in se predajajo tugi in domotožju. Pa ne mine mesec dni in že se tako privadijo in udomačijo, da ne gredo iz zavoda, četudi bi jih podil. V kratkem času se

tako navežejo na tovariše in predstojnike, da se ne morejo več ločiti od njih.“

„Nadejam se,“ je pristavil oče, ki se mu je poznalo, da mu tudi ni vseeno, „nadejam se, da bo sinko upošteval naše in vaše prizadevanje.

Priporočam vam ga, kakor morem in znam, saj veste, edini sin mi je! Da, edinec je in nanj stavljam velike nade. Fant ima dobro srce in skrajno rahločuten je: vsaka malenkost ga potre, z druge strani pa je speč silno živahen in včasih kar neukrotljiv, vzgojen je pa krščansko.

Ti, Hinko, kar nehaj se cmeriti in dobre volje bodi; v gospodu ravnatelju boš našel drugega očeta. Saj te bomo obiskovali domala vsak teden. Ako česa potrebuješ, kar sporoči nam! In piši nam, pa pogosto!“

Namesto da bi me te besede potolažile, .so mi še bolj stisnile srce in debele solze so se mi usule po licih. Oklenil sem se z vso silo očetovega vratu in takrat bi mu bil toliko, oh toliko stvari naročil, pa mi je silno ihtenje trgalo besede. Tudi oče me je pritisknil na srce in tudi njemu so se skalile oči. Potem se je izvil iz mojega objema, trenutek me je motril, me poljubil na čelo in jadrno odhitel. Hotel sem se pognati za njim, toda gospod ravnatelj me je že ljubeznivo prižehl k sebi.

* * *

Zavod je bil cela palača; stal je na griču nad prijetno dolino. Odtod je bil krasen razgled po

širni ravnini, ki se je izgubljala v daljavi in prehajala v predgorje. Znotraj zavoda je bilo dvojno dvorišče povezanih z visokim stebriščem. Z drugega dvorišča je dolg in lep drevored segal v nadvse prijetni vrt. Stara drevesa so si podajala veje in nudila hladno senco, listje je pahljalo ter hladilo človeka v poletni vročini.

Ravnatelj me je popeljal v gornje nadstropje, kjer so bile prostorne spalnice. Pokazal mi je mojo posteljo v veliki in zračni dvorani. Poleg postelje je bil klečalnik, omarica in mizica ter stol. Drugega ni bilo.

„Ali ti bo všeč?“ me je vprašal dobri gospod.

„Da,“ sem kratko odvrnil, čeprav me je nekaj prijemalo za grlo. Spomnil sem se tedaj na svojo spalnico doma! Kje so one rožnate zaveses, kje prelepa sobna oprema iz dragocenega lesa, s slonovino okrašena?! Kje je ona kletka s pozlačenimi žicami in v njej krilati pevci vseh barv, ki so mi vsako jutro peli budnico?!

Vse sem pregledal: jedilnico, šolske razrede, učilnico. Vse je bilo novo zame.

Nobena stvar me ni mogla utolažiti, kar je oče odšel. Zdelo se mi je, da sem tujec med tujci.

Zvečer sem sameval po vrtu, oči tovarišev pa so se radovedno in posmehljivo pasle po meni. Umaknil sem se v drevored; usedel sem se na mehka mahovita tla k drevesu in oblile so me vroče solze. Potem sta me utrujenost in večerni hlad premagala; utrujen sem zaspal. Sanjalo se mi je, da sem pri mami, ki ji je hudo še bolj ko

meni. Doma je bilo, kakor da so srce odnesli iz moje sobe. Že sem v sanjah razkrilil roke, da se mami vržem okrog vratu in si utolažim žalostno srce... pa me iz prijetnih sanj zbudi nenaden klic:

„Ej, gospodič, vstani, tovariši gredo že spat! Pospremim te.“

Skočil sem pokoncu in šel za vratarjem Sandijem.

Luna je tegobno svetila in sence dreves so se stegovale po vrtu. Ko sem prišel v spalnico, sem se na skrivaj prekrižal in pobožno molil svoje molitve.

Moja postelja je bila blizu vhoda v spalnico; vsi tovariši so hodili mimo mene. Tu in tam sem slišal pomilovanje: „Ubožec!“ — „Ti revček ti!“ Ta in oni mi je celo voščil lahko noč. Nekdo izmed večjih pa ni imel smisla za mojo bol; zjavkal je in se skremžil, ko je šel mimo: „Mama, mama!“ se je norčeval. Najbrž me je opazoval v vrtu ter slišal moje vroče vzdihe. To mi je bilo preveč; vrgel sem se na stol in sem spet zaihtel. Šele Sandi me je umiril in spravil v posteljo.

Zvonček je bil že dal znamenje za molk, kar zaslišim iz sosednje postelje pritajeno voščilo: „Lahko noč, Hinko!“

„Kdo si?“ sem se zravnal na postelji.

„Karlo Tarketti mi je ime.“

„Dobro srce mora imeti ta fant,“ sem si mislil.

„Jutri se bova več pomenila, Hinko!“

„Tudi jaz si tako želim; vidiš, zdaj mi je koj odleglo, ko sem našel pri tebi sočutje. Lahko noč!“

„Lahko noč!“

Kako neka čudna tesnoba stisne mladega človeka za srce, ko se prvo jutro zbudi v zavodu! Ozrl sem se okrog, pa je vladala še povsod vzorna tišina. Kmalu potem je zazvonil zvonec in vsi hkrati so planili pokonci in skočili na noge.

Šele polagoma sem se zavedel: v zavodu sem. To jutro ni bilo mame k meni, da bi me zbudila; tudi služkinje Kate ni bilo, ki mi je sicer vsako jutro prinesla na posteljo skodelico dišeče kave in belega, mlečnega kruha.

„Hinko!“ zaslišim neki glas.

„Karlo, si ti?“ Segla sva si v roke; oči so mi obtičale v njegovih. Za svojih 14 let je že kar nekoliko velik in lepe postave; oči so kakor dva velika črna demanta, iz katerih žari dobrota in gorkota; krasni zobje so mu kakor iz alabastra ali slonove kosti. Lasje gosti in črni kot vranova perut, pa valoviti kot nemirna jezerska ravan. Pri vsem tem pa je dober in preprost, ognjevit in velikodušen. Takega fanta ima človek pač lahko rad.

Čez pol ure smo bili vsi že v kapeli. Moji tovariši so med sveto mašo enoglasno in enakomerno molili molitve. Malo pred obhajilom so fantje zapeli Marijino pesem, ki je še zdaj ne morem pozabiti.

Petje mi je šlo do srca. Ganilo me je, da sem zakril obraz v dlani in vroče solze so mi spolzele skozi prste.

„Da, Marija, zdaj mi moraš biti ti mati, ko moje mame ni tu, daleč je, oh tako daleč! Daj mi, da bova s Karlom prijatelja, in daj, da bom vsaj temu lahko potožil vse svoje gorje!“

Potem sem molili, veliko molil in zdelo se mi je, kakor da se s samo Marijo pogovarjam, kot da je zdaj ona postala moja mama.

Šel sem iz cerkve čisto potolažen. Ko sem prišel v učilnico, so mi odkazali prostor. Usedel sem se. Poprosil sem gospoda nadziralca za list pisemskega papirja, da pišem mami. Komaj sem napisal naslov: „Predraga moja mama!“ a dalje

nisem mogel. Naslonil sem se na klop in solze, izjokane na papir, so bile zgovornejše ko vsaka beseda, ki bi jo bil zapisal.

Vživel se bo...

Prav kakor mi je napovedal ravnatelj, sem se v kratkem udomačil in sprijaznil z novim življenjem. Saj že mlad fant čuti važnost prvega koraka, ki ga nameri v svet in v bodočnost, ter se skuša častno prebiti skozi začetne težave.

Prišel sem v četrto gimnazijo in kmalu sem bil drugi v razredu.

Tovariši so me spoštovali; sam pred seboj sem zrastel in si domišljeval, da sem res nekaj. Bil sem srečen. Pisal sem očetu in mu naznanil svoj uspeh v šoli ter sem ga prosil za volneni šal, kakor je bil tedaj pozimi med fanti v modi.

Dobil sem dve pismi, ki sta me močno razveselili; eno mi je pisal oče, drugo mama. Oče mi je med drugim tole povedal: „Kdor je dobro začel, je že na pol poti. Vendar pa se večkrat spomni, da je le Tebi v prid, če si v zavodu. Bodi vedno odkritosrčen. Pogrešek, ki ga človek prizna, je že napol odpuščen. Ako ga pa tajiš z lažjo, si pred Bogom dvakrat kriv, pred ljudmi pa boš izgubil na ugledu, ko pride resnica na dan.“

Pisal mi je še, da mi bo poslal, kar sem ga prosil, le šala ne, češ, saj nisem nežen deklič, ki si zavija pred mrazom nosek in ušesa.

Z druge strani pa se je tudi meni zdelo, da

se moški res ne sme toliko obračati po vremenu. Saj ko bom vojak s puško na rami, bom moral biti junak, ki se tudi vremena ne straši.

„Izmed dve sto gojencev za mojih dni v zavodu“, tako mi je pisal oče, „niti eden ni imel šala okrog vratu, pa je bila bolniška soba kljub temu vedno prazna. Ako pa je le kak fantič občutljivega želodčka zbolel, ker morda ni prebavil Cezarja ali Ovida, mu je zdravnik kmalu pomagal. Predpisal mu je samo čisto juho pa nič drugega ter mu naložil strogi post. Kako hitro je vsak ozdravel! Zdravnik je pač dobro poznal dijaške bolezni...“

Tako mi je oče pisal. Mamino pismo pa mi je morda bolj škodovalo kot koristilo. V njem jadikuje, kako neskončno ji je dolgčas po meni. Vsa hiša se ji zdi, kakor da je življenje v njej umrlo. Ko bi ne bilo kmalu počitnic, bi ne mogla več strpeti brez mene. Priložila mi je še slike sester in nekaj podobic.

Vse to me je spet tako spravilo s tira, da malone nisem pobegnil iz zavoda. Nesrečna mama, menda se nisi zavedala, da bi me tvoja ljubezen skoraj ubila. Jokal sem tja do večera. Vsi smo že bili v spalnici pa me je spet tista „polna luna“ videla, da sem imel objokane oči. Krohotal se je in se norčeval iz mene:

„Mama, mama!“ je javkal, potem prijel za konec pregrinjala, ko je šel mimo moje postelje, kakor da bi si hotel obrisati solze, potegnil ga je za sabo in ga vlekel po spalnici.

Nekdo se je smejal in mu ploskal. Meni pa je kri udarila v glavo. V skoku sem bil pri njem. Vrgel sem se nanj, toda on je bil večji in močnejši od mene, sunil me je od sebe in priletel sem vznak na svojo posteljo.

Še preden pa je prišel nadziratelj, je skočil med naju Karlo. Brez jeze, toda krepko je prijel napadalca za roko ter mu del mirno in odločno: „To, kar si storil, ni lepo! Da se mi Hinka nikdar več ne dotakneš, branil ga bom jaz; ti, Hinko, pa mu odpusti!“

Ko sem se pobral, je ona „polna luna“ že odjadrala urnih krač in tudi njegovi pristaši so se potuhnjeno razbežali.

„Hvala ti, Karlo!“ sem vzkliknil poln hvaležnosti do prijatelja. — On pa se mi je prijazno nasmehnil kakor vselej.

Kdor ti je od mladih nog prijatelj, se ti vtisne tako globoko v srce, da ti je vedno prijetno ob spominu nanj.

Pri izpitih se je izkazalo, da sem se izmed vseh najbolje odrezal. To mi je dvignilo ugled pri tovariših.

Od doma so mi poslali obleko in še drugih dobrin, da sem si z njimi pridobil mnogo prijateljev, več, kot bi si jih bil želel. Je pač res, da, kadar lipa cvete, ima dosti čebel.

V priloženem očetovem pismu je bilo celo zapisano: „Pošiljamo ti tole, da se s svojimi prijatelji vred posladkaš.“ Še zdaj hranim vsa očetova pisma; tako so lepa, da bi najrajši kar vsa prepisal.

II. V DVEH SMEREH

Dober prijatelj — zaklad

Do Karla so vstajala v moji duši najlepša in najtoplejša čustva. Imel je v odlični meri posebno moč, da je vladal nad drugimi, vendar je ta njegova oblast bila zame naravnost zaželena, tolažilna, rešilna.

Previdnost mi ga je dala za tovariša povsod. V spalnici, v obednici, na sprehodu, še celo v cerkvi.

Prav rad bi se bil prilagodil Karlovemu lepemu značaju, ker sem ga neizrečeno rad imel, a čutil sem, da ga ne dohajam. Bil je navadno prvi v razredu, le tu pa tam sem ga prekosil v kakšni domači nalogi, vendar nikdar niti malo ni pokazal kakšne zavisti, še celo zavzemal se je zame. Bil je olikan, skromen in pobožen; naravnost občudoval sem ga.

Polagoma sem mu razkrival svoje srce. Pri-povedoval sem mu, kaj vse sem uganjal, še celo vse nerodnosti, ki sem jih storil, on pa mi je razodeval svoje dogodivščine. Samo staro mater je še imel, ki ga je neizmerno ljubila; mislil pa je stopiti v redovni stan, tako mi je zaupal.

Sprva mu nisem hotel verjeti in sem mislil, da se šali. Tudi jaz sem mu povedal, kakšen po-

klic me veseli: v vojaško akademijo bi rad, posvetil bi se vojaškemu življenju.

Kako je to mogoče, sem si mislil, da bi Karlo, tako odličen fant, plemenit, pristrčen, nadarjen, mogel zapustiti svojo staro mater in se zapreti v samostan! No, kaj takega mi ni šlo v glavo. Vendar je vse to v meni budilo spoštovanje in občudovanje do njega in se mi je čezdalje bolj jasno svitalo, da mi je samo nebo naklonilo tega angela za varuha.

Ko je zazvonilo za odmor, sem bil koj pri njem. Svojega mnjenja nikdar ni spreminjal. Meril je besede, ki pa so bile tako iskrene, da so mi šle do srca.

„Poglej, Hinko,“ mi je dejal nekega večera, „ali vidiš te tovariše, ki se igrajo tu na dvorišču? Pomisli, čez sto let niti enega izmed njih ne bo več! In ti me sprašuješ, zakaj nameravam zapustiti svet in se posvetiti redovnemu življenju? Zakaj? Saj vidiš, da na svetu ni drugega ko revščina! Tako silno kratko je naše življenje, ali je vredno toliko žrtvovati zanje, namesto da bi se zavzeli za dušo, ki se ji obeta večno srečno življenje v nebesih.“

Tisti večer sem legel k počitku, toda vihar se mi v srcu ni polegel. Šele pozno v noči mi je začel spanec legati na trudne oči. Prijateljeve besede so se mi tako močno zarile v glavo, da so se le polagoma razblinjale in tonile kakor nekje v daljavi. Zaspal sem. Pa ne za dolgo. Trpka žalost, ki mi je legala na srce, mi ni dala spati. Misli so

špet zarojile in uhajale tja domov k staršem in k dedu, ki ga je dolgo življenje že sklanjalo h grobu; k mili sestrici so šle vasovat moje misli, k njej, ki jo je pred dobrim mescem bolezen tako trdo zgrabila s kruto roko, da je komaj ubežala smrti. Spomnil sem se revežev, h katerim se je tolikrat stegnila usmiljena roka moje mame, in zdelo se mi je, kakor da me ti reveži pozdravljajo, kakor da slišim njih presunljive tožbe, ki so jim zamirale na ustnah. — Vsega bo nekoč konec!

Svetli vzori, ki jih je Karlo budil v svoji duši, so se drug za drugim vračali in mi vlivali novo življenje. Neki notranji skrivnostni glas mi je velel, naj se jih oklenem tudi jaz.

Že tri leta sem redno zahajal k zakramentom, toda le bolj iz navade kot iz gorečnosti. Hotel sem sicer biti dober kristjan, toda prenesti ne bi mogel, da bi me imeli za pobožnjaka. Po razgovoru s Karlom pa sem začel resno misliti na svojo dušo. Takrat sem občutil, kako silne so besede dobrega prijatelja, ki gredo iz srca do srca.

Naslednjo nedeljo sem šel k obhajilu in sem prosil Gospoda, naj me reši nemira, ki mi je kljuval po duši in me vznemirjal. Toda namesto, da bi nemir potihnil, je rasel čezdalje bolj in poldrug mesec sem preživljal strašno duhovno stisko.

Moj prijatelj pa je večkrat zavil v kapelico in obiskal Najsvetejše. Zdel se mi je kakor angel. Marsikdaj mi je govoril o svojih namerah, o svojem hrepenenju, da sem ga z občudovanjem poslušal.

Nekoč se je oprostil, češ da gre v kapelico. Tedaj mi je prekipelo iz prepolnega srca in sem, skoraj da sam nisem vedel kdaj, tole izrekel: „Ali bi ti ne bilo prav, da grem tudi jaz s tabo?“ — In šel sem z njim.

Pokleknil sem pred Marijino podobo, ki se je zdela, kakor da steguje dobrotne roke proti meni. Molil sem, tople solze so mi vrele na lica, vse okrog mene je izginilo in zdelo se mi je, da sem v raju.

Prijatelj me je pustil v kapelici in natihoma odšel. Ko sem se predramil, sem opazil, da sem sam. Pohitel sem ven. Tovariši so bili že v šoli.

Plaho sem stopil v razred in h katedru ter se opravičil pri profesorju, češ da sem med odmorom v cerkvi zadremal. Potem pa sem nestrpno čakal konca šole in sem se večkrat ozrl po Karlu.

Ko smo šli iz razreda, sem mu brž povedal, da bi rad z njim govoril. Na dvorišču sem ga prijel za roko, dušilo me je v grlu in komaj sem iztisnil besede: „Ti si me premagal, moje zavetje bo odslej Križani.“

„Kaj se ti še zmeraj sanja, Hinko,“ mi je dejal in se mi nasmehnil. „O kakšni zmagi pa govoriš? Saj se nisem boril proti tebi!... Drugega nisem storil, kot odprl sem ti svoje srce, kakor si ga ti meni... Ne, ne, tako ne smeš govoriti. To so važne, zelo važne zadeve in o poklicu ne sme človek odločati tako zlahka. Premlad si še in vročkrven. Časa je treba, da taka stvar dozori, pa mo-

litve in premišljevanja, zraven pa je še vprašati spovednika za svet.“

„Strašiš me z vsem tem. Morda ne veš, da že cela dva mesca premišljujem o svoji bodočnosti, dva meseca že nosim v srcu pekoče skrbi in prosim Marijo Devico, da me razsvetli. Mogoče misliš, da mi je težko, ko ti razodevam svojo skrivnost? O ne, zdi se mi, da je to najlepši dan v vsem mojem dosedanjem življenju.“

Karlo me je motril očito ganjen, na koncu so se mu od sreče zaiskrile njegove lepe velike črne oči.

Prijel me je za roko in odšla sva v kapelico sama, čisto sama. Naivno bi se vse to zdelo, toda stremeti, koprneti po nebesih, to je vendar tako prijetno, tako blaženo lepo!

Nočejo verjeti

Od tistega dne sva se s Karlom pogovarjala najrajši o tem, kako se bova pripravljala na duhovski stan.

Kolikokrat nama je ob poslednjih žarkih zahajajočega sonca, ki so zamirali za gorami, misel uhajala v prve čase krščanskih mučencev! Živo so nama bili pred očmi, kako so bežali pred preganjalci skozi temne gozdove, kako so upogibali bele vratove pod meči rabljev, kako so se kremplji divjih zveri zasajali v njih telesa; zatirali so jih preganjalci, streti jih niso mogli. Pobijali so jih, oni pa so zmagovali.

Najine sanje so se nesle preko stoletij in plule nad človeškimi dogajanjem. V katakombe so pobožno romale najine misli, v posvečena skriva-

lišča, kamor so se zbirali preostali verniki s skalnatih višin, čez okrvavljene reke, čez polja, ki so pila krščansko kri; od vsepovsod so vreli sem Kristusovi spoznavalci, celo s cesarskih dvorov in palač k čredi božjega Pastirja.

Medtem ko so kristjani z zaskrbljenimi obrazi bedeli pri bratski večerji, so tam doli v cirkusu cepetali desetfisoči v nestrpnosti, da se nalokajo krvi kristjanov, ko jih bodo zdaj zdaj raztrgale zveri.

Karlo je s svojo hladno preudarnostjo miril moje mladostne zagone in se marsikdaj posmehnil mojim visokoletečim načrtom.

Dozdevalo se mi je, da je prav meni usojeno, spreobrniti ves svet. Kakor sem ga prej hotel podjarmiti z mečem, tako sem zdaj mislil, da bom vsega spreobrnil z misijonskim križem v roki.

Navduševal sem se, kakor 'da sem že cel misijonar. V jasni in mirni noči se mi je včasih dozdevalo, da sem nekje sredi gluhe pušče. Oziral sem se po drevesu, kamor bi privezal živinče; potem sem pokleknil in molil. Kako slovesna je bila ta moja molitev, sem sanjaril, sredi brezmejne ravni, pod svetlimi zvezdami. Tedaj so v vsej svoji veličini stopili predme oni slavni puščavniki iz sive davnine.

Iz te samote so mi misli uhajale daleč tja v domovino k mojim dragim domačim in znancem in molil sem zanje. Potem sem razpenjal mrežo med drevesi, zlezel sem vanjo, da bom varen pred krvoločnimi zvermi... O sanje, moje lepe sanje!

— Karlo pa se jim je smejal ter me je opozarjal, da je ta cilj še daleč in je zanj treba dolge priprave. Vdal sem se in postal sem njegov poslušni učenec.

V prvem pismu, ki sem ga potem pisal domov, sem med vrsticami razodel te svoje načrte. To je bilo smeha doma! Moja sestra pa, kateri sem vedno zaupal svoje skrivnosti, mi je pisala resno pismo.

Pija, Pijca, tako sem jo imenoval, bilo ji je komaj enajst let in pol, je bila jako ponosna, da sva si dopisovala. Kadar je prišlo pismo nanjo naslovljeno, je bila vsa iz sebe od veselja. Vsem in vsakemu posebej ga je prebrala, še celo svojim punčkam.

To pot so ji pa dovolili, da mi je smela odpisati čisto sama; nihče ni vedel, kaj mi je pisala. — Najprej se mi je zahvalila za darilce, potem pa je tako nadaljevala: „Nekaj prav lepega ti moram sporočiti. Veš, bila sem pri birmi. Lahko si misliš, da ob tako slovesni priliki nisem pozabila nate. Tako goreče sem molila zate kakor vselej. Tudi Lojzka se te spominja.

Kar se pa tiče tvoje Afrike, bo bolje, da malo počakaš, ker tam doli še ni samostanskih šol. Ko dovršim svojo šolo, potem pa bomo videli. Če moreš, pridi me obiskat, da mi daš poguma, kajti že si predstavljam, da grem po mučeniški venec... Da bi me le brž umorili, kakor si storil ti, ko smo na odru igrali; ako bi me namreč na kose rezali, bi morda vpila od bolečin.“

Tudi Karlu sem prebral pismo in sva se od srca nasmejala. Zdelo se mi je tedaj, da sem nekaj več ko moja sestra. Toda Karlo, ki se je še vedno smehljaj, naju je morda oba pomiloval in gojil nado, da utegnejo s časom najini sklepi zares dozoreti.

Karlova skrb

Medtem pa se je približal konec šolskega leta. Karlo je bil prvi, jaz drugi na vsej šoli.

Oče mi je pisal, da bo prišel pome ter me odvedel na letovišče, kamor gredo tudi mama in obe sestri.

V tistih zadnjih dneh me Karlo kar ni spustil z oči. Marsikateri dober nasvet mi je dal za počitnice. Najbolj pa mi je naročal, naj veliko molim in nič ne govorim o svoji nameri, da bi postal redovnik, ter da naj mu pišem v zavod, kjer bo ostal te počitnice in opravljal duhovne vaje.

Besede, ki mi jih je izrekel ravnatelj ob mojem prihodu v zavod, so se uresničile. Ko sem odhajal iz zavoda in se poslavljaj od predstojnikov in tovarišev, sem imel solzne oči. Poslovil sem se od vseh, nadvse prisrčno pa sem stisnil roko svojemu dragemu prijatelju Karlu.

O dragi Karlo, plemenita duša! Ti si pač s svojim krepkim značajem vztrajal v svojem poklicu in si izvršil poslanstvo, ki ti je bilo odločeno na svetu.

Mama, kaj si storila!

V naši hiši je velika slovesnost. Mama je ves dan v radostnih solzah, objema me, da me bo zadušila, sestrici pa me poljubljata, smejeta se, polno darov sta mi že nanosili.

Alfonzo, stari naš sluga, ki zmeraj godrnja in ki je še mojega očeta pestoval, je danes pozabil na svojo politiko. Ogleduje me, hodi okrog mene, odide in spet pride, da sam ne ve zakaj; pravi, da se je za deset let pomladil!

Moj Bog, šele zdaj vidim, kako me imajo radi doma! Pravijo, da sem zrastel vitek ko jelka in lep ko roža in reseda na vrtu.

Naši hlapci prihajajo drug za drugim s klubkom v roki in mi podajajo raskave roke. Vrtnarjeva družina mi je povila prelep šopek za dobrodošlico in me razveselila s cvetlicami, ki so mi bile vedno tako ljube. Doma je še vse, kakor je bilo: vodometi brizgajo vodo, ki pada nazaj v tolmun, neme sohe stoje še zdaj zamišljene sredi parka, kakor so stale nekdanj, kakor da so okamenele.

Draga moja Pijca me vodi povsod.

Škoda, da še Karla ni!

Ves teden se mama in sestri ne morejo načuditi, kako sem se spremenil.

„Cel možakar je že postal,“ je ponosno pravila mama.

„Saj je že čas, da pride k pameti,“ je pristavil oče.

Srečen sem bil, ko sem mogel cele ure pre-
sedeti v parku poleg mame in ji čitati kako lepo
knjigo. Vsako nedeljo pa sem pristopil k sv. za-
kramentom. O nekdanjih sporih s sestrama ali o
kaki neubogljivosti do staršev ni bilo več govora.
Ubogljiv sem bil in vljuden; dom se mi je zdel
cel paradiž.

Nekega dne pa mi pride naproti mama vsa
zamišljena. Pismo je imela v roki. Karlo mi je
pisal; kaj, pa nisem zvedel, ker je mama pismo
na kosce raztrgala.

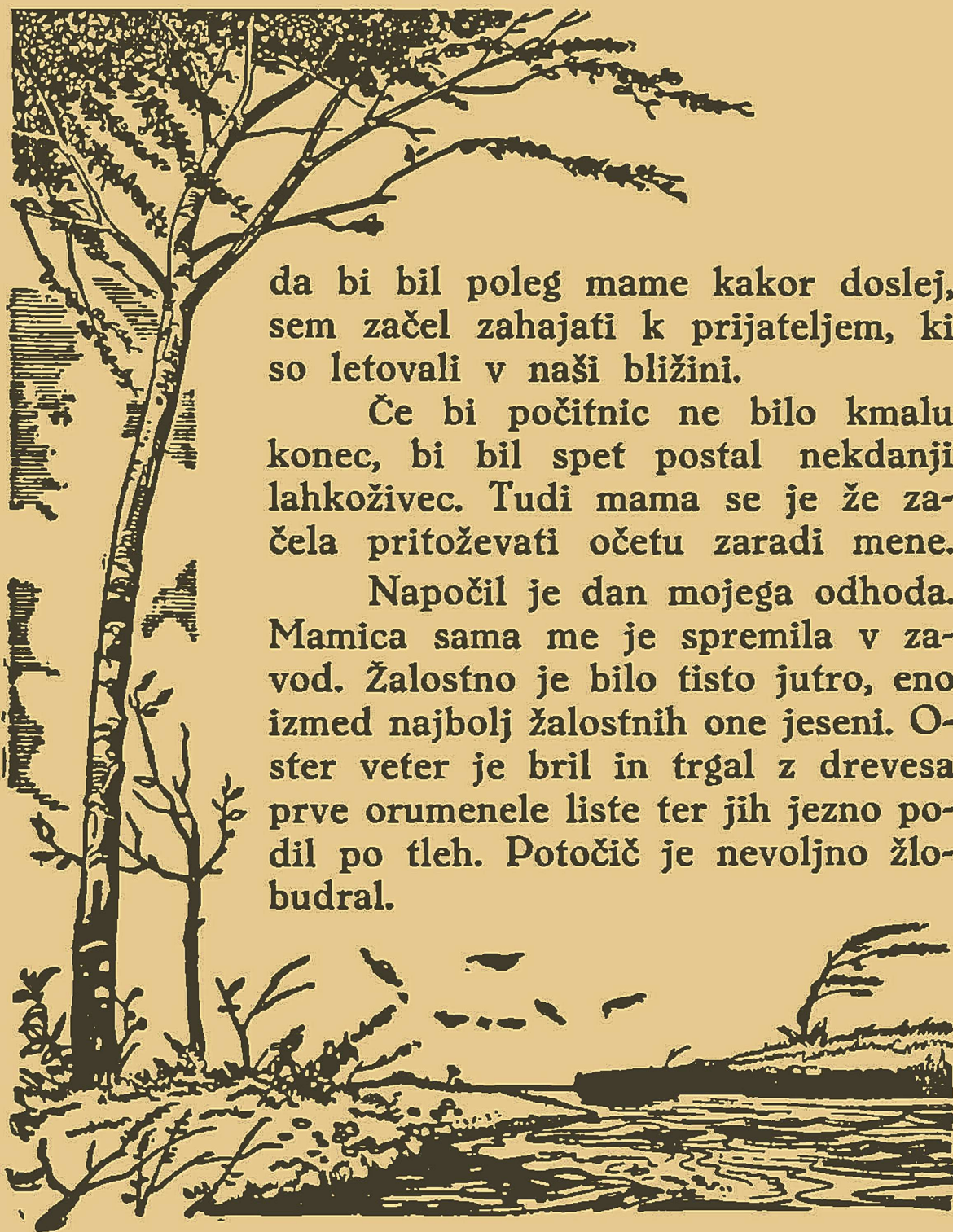
„Otročaj!“ — mi je dejala nevoljna, „o ne-
kem poklicu mi sanjariš in o stvareh, ki jih ne
razumeš. Zapomni si, takih pisem ne maram več
v hišo!“

Naročila mi je, naj pišem prijatelju in mu
povem, da naj me pusti pri miru, z njim pa da
moram prekiniti vsako zvezo. Doma, je pravila,
moram ubogati starše in na nič drugega mi ni
misliti kot na to, da ostanem dober otrok. Od
tistega dne me je mama strože in budneje nad-
zirala.

Kaj sem hotel? Ubogati sem moral.

Ako bi bil moj oče doma, morda bi me bil
zagovarjal, tako pa je prihajal le ob nedeljah,
ker je med tednom stalno imel opravke v mestu.

Mamina prepoved in to, da se moram ločiti
od svojega najdražjega prijatelja, mi je močno
zagrenilo počitnice. Polagoma sem celo začel o-
puščati nedeljsko sv. obhajilo in tudi streč k sv.
maši ob delavnikih nisem več hodil. Namesto pa,

da bi bil poleg mame kakor doslej, sem začel zahajati k prijateljem, ki so letovali v naši bližini.

Če bi počitnic ne bilo kmalu konec, bi bil spet postal nekdanji lahkoživec. Tudi mama se je že začela pritoževati očetu zaradi mene.

Napočil je dan mojega odhoda. Mamica sama me je spremila v zavod. Žalostno je bilo tisto jutro, eno izmed najbolj žalostnih one jeseni. Oster veter je bril in trgal z drevesa prve orumenele liste ter jih jezno podil po tleh. Potočič je nevoljno žlobudral.

Od vseh sem se poslovil, potem sem sedel v kočijo poleg mame. Kopita so zapeketala in odbrzeli smo proti mestu.

Nič nisem govoril, le misli so mi hitele k prijatelju, ki si je nadel tako zaničevano črno suknjo. Moja mama pa meni te sreče ne privošč! Ne more razumeti, da bi njen sin prav v njej našel svojo srečo. O mati, ali ne veš, da, če Bog hoče tvojega sina, ti ga bo vzel, saj ima sredstev na izbiro?

Svetu se zdi marsikaj nemogoče, ker ne veruje v vsemogočnost božjo, ti pa vendar veš, da so čudeži možni!

Na dnu grenke kupe trpljenja je sladka kaplja veselja. Kdor hoče proti nebesom, mora skozi trpljenje in solze. Bodi velikodušna! Zdaj imaš še čas.

Slepa ljubezen

Bilo je nekako sredi oktobra, ko sem se v maminem spremstvu vrnil v zavod. Če danes pomislim na nesreče, ki so me potem zatekle, in na življenje, vrženo s tira, me žalost objame ob spominu na usodni dan.

Ne, ne očitam ti, draga mama, ker vem, da si delala tako le iz prevelike materinske ljubezni do mene. Slepa je bila ta ljubezen, zato pa vzrok vsem mojim poznejšim nezgodam.

Karlo! — Pristrčno mi je segel v roko, a zresnil se je ob srepem pogledu moje matere in

odšel. Zrastel je tačas, a spremenil se ni; obličje so mu krasile še vedno iste plemenite in lepe poteze kakor tedaj, ko sva se ločila.

Mamino ravnanje se mi je zdelo povsem krivično. Saj me je prav ta tovariš držal na pravi poti, saj je svoje plemenite vzore in misli prelivaval v mojo dušo; da sem ostal dober in plemenit, je bila zvečine njegova zasluga... Zares, nehvaležna se mi je v tem trenutku zdela moja mama.

Preveč je bila vneta zame, da bi tudi za hip mogla podvomiti, da se bom nekoč ločil od nje. Ni ji bilo dosti, da mi je prepovedala vsak stik s Karlom, hotela se je polastiti vseh mojih misli in čustev. Vselej, ko sem ji začel pripovedovati, da bi se rad posvetil Bogu, mi je rezko in odločno odvrnila: „Ne, ti ne smeš nikdar postati duhovnik! Nikdar, razumeš!“

Pa saj je bila vendar pobožna žena! Le kako je mogla tako govoriti, sem preudarjal. Kako si je vendar zamišljala mojo bodočnost? Da bom ostal za vselej ob njej — ka-li?

Še danes mi stopa pred oči oni trenutek, ko me je častitljivi gospod, ravnatelj zavoda, pritisknil k sebi in me z neizrečeno milino vprašal: „Hinko, povej mi, ali si ostal dober in pošten med počitnicami?“

Na to vprašanje, ki mi je seglo v dno duše, nisem vedel, kaj bi odgovoril. Naslonil sem glavo na upognjeno ramo plemenitega duhovnika, da bi skril rdečico, ki mi je pljusknila v obraz.

Mama, ki je brala, kaj se je dogajalo v mo-

ji duši, je prekinila 'mučen molk in dejala ner-
vozno:

„Gospod ravnatelj! Nikakor se ne morem pri-
toževati nad temeljito in smotrno vzgojo, ki jo
dobiva moj sin v vašem zavodu. Vendar pa se mo-
ram v nekem oziru pritožiti. Preden je Hinko prišel
v zavod, je bil z vsem srcem navezan na svoje do-
mače, ko se je pa vrnil, sem začutila nerazumljiv
hlad do mene, do domačih in do sorodnikov.“ —

Ravnatelja so iznenadile te besede in jim
kar ni mogel verjeti:

„Gospa, zares ne vem, kaj hočete s tem reči.“

„Hočem reči, da se je moj sin vrnil domov
s čudnimi mislimi, ki mi prav nič ne ugaajajo. In
če bi vedela, da mu jih tu gospodje vzgojitelji
vsiljujejo, bi ga nemudoma vzela iz zavoda. No,
če že hočete, pa vam s celo besedo povem. Moj
sin se je vrnil domov z namero, da postane du-
hovnik.“

„Ali je to napak, gospa?“

„Kako, ali se vam to res ne zdi napak? Pri
petnajstih letih, pa se s takimi mislimi ukvarja!
Pa zdaj v teh časih! Rečem vam, rajši vidim svo-
jega sina mrtvega pred sabo, kakor pa da bi po-
stal duhovnik!“

V srce me je sunila ta beseda in kriknil sem
mami: „Molči, mama, molči!“ Ravnatelj se je za-
mislil, potem je vstal in z vso resnostjo sprego-
voril: „V hudi zmoti ste, gospa, zafo vam ne za-
merim. Vaše besede žaliyo vzvišeni duhovski stan,

kateremu pripadam tudi jaz. Vaše besede vas izdajajo, da ne razumete plemenitega poslanstva, ki ga ima duhovnik. Kakor koli, kaj takega bi nobena krščanska mati ne smela izreči! Ali vam nič ni, da s takim govorjenjem pohujšujete svojega otroka? Poslušajte, gospa, poslušajte me: vsak dan bom prosil Boga, da se vaše želje ne uresničijo!"

„Oprostite, prosim, gospod ravnatelj, saj nikakor nisem mislila žaliti duhovskega stanu, najmanj pa vas. Toda, saj sami veste, kako žalostni so današnji časi... duhovnike povsod sovražijo in preganjajo... Mati pa je mati; saj veste, neizmerno bi bila nesrečna, ko bi videla svojega sina preganjanega.“ — Po kratkem odmoru je nadaljevala: „Poverila sem vam ga, da se pri vas izobrazí in vzgoji za življenje, ne pa da ga oblečete v tesno črno suknjo.“

„Lahko tudi odpeljete svojega sina, če vam je tako bolj prav, ker vidim, da nam ne zaupate. Sicer pa bodite prepričani, ne jaz ne kdo mojih podložnih ni nikdar vsiljeval vašemu sinu takih misli. Tega pa mu ne morem prepovedati, da bi ne hodil z najboljšimi izmed tovarišev, da bi ne molil, da bi ne prejemal svetih zakramentov in da bi ne prosil Boga za razsvetljenje, kateri stan naj izbere... Molitev, gospa, bo najboljšo sredstvo, ki naj pokaže vašemu sinu, po kateri poti naj krene v življenje. Ne bojte se, gospa, molitev ga ne bo zavedla k napačni izbiri stanu.“

„Naj bo kakor koli, gospod ravnatelj, zapom-

nite pa si, da redovnik moj sin ne bo, za to je treba izrednih klicev in preizkušenj.“

„Gospa, če bi dobro premislili, bi koj uvideli, da je zelo pogrešeno braniti sinu k poklicu. Vaša pomota izvira iz napak pojmovanega ponosa. Kaj pa je končno posvetno življenje? Ali ni vrto-glavi vrvež, poln zmot in razočaranj, zagrenjenih užitkov in strahotnih padcev? Kdo izmed staršev pa bi želel, da se njih sinovi vržejo v nevarno življenje kakor v kalne vode z zavezanimi očmi? Morda bodo zapravili svoje imetje in svojo čast; pa nič ne de, da se le ne posvetijo Bogu, potem pa naj bo, kakor hoče.“

„Toda, gospod ravnatelj, moj sin ni za to, da bi drugim prislanjal lestvo v nebesa, on je zato tu, da študira. Vi ne razumete, kaj je mati! Odkar sem prišla na sled onemu nesrečnemu pismu od nekega v pobožnosti prežnanega Karla Tarchettija, nisem imela več miru. Še v španju so me razburjale te misli, da sem skočila pokoncu in kriknila. Solze mi silijo v oči ob njih in na dnu srca mi leži trpka grenkoba. — Hinko, saj veš, kaj je tvoja dolžnost, o poklicu pa mi zdaj ne sanjari, saj si še premlad za to. Uči se in ne pozabi nas! Z Bogom!“

Objela me je z vso materinsko ljubeznijo in je odhitela.

Priznati moram, da sem se ločil od nje brez boli v srcu. Čeprav sem jo skušal pred seboj opravičiti, vendar se nisem mogel otresti misli, da je bila njena ljubezen slepa in sebična.

Nove zlikovščine

Svoje nekdanje prijatelje sem spet našel; Karlo mi je prišel naproti z razprtimi rokami. Čutil sem, da me je rdečica oblila, on pa mi je v hipu proniknil v dušo ter uganil, kaj se je z mano zgodilo.

Po pravici rečeno, nevrednega sem se čutil, da bi mu bil še prijatelj, in niti besede si nisem upal ziniti. Gledal me je skoraj pomilovalno. Gnalo me je, da bi se mu približal, razkril vse rane, ki so mi jih vsekali, potem, sem upal, se mi bo mir spet naselil v dušo, a žal, nisem našel v sebi toliko poguma.

Zadušiti sem hotel krik, ki se mi je izvijal iz duše, zabrisati vse sledove, ki so ostali po dogodivščinah med počitnicami. Kriv sem bil sam, ker sklepov, ki sem jih bil storil, nisem držal. —

Po tem dogodku sem se močno spremenil. Pognal sem se v vrtince veseljaškega življenja v zavodu. Začel sem hoditi s tovariši, ki niso bili ravno na dobrem glasu, in kmalu so me vsega omrežili. Nobene lopovščine nisem zamudil; seveda me je zato marsikdaj doletela tudi kazen.

Junačili smo s tovariši in preizkušali svojo spretnost po prodajalnici, lezli smo naskrivaj v kuhinjsko shrambo, se založili s priboljški, ki smo si jih potem na skrivaj privoščili. Vse to se nam je zdelo veliko junaštvo.

Nekega zimskega večera smo mi tiči stali v krogu, se pogovarjali pa zabavljali nad urnikom,

da moramo vstajati že ob petih zjutraj. Kakor blisk mi je šinila premetena misel v glavo. Moja postelja je bila to leto prav zadnja v spalnici ob oknu. Splezal sem skozi okno in dosegel nevšečni zvonec, ki nas je tako zgodaj budil. S tovariši smo se bili namreč domenili, da mu zavijemo vrat. Žrtvoval sem se jaz. Vrč vode sem nesel s sabo. Previdno sem stopil na pomol, obrnil neslišno zvonec ter nalil vode vanj. Previdno sem zaprl okno, padel pod odejo, ker mi je mraz segel do kosti.

Drugo jutro so se moji tovariši že pred peto zbudili. Hihetali so se pod odejo in nestrpno čakali pete ure. To se bo vratar jezil, predstojniki pa bodo pihali od jeze! — Ura na hodniku je udarila pet. V spalnici je nastala grobna tišina. Slišali smo, kako so spodaj na hodniku odmevali koraki vratarja, ki je šel zvonit. — Potegnil je za vrv, nam pa je sapa zastala. Slišali smo le, kako je zamolklo drgnila vrv, glasu pa ni bilo nobenega. Godrnjal je, smo slišali, jezil se nad zlikovci in nad predstojniki, jezno je potegnil in — utrgal vrv.

Smeh, kakor bi orehe iz vreče usul, se je razlegel po spalnici, da ga je slišal sam vratar. To ga je tako razkačilo, da je šel buditi ravnatelja, upravitelja, kateheta, vse je spravil na noge, tako je robantil. Mi pa smo se pod odejo smejali do solznih oči.

Kmalu je prišel katehet, zaploskal in dejal po običaju: „Hvalimo Gospoda,“ a nihče mu ni odgovoril kot običajno: „Bogu hvala.“

Najbolj zaspane smo se delali mi. Na prvi klic se niti premaknili nismo, šele, ko je drugič zaploskal, smo se sede na postelji leno pretegovali. Naša zlikovščina se je sijajno posrečila in cele mesce smo se še smejali na ta račun. Najlepše pa je bilo to, da nihče ni prišel krivcu na sled. Jaz pa sem seveda v lastnih očeh zrastel v junaka in bil prvi med nagajivci.

Celo družbo nagajivcev smo ustanovili. Jaz sem bil najhujši med njimi, čeprav ne iz hudobije, ampak zaradi svoje velike vihravosti, predrznosti in razposajenosti.

Sandija smo prvega vzeli na piko. Pa prav njega, ko je vendar bil od prvega dne, kar sem stopil v zavod, tako prijazen do mene. Po pravici rečeno, bil je to svoje vrste možakar. V obraz je bil zaripel. Popolnoma je bil prepričan, da bi bil moral zaradi svojih izrednih zaslug v vojski postati vsaj general. Kar videlo se mu je, da je hotel reči: „Poglejte me, kakor don Bosko živim. Tudi on bi bil lahko milijonar, pa iz same dobrote revščino tolče ob svojih fantičih.“

Domišljav je bil revež in seveda si je izmišljeval svoja junaštva kar na debelo. Včasih je bila laž tako otipljiva, da bi bil lahko prijel zanjo.

Mi falotje pa smo seveda silili vanj in se delali, kakor da mu vse verjamemo. To ga je podžigalo, da si je sproti izmišljeval. Gallieri ga je takole drezal: „Sandi, kako pa je bilo pri Novari?“

In Sandi je koj nehal pometati, oprl se je na dolg ročaj brezove metle in začel z vso resnostjo: „E, grdo je bilo takrat v tisti vojski osem-inštiridesetega leta. Prekoračili smo jezero Tičino...”

„Kako je bilo pri Novari, hočemo vedeti”

— sem ga jaz kratko prekinil, ker sicer kdo ve, kod bi bil blodil možakar.

„Pri Novari, pri Novari,” so silili drugi.

Tedaj je Sandi dvignil glavo, obraz se mu je nabral v žalostne poteze kakor junaku iz Homerjevih pesnitev, ki mu boginja Palada ni bila naklonjena.

On je ril dalje, je pravil, čeprav so se njegovi tovariši umikali. „Strahu nisem poznal. Z nasajenim bajonetom sem bodel naprej, predril sem že skozi avstrijskega hauptmana in majorja, tedaj pa...”

„Kakšen čin pa ste imeli,” ga je prekinil eden izmed poslušalcev.

„Kapitan sem bil, če hočete vedeti, gospodiči,“ mu je brž vrgel odgovor.

Takrat pa smo mu zaploskali in se mu zarežali v dolge brke, da je možakar namah prenehal pripovedovati, nevoljno se obrnil od nas, prijel za metlo in — spet začel pometati. Godrnjal je skozi zobe in rentočil, češ, kakšna olika je to!

Nekega večera smo se učili v zgodovini o odkritju Amerike. Tedaj pa je Gallieri sredi resnega učenja zagodel: „Kaj bo tako odkritje. Fantje, poslušajte, moje odkritje je imenitnejše: Sandi ima umetne zobe.“

„O, ooo... umetne zobe,“ smo si meli roke in se že pripravljali, kako si bomo reveža privoščili.

„Brez šale, umetne zobe ima, saj sem ga videl, kako si je v naglici in na skrivnem popravljal narejene čeljusti.“

Odslej so ga neprestano oprezovali, še celo tedaj, ko je šel v kuhinjo h kosilu.

Nesreča je hotela, da je nekega dne, ko je kosil, vsekali s svojimi zobmi v le napol pečen kos mesa, zobje so ostali — v mesu. Kuhar mu je brž izmaknil kos s krožnika z zobmi vred, Sandi pa za njim. Z dlanjo si je zatiskal usta in rjul kakor ranjen bivol ter divjal za svojimi zobmi.

Mi pa za njim! Smejali smo se in se režali do solz. Pa je kmalu prišel k sapi in je rad pripovedoval, da ima imenitne sorodnike: eden je poslanec, drugi general, tretji bogat tovarnar li-

kerjev, cel milijonar.

„Kje pa je njegova tovarna z likerji?“ so ga hudomušno spraševali dijaki.

„Tukaj v mestu,“ se je zbegano branil, ker je že sam otipal svojo debelo laž.

Pa ga nismo hoteli koj razumeti, zato smo silili vanj, naj nam vendar pove, kje je tovarna z likerji in nje lastnik, njegov brat milijonar.

Nekega dne jo je Sandi ustrigel iz zavoda. Mi zlikovci smo bili brž za njim ter smo mu sledili do bližnjega trga, nekaj minut od zavoda. Zavil je v nizko krčmo in si ga privoščil; no, pač toliko, da si je dušo privezal.

Tam je torej imel milijonar svojo tovarno, smo se muzali. S takim krohotom smo ga sprejeli, ko se je vrnil, da bi ga bili skoraj zbegali. Pa se ni dal.

Začel je pripovedovati o slavnih bitkah s Premontezarji, da smo mu nadelo ime „Premontezar“.

Premontezar, prinesite mi brisačo, Premontezar, pridite sem; skratka, ostal je Premontezar. On pa je hodil sem in tja z oblačnim obrazom kakor general, ki je bitko izgubil, in je venomer godel: „Uboga domovina, kaj boš s takò mladino!“

V omamnem dimu

Bilo je na postni dan. Eden izmed naših profesorjev je za naš oder priredil Pellicovo dramo „Tomaž Mor“ in meni je pripadla glavna vloga.

Gospe in gospodje, ki so bili povabljeni k naši predstavi, so bili tako navdušeni, da smo morali ponavljati nekatere prizore... Mene so oboževali tisti dan. Gromovito ploskanje je vselej nagradilo moj nastop.

V tretjem dejanju se je celo usulo cvetja in piškotov na oder.

Ko je bilo konec igre, sem se moral ob ponovnem in ponovnem ploskanju pokazati pred zaveso. Pogledal sem samozavestno po občinstvu in tja dol k svojim tovarišem in videl sem, kako so mi ploskali. To mi je laskalo; umišljeval sem si, da sem kar čez noč postal slaven igralec.

Le Karlo je bil tisti dan črna senca zame: namesto da bi mi bil čestital, mu je bilo hudo. —

Globoko sem se priklonil in zastor me je zagrnil spred oči navdušenega občinstva.

Moji tovariši so me obstopili in mi kadili, da sem se opajal ob laskavih priznanjih. Nobena zla misel mi tisti dan ni skalila sreče.

Po večerji, šlo je že na polnoč, sem se sprehajal po vrtu s tovarišem Gusteljnom Gallierijem. Bil je iz plemenite družine. Pogovarjala sva se o vtisih nocojšnjih najinih uspehov, kar mi nenadoma pove, da bi bil v resnici rad Kromwell, ki ga je v drami predstavljal. Jaz se sprva niti veliko zmenil nisem za to njegovo opazko, ker sem bil še ves na odru; še vedno sem imel občinstvo živo pred očmi, kako je zrlo vame s plamtečimi pogledi priznanja. Pa vendar sem se kmalu zavedel pomena njegovih besedi:

„Veš, da mi je silno všeč Kromwellova osebnost,“ je poudarjal. „Rad bi bil še večji, imel še silnejše darove, da bi bil hudoben, kakor je bil on.“

Kar obstal sem sredi poti:

„Gustl, kaj vendar govoriš? Ali verjameš, da si me prestrašil s temi besedami? Ne bil bi rad tvoj prijatelj, ko bi ne vedel, da se šališ.“

„Beži no! Preveč si še neizkušen in ne veš, da je v svetu tistemu bolje, ki je zlobnejši.“

V tistem trenutku je zvonec zadušil zadnjo besedo na prijateljevih ustih. — Odmolili smo večerne molitve, nakar smo šli k počitku. Avgustove besede so mi šle kmalu iz spomina, ker se mi niso zdele resne, pač pa tako neznansko domišljave.

Usodno pepelnično jutro

Kako žalosten obraz ima pepelnični dan po razuzdanem pustnem dnevu! Ves utrujen in slabe volje sem vstal. Moja postelja je bila med Karlovo in Avgustovo. Skočil sem na noge in še ne docela oblečen sem se sklonil k Avgustu in ga udaril po razgaljeni rami in dejal: „Vstani lenuh, sedem je že ura!“

Nič mi ni odgovoril, jaz pa sem se naprēj oblačil. V tem trenutku je prišel mimo nadziratelj. Ko je videl, da Gallieri še ni vstal, je stresel za posteljo, da ga zbudi.

„Gospod, kar pustite ga, mu bom že jaz pomagali!“ sem dejal. „Zmučen je še od včeraj,“ sem brž povedal nadziralatelju. Prijel sem ga za roko in ga hotel potegniti iz postelje. Toda bila je odrevenela in ko sem jo spustil, je omahnila ko mrtva; zdelo se mi je celo, da je bila mrzla... Prebledel sem, vendar sem se ojunačil.

„Avgust, vstani no! Ali se morda slabo počutiš?“

Nadziralatelj se je vrnil, zravnal ga je na postelji... Lasje so se mi v hipu naježili. Avgust je zrl pred se s steklenimi in zbuljenimi očmi brez ognja, obraz je bil počrnel, med stisnjenimi zobmi pa je imel konec rjuhe... Kriknil sem in omahnil. —

Na robu groba

Ko sem se zavedel, sem se znašel na postelji. Slab plamen plinske svetilke je pomežikoval. S trudnimi očmi sem ga motril. Glava mi je bila težka in zdelo se mi je, kakor da sem v spalnici ob podobni svetilki. Čakal sem, da pozvoni k vstanku, pa zaman. Nihče ni motil grobne tišine. Poskusil sem sesti na postelji, a omahnil sem vanjo. Čudna izčrpanost me je objela, obležal sem kot brez moči.

Zavpil bi bil, a niti ustnic nisem mogel premakniti. Ko ni šlo, sem začel polagoma navezovati misel za mislijo iz prejšnjega dne. Najprej so se

mi megleni spomini začrtavali v glavi. Nedoločno in nejasno sem videl pred sabo gledališki oder, množico občinstva; gromovito ploskanje mi je še udarjalo na uho. Toda vsi ti spomini so bili razkosani, razcefrani, da jih nisem mogel spraviti v eno miselno celoto. Polagoma pa so se mi spomini jasnili. Strašna podoba je vstajala z vso grozoto pred mano: počrnelo truplo, steklene, izbuljene in nepremične oči... Pa kaj je to, sem se vpraševal. Ali je privid ali kaj? In ti ljudje okrog mene, kaj hočejo?

Prižgali so luč in mi posvetili prav v oči. Okrog moje postelje je bilo veliko ljudi. Videl sem očeta, mater, ... spoznal sem jih. Da, tudi Karlo je bil! Ob pogledu nanj mi je srce močneje udarilo, vzdih se mi je izvil iz prsi, solze so mi zameglile pogled.

Otrli so mi jih in zagledal sem zdravnika v beli halji, zraven pa duhovnika, oblečenega v roket in štolo. Zdaj mi je bilo vse jasno. Hotel sem krikniti, ali krč mi je tiščal skupaj zobe, da nisem mogel.

Pa kaj se je z mano zgodilo? Zdravnik me je prijel za žilo, s prižgano svečo mi je posvetil pred oči, spet je potipal žilo, potem pa je dejal: „Kakor danes zjutraj; zdi se, da nastopa kriza.“

„Kaj mi je vendar?“ je jadikovala in s strahom vpraševala mama. Kako da nas niti ne pozna?“

Tedaj se je oče približal k vzglavju, prijel me je za roko in mi jo močno stisnil, poljubil me je na čelo, potem pa mi je ljubeznivo dejal:

„Hinko, sin moj! daj nam vendar kako vedeti, da nas razumeš in nas poznaš! Kaj nas res misliš zapustiti?“

Vse sem videl, vse razumel, le tega ne vem, kako da me one besede tedaj niso do konca ubile. — Da bi že umrl, pa še tako mlad! Saj sem komaj začel živeti! Pa tak naj bi stopil pred Boga, ko sem že skoraj popolnoma pozabil nanj, čeprav je bil skozi in skozi tako dober do mene! Ni mogoče popisati, kaj sem prestal v onem trenutku. Rad bi bil govoril, premaknil se vsaj, odkimal ali prikimal, toda vsi moji poskusi so bili zaman, niti besede nisem mogel spraviti iz sebe, zdelo se mi je, kakor da je prišla zadnja ura. Ustrašil sem se, z vso notranjo silo sem se branil smrti, tako silno, da so mi od napora blisnile oči in so se mi zalile s solzami.

Planila je k meni mama, padla na kolena pred mojo posteljo, skrila obraz v odeji in neutolažljivo ihtela. Vse so pa polile solze, zdrknili so na kolena. Tedaj se je dvignila duhovnikova roka in dal mi je odvezo.

Kako rad bi bil izrekel samo eno besedo, samo to, da bi prosil odpuščanja Boga in svoje drage! Tedaj sem pač občutil, kaj je smrtna stiska! „Zdaj ga pa, prosim, pustite popolnoma v miru, samo eden naj ostane tu pri njem,“ je zapovedal zdravnik.

Razumel sem ga in rad bi bil poprosil, naj ostane Karlo, toda niso me razumeli in vse mi je spet izginilo spred oči.

III. ZA POKLICEM

Hinkov angel

Dolgo sem visel med življenjem in smrtjo. Ko sem prišel k sebi, sem bil ves prepoten in začel sem vpiti na ves glas. Od vseh strani so prihiteli. Zaprošil sem, da bi vstal in se oblekel, ker se mi je zdelo, da sem že popolnoma dober. Ginjeni so me mirili. Moja mama je bila od veselja vsa iz sebe, predstojnikom je odleglo, ko sem krizo tako srečno prebolel. Šele tedaj sem spoznal, v kako veliki nevarnosti sem bil, in počasi so se mi začeli navezovati spomini, strašni spomini!

V osmih dneh sem bil že popolnoma izven nevarnosti, zdravje se mi je z vsakim dnemboljšalo, zato so se moji starši že lahko vrnili v mesto.

Moj zvesti prijatelj Karlo je izprosil od predstojnikov, da me je negoval. Dolge ure je predsedel pri moji postelji. Dobri Bog me je po tem dobrem prijatelju klical, naj se vrnem k njemu. Ta plemeniti fant me je vedril s sto različnimi veselimi in šaljivimi pripovedovanji, bral mi je iz lepih in spodbudnih knjig najlepše odstavke, govoril mi je o šoli, o tovariših, odmorih in o mojih domačih. Toda kadar koli sem pogovor zaobr-

nil na svoj poklic, na nekdanjo gorečnost, nekdanje načrte, je pogovor brž zasukal drugam.

Ko me je nekoč tako prekinil in mi dejal, naj o tem ne govorim, sem se razjokal, on pa je ujel moje roke v svoje in me je prosil za oproščenje. „Kaj ne vidiš, Karlo, da me je Bog na izreden način spet klical k sebi? Prosim te, bodi mi spet tisti dobri moj Karlo, kot si mi bil, jaz pa ti obljubim, da bom zares tak, kot sem bil nekdej.“

„Kaj hočeš s tem reči?“

„Saj sam dobro veš; hotel bi se spet vrniti k Bogu in, če me ne zavrne, se mu hočem vsega in za vselej posvetiti.“

„Hinko, kaj ti ni mama prepovedala, da se o podobnih stvareh nikdar več ne smeš pogovarjati z menoj?“

„Vem tudi, dragi prijatelj, da v podobnih primerih staršem ne preostane nič drugega, kot da doprinesejo veliko žrtev Bogu. Tudi za nas je velika žrtev odpovedati se tistim, ki so nam dali življenje, in iti proti njih volji. Bog mi bo dal moč, da pretrgam vse vezi in se spet samo njega oklenem. Da, Karlo, čutim, da me spet kliče k nekdanjim čistim užitkom, ki sem jih občutil, ko sem v njem živel lepo življenje. — Ne misli, da je ta sklep stvar trenutka, o ne, dolgo sem premišljeval, preden sem ti ga razodel. Popolnoma sem prepričan, da mi je Gallierova smrt zadnji božji opomin. Zdi se mi, da bi Bog ne mogel jasneje govoriti; na tako močan glas pa tudi ne smem zatiskati ušes. Spoznal sem lažnivi svet in njegove

prevare, ki jih je polno razpredel po zemlji.“

„Pustiva to, prijatelj! Čeprav se popolnoma strinjam s tabo, vendar ti ne morem prigovarjati, da bi staršev ne ubogal. Ne morem in ne smem. Poslušaj me torej, dragi Hinko! Večkrat si mi pravil, kako je tvoj oče dober in mu je edina skrb, da tebe osreči, in tvoja mama da te ljubi do pozabe same sebe in vsega in se nikakor ne more sprijazniti z mislijo, da bi ti ne bil za zmemrom njen. Dobro tedaj, veš, kaj napravi? Obrni se na očeta in mu odkritosrčno razodeni svojo namero pa povej hkrafi, kako je z mamo, da namreč odločno nasprotuje tvoji nameri, potem se pa točno ravnaj po njegovem nasvetu. Ta čas pa bova molila oba. Ako se bo oče strinjal s tabo in ti odobril tvoje namere, potem je znamenje, da te Bog kliče v svojo službo. Kaj se ti zdi, Hinko?“

„Ti si mi angel, Karlo, storil bom, kakor si mi rekel.“ — Potem pa sem pisal očetu.

„Čas bo zoril tvoje nade“

Medtem sem že popolnoma okreval in sem se spet lotil učenja, ki sem ga bil prekinil. Moji tovariši so takoj opazili, da sem se spremenil. Zlobnejšim je še vedno strah gomazel po kosteh zaradi Gallierove smrti in si niso upali niti besede ziniti, dobrim pa je bilo drago, da sem se jim spet pridružil. V šoli sem bil vedno med prvimi. Ker pa sem bil milega, prijaznega, odkritega in veselega značaja, so me vsi radi imeli.

Odkar sem očetu pisal pismo, sem vedno bolj nestrpno pričakoval odgovora. Moj sklep je bil trden, neomajen in pripravljen sem bil na vsakršno žrtev. Moje želje so postajale čimdalje močnejše in samo za tem sem hrepenel, da bi se mi izpolnile.

Nekega dne me pokliče ravnatelj. Srce mi je močnejše udarilo in rdečica mi je silila v obraz.

„Dragi Hinko, tu imaš pismo od tvojega očeta, ki ga hrani kot dragocenost, bolj ko vsako drugo. Tudi jaz sem ga prebral in ponovno bral in še bi ga bil. Preudari ga in globoko si njegove nauke vtisni v srce!“

Ko sem čital pismo, so se mi črke večkrat zameglile; otrl sem si oči in hlastno prebiral predrage mi vrstice. Takole mi je oče pisal:

„Dragi moj Hinko!

S svojimi uspehi v šoli si nam dokazal, da gojiš do nas zares iskrena čustva ljubezni, kakršna mora imeti vsak dober otrok do svojih staršev.

Zdaj pa k stvari.

Predvsem mi je dolžnost povedati, da, čeprav starši ne smejo svojega otroka siliti v ta ali drugi stan, saj bi mu lahko bilo v nesrečo, vendar morajo otroku na podlagi lastne dolgoletne izkušnje predočiti nevarnosti in prevare, v katere se lahko zaplete.

Ti se z navdušenjem oklepaš velikega, svetega apostolskega poklica, toda opozoriti te moram, da je za to treba zares precej odločne volje in poguma, ako se hočeš upreti vabam in mamam

šveta ter zavrnil vse njegove napade, ki jih moraš od njega prej ali slej pričakovati. Vedi torej: moja skrivna želja je in je vedno bila, da bi ti postal duhovnik. Toda preden se odločiš, moraš dobro, zelo dobro premisliti, veliko moliti in prositi Svetega Duha za milost razsvetljenja.

Poišči pametnega, preudarnega človeka, ki bi ti mogel razrešiti dvome in pomisleke. Le na ta način bo v tebi dozoreval pravi poklic. Ko bi napak izbral, bi bilo lahko usodno zate in za vse, s katerimi bi prišel v stik. Dobro premisli, ali boš mogel živeti neomadeževano življenje, kakor ga zahteva duhovski stan. Ni dosti obleči duhovsko suknjo, treba se je povzpeti na višino svetega poklica. Ta misel naj te vodi in ti daje pogum!

Moral boš zadušiti glas srca, čustva, ki bi se hotela izliti v nedovoljeni ljubezni, zadržati solze, ki bi hotele na tvoje oči, moral boš pridigati bolj z življenjem ko z besedo ljubezen, usmiljenje, odpuščanje. Opravka boš imel z dobrimi pa tudi s hudobnimi, ki te bodo obrekovali, morda celo z zločinci, ki so pripravljeni zasaditi ti bodalo v srce, ker si duhovnik. Moral se boš boriti proti laži, proti sumničenju in reševati dvome.

Ali si pomislil na vse to? Gorje duhovniku, ki je zgrešil svoje poslanstvo in živi, čeprav ne ravno pohujšljivo, vendar ne tako, kakor bi moral. Kakšno odgovornost ima pred Bogom, koliko nešteti tujih grehov je kriv, ker je bil slab duhovnik!

Če mora že navaden človek, ako se hoče zveličati, postati ubog v duhu, biti čistega srca in si prizadevati za vse kreposti, koliko bolj je to dolžan duhovnik! Ko se Bogu posvečuje, se stavlja v službo svojemu bližnjemu, da mu je v oporo, da slepe vodi. Podpirati mora tistega, ki omahuje, posvečevati mora samega sebe in svoje brate v Kristusu. Koliko, o koliko stvari bi ti še moral postaviti pred oči, da jih trezno premisliš, preden se odločiš za tako vzvišeni stan!

Ako bom zvedel, da si se kljub vsemu po treznem preudarku odločil za ta stan, se bom zahvalil angelu varuhu naše družine in slavnemu sv. Piju V., našemu predniku, da ti je od Boga izprosil tako izredno milost. Pozdravljam Te, kakor te more le

Tvoj ljubeči oče.“

„Torej, kaj praviš na to?“ me je vprašal ravnatelj. — „Zakaj jokaš? Morda ti je težka misel zasenčila tvoje jasno nebo, ki mora danes biti jasnejše kot kdaj prej? Kaj ti je torej?“

„Gospod! Samo eno prosim: dovolite mi, da vstopim v vašo družbo in postanem duhovnik in misijonar. Šestnajst let sem dopolnil, zato si že lahko izberem poklic.“

Ko je ravnatelj slišal moj kratek pa odločen odgovor, ki mi je kakor privrel iz duše, je sklonil glavo in se zamislil. Jaz pa sem nemo pričakoval odgovora kakor razsodbe. Končno je tako spregovoril:

„Dragi sinko! Ako misliš, da boš v redovnem življenju našel mir, in če meniš, da ne bo treba več biti boja s svetom, se hudo motiš. Takega samostana, o katerem morda ti sanjariš, ni; bila bi utvara in nič drugega.“

„Pa saj se vendar rad odpovem svetu, ker poznam vso njegovo ničevost,“ sem mu dejal, kakor sem pač presojal svet v mladih dneh, ko mi je bilo mnogokaj neznanega.

„Pa imaš toliko moči,“ me je vprašal, „da se odrečeš ne samo prevaram sveta, ampak celo vsaki misli na svet?“

„Naslade življenja, gospod, nimajo nobene privlačnosti več zame. Preveč od blizu sem pogledal smrti v oči.“

„Povej mi, ali ti ne bo nekoč žal, da si zapustil udobnosti, ki so ti na razpolago v svetu.“

„Nikdar, gospod, nikdar! Od danes poslej se vsemu odpovem. Moj sklep je trden in nobena stvar me več ne odvrne od njega.“

„Poglej, tudi jaz sem se vsemu odpovedal in vendar tičim vedno v teh vsakdanjih skrbih in neprestano moram imeti stik s svetom!“

„O, gospod, na vse to sem že mislil. Lahko, da bom naletel na sto ovir, na mnogo težav, toda upam, da bom z božjo pomočjo vse premagal. Dobro vem, da bom moral prestati hud boj, ko bom stopil pred mamó s tem svojim sklepom; težko se bosta ljubeči sestri ločili od mene, vem, tudi meni ne bo vseeno, toda že zdaj sem prepričan, Bog mi bo pomagal, da vztrajam v svojem sklepu. Rad

se odpovem vsem udobnostim, nasladam življenja in bogastvu. Marija mi bo dala moči v boju in k zmagi. Bral sem, da, ko bi ljudje na svetu vedeli, kakšen blažen mir kraljuje v samostanih, bi vsi kmalu planili vanje. In jaz čutim, da sem ustvarjen za samostan. Ali bi mi mar vi hoteli zapirati vrata?"

„Počasi, Hinko, veš, mlad človek je kakor mlad konj — vedno v dir bi hotel, zato te moram previdno zadrževati v tvojem zagonu. Povej mi predvsem: ali veš, kaj je svet, ki praviš, da je sovražnik vere in tvoj sovražnik?"

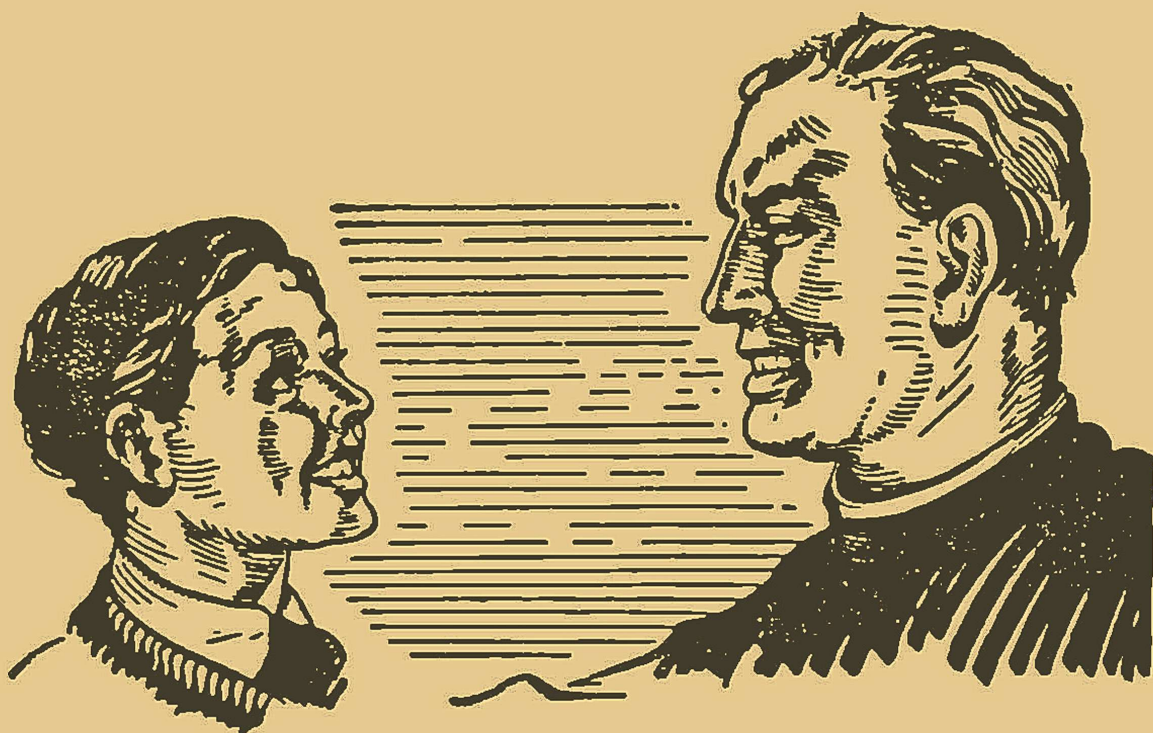
„Da, gospod, dobro vem in prav zato bi rad trpel za svojo vero, edino moje upanje in srečo.“

„In ko bi zatulil vihar in bi tam, kjer misliš, da boš našel mir, некоč okušal le samo grenkobo? In ko bi moral dati celo svoje življenje, da ostaneš zvest svojemu prepričanju?"

„O, gospod, to bi bil vrhunec vseh mojih želja! Umreti, dati življenje in kri za Kristusa!"

„Dragi sinko," mi je dejal in me objel, „sicer se mi dozdeva, da imaš vse znake poklica, vendar tudi ni izključeno, da bi se utegnil v sodbi pre nagliti in imel tvojo mladostno gorečnost za znamenje pravega poklica. Nenehoma boš moral prositi Boga, da ti zares da spoznati, ali imaš v resnici poklic ali ne. Prestati boš moral še trde preizkušnje.“

„Kako mislite?"

„Čas bo zoril tvoje nade.“

„Prosim vas, gospod, ne odlašajte in čimprej mi izpolnite mojo vročo željo! Ko bi vedeli, na koliko izkušenj sem se že prostovoljno postavil!“

Povedal sem ravnatelju, kako sem se že med počitnicami zatajeval, koliko sem prestal. Spomnil sem ga na stroge besede moje matere, na Gallierovo smrt in končno na pismo, ki mi ga je pisal Karlo.

„Iz vsega tega,“ sem dejal, „jasno spoznavam, da je moj poklic od Boga.“

Mnogo pametnih in dobrohotnih nasvetov mi je še dal gospod ravnatelj.

„Pridno se uči,“ je dostavil, „kar najmanj govóri o svojem poklicu; ne omenjaj tega zlasti svojim tovarišem! Ne bi te razumeli; le s Karlom se o tem lahko pogovorita.“

„Da, da, vse bom storil, kar mi naročate, samo to še prosim: spomnite se me v molitvi!“

S temi besedami sem se poslovil od ravnatelja. Pohitel sem ter poiskal Karla, da mu vse povem. Ko sem mu pripovedoval, je vsa njegova lepa duša gorela iz njegovih oči, tako ga je prevzelo.

Morda se bo kdo pomilovalno smejal temu Hinkovemu navdušenju, pa naj ve, da so trenutki v življenju globokovernega človeka tako lepi kot cvet in dehteči kot vonj cvetlic. Bog ne daj, da bi bilo v vas že zamrlo veselje do lepega življenja in smisel za vse, kar je lepo in vzvišeno. Četudi bi vas bile strasti že nasitile do studa, je še zmeraj čas, da se vrnete k boljšemu življenju, le vere je treba! Te ne izgubite nikoli!

Vse gre po sreči

Šolsko leto je hitro minulo. Kakor sem se lansko leto prepričal, velike počitnice premnogokrat uničijo vse najlepše sadove, ki si jih dijak med letom s trudom pridobi. Sklenil sem, zaprosil in tudi dosegel, da sem te počitnice ostal v zavodu. Vse je šlo po sreči in Bog mi je pomagal. Imel sem namreč pred sabo maturo. Od očeta sem tudi že dobil dovoljenje, da, če dobro uspem pri maturi, lahko grem na duhovne vaje, ki so se vsako leto prirejale v zavodu, ne daleč od mesta, kjer je bivala moja družina. S tem sem že namignil, da

nameravam po duhovnih vajah vstopiti v noviciat.

Presrečen sem bil in zdelo se mi je, kakor da se mi je odprlo jasno nebo in se mi prijazno nasmehnilo. „Gospod,“ tako sem molil, „ti, ki pošiljaš nad nas bridke ure in ki nas znaš tudi tako milo potolažiti, daj, blagoslovi moje trdne sklepe!“

Sonce se skriva

Toda temni oblaki se mi še niso zvekli z obzorja, prihajala je črna, huda noč. Težka je bila ta noč kakor žalost, ki pade na dušo. Že že sem mislil, da so se mi izpolnile srčne želje, kar dobim od očeta pismo, v katerem mi naroča, naj se vrnem, da vsaj polovico počitnic prebijem v krogu svoje družine. Takole mi je pisal:

„Ko dovršiš izpite, te tvoja mama in tvoji sestrici pričakujejo v letoviščni vili. Da bo dober uspeh, se priporoči Mariji, do katere vem, da gojiš posebno pobožnost.“

Težko mi je bilo odbiti poziv tako dobrega mi očeta, vendar sem se delal, kakor da ga nisem razumel, meneč, da bo čas že kako drugače stvar zasukal.

Izpite sem z odliko napravil in sem še isti dan odpotoval v C..., kjer so se zvečer pričenjale duhovne vaje.

Oče mi je naslednjega dne poslal brzojavko, v kateri mi je čestital k odličnemu uspehu.

S Karlom in z drugimi tovariši smo torej

opravili duhovne vaje. Nekaterih tovarišev se tam sploh nisem nadejal, zato sem jih bil tem bolj vesel. Tisti dnevi zbranega življenja so napravili name izreden vtis in so zanetili v meni še več gorečnosti in kar prekratki so se mi zdeli.

Toda oče mi je poslal že drugo pismo in me spet hotel domov. Celo mudi se, je pisal, ker potem on odide po nujnih opravkih in ga dalj časa ne bo več nazaj. Tako je dodal:

„Mislim, da si svoje duhovne vaje že pred nekaj dnevi opravil, in kar slutim, da hočeš ostati tam in počakati na noviciat. Toda tvoja mama ne more več strpeti brez tebe, pa tudi mi vsi bi te radi imeli doma vsaj za en mesec. Daj, privošči nam to veselje!“

Težko, zelo težko mi je bilo odkloniti tako ljubeznivo očetovo vabilo, vendar sem ostal še pri svojem sklepu in nisem nič odgovoril, pa tudi šel nisem domov. Zadnjemu očetovemu pismu pa sem se moral vdati. Med drugim mi je tole pisal:

„Tvoje duhovne vaje se pa res dolgo vlečejo! Zdi se mi, da se bodo končale s tvojo beatifikacijo. Tvoja mama ne more več strpeti, prišla bo pote in te odpeljala v vilo. Prišla bo ona, ker jaz danes odhajam v Pariz...“

Misel, da me je mami izročil, me je močno vznemirila. Oče, ki mi je bil edina in krepka opora, odhaja, in jaz naj ostanem sam z mamo...?

Bog ve, kaj namerava z menoj? Ali bo pri volji, pustiti me nazaj v to sveto hišo? Ali pa se bo boj začel znova?

Lepega dne se je mama kar znašla pri meni v zavodu, ne da bi me bila prej obvestila ali počakala na moj odgovor. Ginjen sem bil in ustrašil sem se hkrati.

Ravnatelj iz našega zavoda je bil tu na počitnicah, zato sem jo ubral naravnost k njemu. Predložil sem mu očetova pisma in mu povedal, da me mama čaka v govorilnici. Naj mi torej on svetuje, kaj mi je storiti. Kar se mene tiče, - bi niti v govorilnico ne šel, čeprav bi potem ne smel več pred mamine oči. Saj sem vedel, da mi bo ovira na poti, na katero sem bil že skoraj stopil.

Ravnatelj je bral pismi, se zamislil, potem pa mi dejal, da mi je pač vse to že napovedal. Takole je rekel:

„Zadeva tvojega poklica je do danes tekla kaj gladko, še pregladko. Danes pa se mi zdi, da so se pričele preizkušnje, in če boš te premagal, zame ni nobenega dvoma več, da te zares kliče Bog. Vendar je sedaj kar treba ubogati in iti z njo. Preizkušnja je huda, toda neogibna. Tebi se je zdelo, da je dosti, ko se hočeš odpovedati svetu in zapreti se med te štiri zidove: da bo s tem vsega konec. Tak poklic bi ne stal mnogo. Pač pa je treba v preizkušnjah pokazati svoj neomajni sklep, koliko si močan. Kdor prenese najhujši udarec, navezanost na mater, tak si lahko čestita, da je mož. Ti bi bil rad videl, da bi nihče ne bil vedel za tvojo žrtev, pa vendar je treba, da vsi vedo zanjo. To je tista ognjena preizkušnja, skozi katero mora tvoj poklic. Iz teh preizkušenj

boš izšel čistejši, močnejši, bolj pripravljen na žrtve in vrednejši boš svojega poklica. Prav zdaj se ti nudi prilika, da spoznaš, ali je tvoj poklic zares pravi. Ako ni tak, potem ti bo Gospod prav ob tej priliki povedal, da ne išči tu svojega miru, marveč tam, kamor te zdaj kličejo tvoji starši. Priporoči se Bogu in Mariji, mi bomo tu molili zate in nadajam se, da se kmalu spet vidimo.”

Prijazno in ljubeznivo me je pritisknil k sebi, vrnil mi pisma, me pospremil do vrat in poslal za mano še svoj blagoslov.

Sam nisem vedel, kaj naj počnem. Resne in slovesne ravnateljve besede so mi šle tako globoko do srca. Zdelo se mi je, kakor da so me nagnali iz onega zavoda, na katerega sem se že z vsem srcem navezal.

Prišel sem v govorilnico, kjer sta me mama in sestra Lojzka že nestrpno pričakovali. Obe sta skočili proti meni, mati pa me je tako tesno objela, da mi je dih zastajal: „Vendar si prišel, pojdimo brž, kočija že tako dolgo čaka.”

Vstopil sem, sedel sem na voz in odpeljali smo se.

„... moje misli so v sovale drugje“

Čakala me je torej poslednja preizkušnja. Mlad sem še bil in neizkušen, ko sem se vrgel v šumni svet.

Mama, ki je sedela na vozu tesno poleg mene in me ves čas držala za roko, mi je pripovedovala

o sorodnikih, kako nestrpno me pričakujejo, in o tovariših, ki neprestano sprašujejo po meni, o iznenadenjih, ki so mi jih pripravili, ter se je milo pritoževala, češ da je nimam več rad, jaz, ki da sem njena edina uteha, vse njeno življenje. Tako mi je pravila:

„Hinko, ti si vendar v zavodu pozabil na četrto božjo zapoved, katero sem ti s takim prizadevanjem skušala vcepiti v dušo. Veš kaj, tiste sladkobne sanje o puščavnikih in spokornikih iz Tebajde, o zdvojenih pesnikih — kar pusti pri miru. Zakaj se ti gubanči še tako mlado čelo? Ne mislim te zavajati v razuzdanost in burkatí v tebi mladostne strasti, pa vendar! saj si smeš privoščiti dovoljenega razvedrila, ki ti ga vest ne bo očitala. Le kako moreš dušiti v svojih mladih prsih mladeniški ogenj? Mladost in moč se morata razgibati, izživeti!“

Na vse to ji nisem nič odgovoril; moje misli so vsovale drugje. Premišljeval sem zadnje ravnateljve besede, mislil sem na Karla, ki se niti posloviti nisem utegnil od njega. Kako je on srečen... mene pa tako strašno pesti usoda in vse mi nasprotuje. Solze so mi šilile v oči.

Mati je mislila, da me je tako zelo raznežila s svojimi besedami, poljubila me je na čelo in mi dejala, da mi vse odpušča. O slepote materine!

„Beži, beži, Hinko, pomiri se! Kaj bodo pa rekli v vili, kjer te vsi pričakujejo z odprtimi rokami, ko bi te videli, takega fanta, z objokanimi očmi?!“

Öbrisał sem si solze, vzravnał sem se, globoko vzdihnil in dejal: „Ah, mama, koliko zla si mi povzročila! Bog ti odpusti!“... Naredila se je, kakor da me ni slišala.

Beğ v mesečini

Speť sem se znašel v posvetnem vrvežu, prav v tisti družbi, od katere sem bil za trdno sklenil, da se ločim.

Zdaj se je začel boj med mano in mamó. Porabila je očetovo odsotnost in je ona gospodovala. Karala me je zaradi moje neprestane porťtosti, nenehoma mi je spodbijala vse moje pomisleke, drugega za drugim. Noben moj dokaz je ni mogel prepričati. Prevelika materinska ljubezen jo je popolnoma preslepila.

„Hočem se posvetiti Bogu,“ sem ji ponavljaj, „posvetiti se hočem!“

„Draga dušica, kaj te nisem jaz sama tega že od tvoje zgodnje mladosti učila, da moramo biti vsi božji? V vsakem stanu si lahko božji. Priden bodi, ubogaj svoje starše in s tem se boš posvetil. Koliko je svetnikov, ki so med svetom postali svetniki.“

„Res, da si me ti sama tako učila, in hvaležen sem ti za to, toda zakaj se zdaj protiviš božji volji, ko me Bog vendar hoče v svojo bližino, v svojo službo?“

„Božja volja da je to, božja volja? Hm! Od kod pa veš, da to Bog od tebe zahteva? Mar ti

je angela iz nebes poslal in ti to razodel? Tvoja pregnana gorečnost te bega in vara."

„Verjemi, mama, to ni nikaka prevara. Njegov glas sem slišal in ga bom poslušal."

„Bomo videli. Le dobro si zapomni, kaj si rekel! Hinko, ti niti pojma nimaš, kako te jaz ljubim. Potem pa pomisli: nadarjen si, da te vsi obožujejo, pa bi postal duhoven? Kaj se ti blede?"

Dan za dnem so se med nama razpletali taki pogovori.

Dan za dnem sem prosil Boga za pomoč. Noč in dan sem premišljeval in tuhtal, kako bi uresničil svoje načrte. Pa kar nobena pametna misel mi ni marala v glavo. Ves teden je tako pretekel. Očeta ni bilo še domov, mama pa mi je strogo prepovedala, da nikamor ne smem od doma, z druge strani pa sem spet jasno slišal v duši nepreglušljivi glas božji, ki me je klical. Sklenil sem končno, da pobegnem in tako napravim konec svoji lepi ječi.

Podnevi je bilo nemogoče, ker so mi bili vedno za petami, pa tudi prekmalu bi bili opazili moj beg in bi me dohiteli. Sredstev nobenih nisem imel in predaleč bi bil moral hoditi peš. Vrata vile so bila ponoči sicer vsa skrbno zaprta, vendar ni kazalo drugače kot pobegniti ponoči. Do jutra nihče ne bo opazil, da me ni, ta čas bom pa že daleč, daleč. Toda kako naj pobegnem, da nikogar ne zbudim?

Ura je udarila eno, da se je razleglo v gluho noč. Luči nisem prižgal, da bi ne vzbudil ka-

kega suma, le ob mesečini sem napisal na list tele besede:

„Mama! Ti si me učila, da moram ljubiti Boga nad vse. On me pa hoče imeti pri sebi, zato moram za njegovim glasom. Bog ti bo povrnil žrtev, ki mu jo boš doprinesla. Zbogom!

Tvoj Hinko.“

Toda preden sem odšel, sem hotel še enkrat videti svojo ljubljeno, čeprav tako zaslepljeno mamico. Neslišno sem stopil v njeno spalnico. — Spi... toda nemirne sanje mora imeti. Prsi se ji dvigajo in upadajo kakor val na jezeru. O mama! Moram od tod, tu ni mesto zame. Naj te tolaži nebeška Mati, ki je pretrpela zaradi Sina toliko grenkih bolečin. „Mama,“ sem ji še govoril v duši, ki mi je plamenela iz oči, „vse bom storil, da te potolažim, Bog pa ti bo povrnil vse trpljenje s srečo, ko boš videla, da sem jaz srečen.“

Še en ljubeč pogled na mamo, potem pa sem kakor duh odšel iz njene spalnice. Nagnil sem se skozi okno. Vse mirno in tiho. Le od daleč je prihajalo petje slavčka, ki je prepeval milobno polnočno pesem. — Pogum, Hinko, sem se navduševal, saj gre za Boga! Premeril sem globino, navezal obe rjuhi, pritrdil en konec ob okno in se spustil na tla. Vse za Boga, sem si ponavljal!

To je torej moja celica!

Ves utrujen in zbit sem se privlekel v zavod, kjer pa nisem več našel gospoda ravnatelja;

bil je že odšel v svoj zavod. Predstavil sem se predstojniku zavoda, ki je bil o moji zadevi docela poučen; temu sem vse povedal, kar se mi je pravkar pripetilo.

Pokleknil sem pred njega, prosil sem ga, naj se me za božjo voljo usmili, ker ne maram več slišati o svetu. — „Čutim,“ sem ga prepričeval, „da me Bog hoče imeti pri sebi; naj mi bo oproščeno, da sem pobegnil od doma in naj me sprejme v zavod. Dvignil me je, ljubeznivo mi dal roki na rame in mi dejal:

„Sinko moj, zdi se mi, da te Bog zares hoče v svojo bližino. Poklical te je še o pravem času. Jutri

bomo imeli preobleko; tvoji tovariši bodo preoblečeni in ti z njimi. Dokazal si, da si pripravljen

za vselej podvreči se predstojnikovi volji in to nam je zadostno zagotovilo, da si resno voliš ta poklic.“

Na listek je napisal par besed in me poslal k voditelju novincev, sam da bo že primerno obvestil starše o vsem, kar se je zgodilo, naj bom kar miren. „Zdaj si 'novinec,“ mi je dejal, „glej, da ohraniš gorečnost, ki si jo doslej pokazal.“

Zglasil sem se torej pri voditelju novincev. Ta me je sprejel z vso prisrčnostjo; predstavil me je tovarišem, potem pa me peljal po vseh prostorih in po vsem zavodu in vse mi je razkazal, kakor da bi vse to prevzemal v posest ali kaj. Dal mi je nekaj primernih navodil, nato me je odvedel na širok in dolg hodnik, odprl mi je ena izmed mnogih vrat ter 'mi dejal: „Tu bo tvoja celica!“ Poslovil se je in me pustil samega.

Zares, bil sem čisto sam. Ne, nisem bil sam: Križani je visel ob moji postelji, pod njim pa klečalnik. Malo proč stol in miza z nekaj knjigami. To je bila vsa oprava mojega novega stanovanja.

Odprl sem okno. Iz njega sem imel pogled na obširno dvorišče. Božal sem z očmi sive stene in si prigovarjal: to je torej moja preljuba celica, po kateri sem tako 'dolgo hrepenel! — Srce je bilo prepolno čustev, izlilo se je v vročih solzah. To so bile tolažilne solze, ki so se mi tako zelo prilegle. Zgrudil sem se na kolena pred Križanim. Rad bi bil molil. Nisem vedel, kako bi začel; kar prave besede nisem našel, tako me je vse prevze-

lo! Koliko me je stalo, preden sem mogel do te ljube celice!

Potem mi je misel ubegla k moji potrti mami, ki bo gotovo nevoljna zaradi mojega nenadnega bega. Spet mi je vstal strah pred očmi, da bi utegnila ponovno priti sama sem in me iztrgati s silo iz samostana.

Bog ve, ali bi našel v sebi zadosti moči, da bi se uprl; lahko bi podlegel v ponovnem boju, ne prestal bi tako trde preizkušnje. Potem so se misli spet vrnile k moji sreči ter sem si ponavljal: „To je torej moja celica! O, ko bi moja mama mogla vsaj nekoliko slutiti srečo, katero mi je Bog naklonil prav v tej celici! Gotovo bi bila srečna in blagrovala bi me. Tu bom lahko v miru z Bogom govoril, molil bom in se posvečeval. Molil za svoje starše, za sorodnike, prijatelje, Bog pa jim bo zato pošiljal svoj blagoslov in tako jim bom vendarle nekaj koristil.

To je torej moja celica! Tu v tem šotoru miru se bom prizadeval, da bom čedalje bolj všeč Bogu; trpel bom iz ljubezni do njega, pokoril se bom, misijonar bom postal, pridigal bom, spreobračal bom divjake po Afriki, nevernike po Indiji.

V take misli sem se zatapljal, kar me predrami iz njih samostanski zvonec. Ovedel sem se in ves vesel odšel z drugimi k večerji. Zelo skromna je bila. Doma je bilo pač drugače. Pa vendar sem zadovoljen použil tudi tiste božje dari z najbolj-

šim tekom. Ko bi me nič ne bila mučila trpka misel na mamo! To je bil tisti trn, ki se mi je čezdalje globlje zabadal v srce.

Dobri, dobri oče!

Naslednjega dne je bila preobleka v zavodovi kapelici. Bil je to prav zares domač praznik.

S svojimi tovariši sem stopil v kapelico, ki je vsa žarela v lučicah in so vso okinčali s cvetjem. Na oltarju so do omame dehtele bele lilije, ki so z rumenimi očesi zrle izmed svečnikov.

Vsak izmed mojih tovarišev je imel katerega svojih sorodnikov, ki so prihiteli na njegov tako lepi praznik, le jaz sem bil čisto sam, nikogar domačih nisem mogel pričakovati.

Ko sem prejel črno suknjo iz ravnateljevih rok, sem šel v zakristijo, da si jo oblečem. Drugim mojim toravišem so starši in sorodniki ginjeni in vzradoščeni hiteli zapenjati gumbe. Jaz si jih bom pač sam zapel.

V tem mi nekdo narahlo položi roko na ramo in mi de: „Sinko, ali ti smem pomagati?“

Od veselja mi je planila rdečica v lica. Oče je stal poleg mene, debele solze so mu kapale po licih na obleko. Prvo vprašanje, ki sem mu ga zastavil, je bilo, kako je z mamo. Potolažil me je, češ da se je mama na njegovo prigovarjanje pomirila in privolila. — Oče me je zares po očetovsko ljubil in samo to je želel, da bi jaz bil srečen. Tudi moja mati me je ljubila z vso nedopovedljivo,

čeprav tako slepo materinsko ljubeznijo. Zato si je vse prizadevala, da bi me odvrnila od moje namere. Oče je trezneje mislil in me ni hotel ovirati na poti k mojemu poklicu, le želel je, da bi bil srečen, zato mi je privoščil, da poizkusim novo življenje. Morda je sam pri sebi mislil, da ne bom vztrajal v neprestanem zatajevanju samega sebe, kakor ga nalaga redovno življenje, vendar mi koraka ni očitil niti mi najmanj nasprotoval.

Dolgo je ostal pri meni. Videti je bilo, da mu je vendarle hudo za mano, pa sem mu spodbijal ta pomislek, češ, saj bom tako še bolj njegov, kot če bi ostal med svetom, in bolj gotovo bom srečen.

Vnovič me je pristrčno objel in zdelo se je, da se kar ne more ločiti od mene. Ko pa je videl, da sem presrečen, se je tudi njemu čelo zjasnilo in kakor da je sončni žarek posvetil nanje se je vrnil nasmeh na njegova lica. Pomiril se je, blagoslovil me je, spet me objel, potem pa mi dejal: „Srečen ostani, sinko moj, tisto srečo ti želim, ki jo le Bog zamore dati!“ Tako je dejal — in odšel.

Na cilju

Na cilju sem torej, sem si čestital. Izpolnile so se mi srčne želje. Redovnik sem in srečen bom! Zdaj mi ni šlo za drugo kot za to, da me ne iztrgajo iz tega srečnega življenja. Naj drugi begajo za mamljivo srečo v svetu, za varavim bogastvom, meni zadostuje, da je Bog z menoj, in več niti želeči ne morem. In res, moji dnevi so

tekli tako mirno; spomini so mi sicer uhajali v nedavno preteklost, bodočnost me pa še malo ni skrbela. Z gorečnostjo sem vršil pobožne vaje in se marljivo učil. V srcu pa mi je gorela ljubezen do bližnjega in plamtela do Boga.

Mrtvičil sem svoje telo. Preden sem zvečer legel v posteljo, sem pod rjuhe deval krtače, ključče ali sploh kaj trdega, kar koli bi moglo ovirati udobno ležanje. Da sem le sedel na posteljo, pa sem videl skozi okno v kapelico, kjer je trepetajoče molila večna luč in skrivnostno osvetljevala oltar. Tedaj se mi je razvnmalo srce do ljubeznivega Jetnika v tabernaklju, ki je v nočni tišini tam sameval samo zaradi nas ljudi. Srce se mi je od ljubezni topilo v prsih, hotelo se je iztrgati iz njih in pohiteti k njemu, kot da mi je klical: „Sin, daj mi svoje srce!“ Potem sem skril obraz v blazini in jo močil z vročimi, presrečnimi solzami. O, kdo bi razumel skrivnostno silo, s katero Bog vleče k sebi dušo, ki se mu hoče vso predati?!

Vsak dan sem se na čast Mariji ali Jezusu zatajeval pri jedi in si pritrgoval prav tisto, kar mi je najbolj prijalo. Toda človek nikoli ni popoln, je pač to žalostna posledica izvirnega greha; tudi jaz sem zagrešil tu in tam kaj malega. Pa kako mi je bilo hudo radi tega! Nemudoma sem šel h gospodu voditelju in se obtožil svojega pogreška.

Nekega dne smo brali v jedilnici življenje sv. Frančiška Saleškega. Med drugim je bil opisan tudi tisti dogodek, ko si je sv. Frančiška Šantalska z razbeljenim železom vžgala na prsi Jezus-

sovo ime. Hotela je dokazati svojemu nebeškemu ženinu, da njeno srce gori edino le zanj. Prijela me je želja, da tudi jaz isto storim in že sem poiskal primerno orodje. Malo proč od zavoda je bil knjigovez. Ko mi je nekoč sluga prinesel nekaj perila, sem ga naprosil, naj gre h knjigovezu in ga prosi za tistih pet črk, naj mi jih za kratek čas posodi. Dobil sem jih. Trdo sem jih zvezal, razžaril sem jih nad plamenom sveče, potem pa sem poskusil. Vtisnil sem jih najprej na levo roko. Strašno me je zapeklo in zbolelo, toda kar zazdelo se mi je, da me bo prav ta opekline obvarovala večnih muk v peklenškem ognju.

Poizkus ni nič kaj dobro uspel, ker se črke niso dale lepo uvrstiti in le komaj je bilo razbrati besedo. V drugo sem razbelil črke in jih z vso silo pritiskal na prsi. Tudi ta poizkus ni bil boljši. Napravila se mi je rana, ognojila se je in le s težavo sem bolečino skrival pred predstojniki.

Vi posvetni ljudje ste se pomilovalno nasmehnili. Nai bo! Toda vprašam vas, ali sveta vera ni ma še danes mučencev, ki z veseljem gredo v smrt zanj? O, vse drugače kakor pa posvetnjaki, ki so se ali naveličali življenja ali pa se jim je zagabilo ter si s samokresom ali kako drugače pretrgajo nit življenja, kakor da ni vredno živeti. Pač nikoli niste okusili sladke sreče, ki človeka tako pritegne k Bogu, da mu kar ni več strpeti v tesnih telesnih sponah.

Obojno vžgano znamenje mi je do danes ostalo in me spominja onih mojih presrečnih dni.

VI. MATERINA ZMAGA

Moj Bog, kako strašno je to!

Še ni preteklo leto dni od moje preobleke, kar nekega dne dobim tole pismo od očeta:

„Dragi sin!

Eno uro si odtegnem, da te obvestim, kako je z nami. Že več kot mesec dni boleham. Napadla me je stara bolezen, kateri so se pridružile nove, da le s težavo opravljam svoj posel. Držati se moram zdravniških predpisov in zdravljenja, ki mi je hudo v nadlego. Tudi tvojo mamó pogostokrat boli glava.“

Šele štiri tedne je minulo, kar sem prejel to očetovo pismo, pa mi že pride brzojavka. naj takoj pohitim domov k očetu. Bil je na smrtni postelji.

Kako silno žalost mi je povzročila ta novica, ne morem popisati. Moj oče!... Ljubil sem ga na vso moč. Kdor koli ga je poznal, ga je imel rad, saj je bil tako dobrosrčen in blag in usmiljen zlasti do revežev. Kdor koli izmed znancev je zvedel za njegovo nevarno bolezen, mu je bilo hudo.

Odšel sem v mesto. Nihče me doma ni pričakoval. Vse je bilo zavito v tučo, žalost in molk. Kar sem imel poguma, sem ga spravil skupaj in

sem hitel po stopnicah. Le mama mi je prišla
naproti vsa objokana. Objel sem jo in potem sva

skupaj molče in v solzah stopila v sobo k očetu. Zdravniki so bili pravkar odšli. Oče je napol ležal, napol sedel na postelji, podprt z blazinami. Ko me je zagledal, je razkrilil roke, objel me okrog vratu in vroče pritisnil k sebi.

„Oče,“ sem kriknil.

„Sin moj!“ je odvrnil s slabotnim glasom. Dalj časa me je tako držal v objemu in čutil sem, kako so mi njegove tople solze močile lica.

Mama je komaj odvila očetove roke od mojega vratu. Za trenutek sem se odstranil. Šel sem v sosednjo sobano, kjer so bili zbrani mnogi moji sorodniki. Ti so me prvič videli v redovni obleki. V tem trenutku nihče ni bil več nevoljen nad mojim korakom, čeprav je prej povzročil pri marsikom precej nejevolje. Zdaj me je vsak prijazno pozdravljal in mi stisnil roko. Vsem se je brala žalost z obraza, moje srce pa je bilo prepolno grenke boli. Doslej še nikoli nisem prav občutil, kako zelo sem ljubil očeta. Nikakor se nisem mogel sprijazniti z mislijo, da bi ga utegnil izgubiti za vselej. Kakor iz sebe sem begal sem in tja; vsi živci so popustili. Plaho sem se oziral okoli, potem molil z vso gorečnostjo svoje duše, da mi Bog ne vzame dragega očeta še tako kmalu. Toda Bog je hotel, da sprejemem grenki kelih in ga izpijem do dna. Strašni dan, ko bom postal sirota, se je pošastno bližal. Nič več nisem hotel od postelje svojega dragega očeta. Na njegovem zmučenem in upalem obrazu sem vendar opazil zadovoljnost, da sem bil poleg njega, pa je bolj

misllil name kot nase. Rekel mi je, naj grem počivat, da bosta že mama in strežnica pri njem, a nisem se dal pregovoriti.

Izmed vseh obiskov se je najbolj veselil svojega spovednika.

Vendar je čezdalje bolj čutil, da se mu približuje zadnja ura. Kljub temu pa je bil miren in vdan kakor svetnik. V kotu na klečalniku je ležal odprt molitvenik prav na strani, kjer je bila molitev za srečno smrt. Porumenele in obrabljene strani so pričale, da je moral pogostokrat listati po njih. Posebno zadnji čas je molil one molitve s še večjo pobožnostjo. Četudi strt od bolečin, je vendar pričakoval zadnje ure popolnoma mirno in vdano. Posebno nekega večera se nam je zdel izredno slab in mnogo je trpel. Dihanje je bilo težko, pogled bloden, glas oslabel. Vsak trenutek se je bolj videlo, kako pojema. Poklical je mamó, moji sestri in mene. Pokleknili smo ob postelji, on pa je dvignil roko, kolikor je še mogel, in nas blagoslovil. Le s težavo je govoril, mi smo mu pa ihte odgovarjali.

Zdelo se je, kakor da je zadremal. Stopil sem k njemu in se ga oklenil. Kmalu je prišel k sebi.

„Oče!“

„Hinko, poznam te po glasu; ne verjameš, kako veliko bolečino mi povzročuješ s tem, da tako obupuješ. Pogum, veruj, meni bo kmalu bolje.“

„Vem, oče, toda meni bo tako strašno hudo! O Bog, ti si tako dober, daj, usliši mojo gorečo prošnjo in ne jemlji mi očeta!“

„Dragi Hinko, grem pred... tabo... v kraj...”

„Oče, ne govori mi o tem, ker mi poka srce od bolečin. Ti boš še živel, še boš, za svojega Hinka, za mamó, za vse nas, ki te obožujemo. Oče, oče!”

„Opogumi se, dragi sin, oči dvigni proti nebu in pomni, da je na svetu vse skupaj prazen nič... in da si ti najboljši del izbral... Z Bogom, dragi sin... z Bogom, Angelca... z Bogom, hčerke moje... z Bogom za vselej!”

„Oče, oče... odgovori mi!” Prijel sem ga z obema rokama za roko... pa je bila že mrzla in odrevenela... in nič več mi ni odgovoril.

„Oče...” sem ga še enkrat poklical, a nobenega glasu ni bilo več. Nepremično je obležal.

Zdaj šele smo se zavedeli, kaj se je zgodilo, in zaihteli smo na ves glas, da je moralo rezati v srce.

Ne, niso bile sanje, trda resnica je bila: očeta ni bilo več.

Okrog mene vse joka, mama je omedlela, držal sem jo, da ni padla. Nobene besede tedaj nisem našel, s katero bi jo potolažil. Vsaka beseda se mi je zalomila, še preden sem jo izgovoril. Moj Bog, kako strašno je to! Kolena so mi klecnila, zmanjkovalo mi je tal. — Spet sem hotel k očetu. Le z največjo težavo sem se zavlekel k njemu. Oče, poslednjo noč bom prebil s tabo. Ah, zdaj šele čutim, kaj sem izgubil!

Tretji dan je bil pogreb. Veličasten, čeprav je moj oče naročil, da mora biti skromen, naj se

zato rajši obdarijo reveži, je želel. Pa nismo mogli drugače, ker je tako zahteval ugled družine in sorodniki. K pogrebu so prihiteli zastopniki oblasti, zastopstva civilnih udruženj, mestnih podjetnikov, prijatelji; kdor je le mogel, je prišel, da izkaže poslednjo čast možu, ki je bil poštenjak.

Kako strašna bolečina mi je trgala srce takrat, ko so mi očeta zabijali v rakev, se ne da ne povedati ne popisati. Najrajši bi bil legel k njemu v grob. Z njim so zakopali mojo srečo in moj mir. V bridkih solzah sem topil svojo neutolažljivo bolešč.

Ko je oče umrl, je teta vzela sestri za nekaj časa k sebi, jaz pa sem ostal doma pri mami.

V hišo se je naselil smrtni molk.

Nesreča je bila nepopravljiva in kar nisem se mogel vdati v usodo.

Mama, ti si pokopala mojo srečo...

Resno smo se bali, da se mami omrači um zaradi te strašne nesreče. Vsa njena zunanost je vzbujala sočutje. Bila je blede, upadla in bridka žalost je zaorala globoke brazde v njena še malo prej tako sveža, lepa lica. Morali smo biti vedno ob njej. Nič ni govorila. Le bulila je v nas z odjoka zateklimi očmi in zdelo se je, kakor da se sama več ne zaveda. Vidno se ji je zaostila bolečina, ko se je kateri od nas le za čas oddaljil od nje. Klicala ga je nazaj in nenehoma ihtela

kakor otrok, ki se je močno izjokal, pa se še ne more umiriti. Osem dni je preteklo po očetovi smrti, toda mami ni bilo še nič bolje. Začeli smo se resno bati zanjo.

K sreči je prišel stric, očetov brat, iz Španije in odločno posegel vmes. Povabil nas je, naj gremo z njim v Barcelono, tako bomo laže pozabili nesrečo, ko ne bomo več tam, kjer nas vse spominja na očeta.

V meni se je proti temu predlogu nekaj uprlo, rad bi bil oporekal, toda pravih razlogov nisem mogel najti. Mučil sem se in premišljeval, kako bi zdaj dopovedal mami, da se nameravam vrniti v zavod. Toda kako naj zdaj pustim samo in svoji nedorasli sestri? Mama si zdaj še daleč ni mogla predstavljati, da meni taka misel hodi po glavi. Ali bi ji s tem, da jo zapustim, ne zadal nov strašen udarec, morda tako hud, da bi še njo pritiral do groba? Z druge strani pa zopet, kako bi se smel vrniti med svet? Mar bi mi vest nič ne očitala, da sem pustil plug, s katerim sem zaoral v plodne brazde, in se ozrl nazaj? Bil sem v strašnih dvomih. Kamor bi se odločil, bi ne bilo prav. Naslednji dan mi je krojač prinesel civilno obleko. Zdelo se mi je, da sem v njej čisto drug človek. Nemo sem zrl sam po sebi, nobena pametna beseda se mi ni dala. Kar trojna bol je planila vame: ta, da sem očeta, svojo oporo, izgubil, druga pa to moje in mamino trpljenje, končno pa strah, da bi moral ostati v svetu in se več ne vrniti v mirno samostansko življenje.

Dan in noč mi je bil pred očmi zavod, naš voditelj, tovariši, najbolj pa moj dobri prijatelj Karlo. Prihajale so mi na misel zaobljube, ki bi jih že kmalu napravil... Vse to mi je gnalo v glavo toliko trpkih spominov in očitkov, da se je zdelo, da mi bodo do kraja zlomili in strli že tako vso razbolelo dušo. Rad bi bil pisal predstojnikom, kaj so v družini sklenili glede mene, toda vedel sem, da bi jih s tem silno užalostil. Z druge strani pa bi spet mami prizadel nov udarec. Še ko smo bili vsi srečni, mi je pripovedovala, da, če bi jo kdaj zapustil, bi umrla od žalosti. Kako bi torej zdaj mogla prenesti nov udarec?

Dan pred našim odhodom smo povabili nekaj bližnjih sorodnikov k večerji. Jaz sem sedel nemudoma med njimi, zatopljen sem bil v preresne misli. Bil sem močno izčrpan; nobenega teka nisem več imel, ker me je pač vse tako strašno potrlo. Z začudenjem sem opazil, da so se predmeti okrog mene začeli premikati, luči so se pod stropom zamajale, oči so mi same padle skupaj in žgrudil sem se.

Mama je kriknila, vsi so prihiteli k meni in nemudoma so me odnesli na posteljo; drgetale so mi ustnice in z zobmi sem mrzlično zvonil. Ko me je stric slačil, je otipal nekaj trdega okrog ledij, kar ga je silno iznenadilo. Bil sem pri polni zavesti, vendar nisem mogel spregovoriti nobene besede, le njegove roke sem odpehaval, čeprav zaman. Potegnil mi je izza spodnje obleke spo-

korni pas, ves naboden z žeblički in kaveljčki in — okrvavljen.

Slišal sem, kako se je hudoval nad menihi in nad duhovniki. Ko pa je moja mama videla tisto reč, oškropljeno s strnjenimi kapljicami krvi, si je zakrila obraz in na ves glas zajokala.

Stric je še dalje preiskoval, pokazal je mami moje ranjeno telo, na prsih pa z nerodnimi črkami vžgano ime „Jezus“.

Kmalu nato sem prišel k sebi. Zaželel sem, da me pustijo samega, da si odpočijem, tem bolj, ker bomo morali jutri na pot.

Kmalu je v hiši zavladal mir. Vsi so že pospali; kar začutim, da nekdo odpira vrata v mojo spalnico. Nisem mogel razločiti, ali bdim ali sanjam, vendar sem kmalu spoznal, da je bila mama, ki se je bližala moji postelji in me poklicala:

„Hinko!“ mi je dejala.

„Mama! Kaj želiš ob tej pozni uri od mene?“

„Hotela sem videti, kako ti je.“

„Zdaj mi je čisto odleglo; mama, pojdi spat, saj si ti bolj potrebna počitka ko jaz.“

„Oh, sin moj!“ mi je dejala, ko je sedala k vzglavju. „Ti boš mene in sebe spravil v grob. Mene, ko mi povzročaš novo trpljenje, sebe pa s temi nespametnimi pokorili.“

„Kaj praviš, mama, saj sem zdrav! Tista trenutna slabost, ki se me je polastila sinoči, ni nič. Vidiš, jedel nisem nič, zato sem oslabel.“

„Pa zakaj počenjaš take stvari, ne da bi mi prej kaj povedal o tem?“

„Ah, mama, zato sem to storil, da bi izprosil od Boga, da bi mogla vdano prenesti strašni udarec!“

„In ne prenesla bi ga, če bi me še ti zapustil. Ne, ti moraš živeti za svojo mamo, ali me razumeš?“ Pri tem se mi je ovila okrog vratu in zaihtela.

Morda bi bil moral porabiti ono priliko in spregovoriti in ji razodeti pravi razlog moje pokore in ran na telesu, pa nisem mogel spraviti skupaj zadosti moči, zato sem molčal. Danes se mi vriva vprašanje, češ, ali tista mamina žalost ni bila nekoliko pretirana? Sčasoma bi se bila pomirila. Bog in čas bi bila storila svoje. Bog bi jo tolažil z mislijo, da mu je žrtvovala svojega edinega sina, čas pa bi bil rane celil.

Stric je med tem že priganjal k odhodu in ure so tekle. Iskal sem prilike, da bi bila z mamo sama, Kadar koli sva se srečala, sem ji že hotel reči, naj bi se na samem o moji zadevi pomenila, toda vselej mi je beseda zamrla. Občutil sem vso svojo slabost. Nekdaj do predrznosti pogumen — zdaj pa tak slabič! Samega sebe me je bilo sram in obraz sem skrival med dlanmi kakor hudodelec, ki nobenega opravičila ne najde v zagovor.

Kočija je bila pripravljena. Poslovili smo se od drage domačije in kmalu prišli na postajo. Prijelo me je, da bi pobegnil. A kako? Vlak je pridrvel, se ustavil in si globoko odsopel. Stopili smo vanj. Tako težka mi je bila tista prva stopinja! Še enkrat sem žalosten pogledal na kraj, kjer smo

puščali očeta pod vrbo, ki bo sama žalovala nad belim nagrobnim kamnom. Pri srcu me je prijelo in oči so mi v trenutku zaplavale v solzah.

Vlak je zadrvel mimo moje rojstne hiše, kjer sem prebil najsrečnejša leta svojega življenja, preden sem stopil v samostan. Iz daljave sem poslal pozdrav preljubemu prijatelju Karlu, svojim predstojnikom in Jezusu v kapelici. Celo okno svoje celice, od katere sem bežal, sem razločno videl... Odprto je bilo. Vse začudeno je zrlo za mano.

Mama je opazila, da me mučijo težke misli. Prisedla je k meni in me hotela razvedriti, toda umaknil sem se in iz srca mi je privrela bridka tožba, ki je nisem mogel več zadržati; dejal sem ji:

„Mama, ti si pokopala mojo srečo!“

Grenki trenutki

Prva skrb, ko smo prispeli v Barcelono, je bila, da si uredimo novo stanovanje. Pa je šlo počasi, ker smo naprestano dobivali obiske znancev, ki so nam izražali sožalje in vedno znova budili bridke spomine. V kratkem so se obnovila nekdanja poznanstva in tudi jaz sem imel tu pa tam prijetne trenutke, ko sem videl svoje nekdanje tovariše iz mladih let. To so bili sinovi grofa Biancottija, ki so že ne samo odrasli, ampak se navadili tudi lepega in vljudnega vedenja.

Večji del časa pa mi je potekal v tesnih skrbah in vest me je vznemirjala. Namesto da bi se

predal volji božji, sem se vdajal žalosti in se sam nase jezil; leto za letom sem si klical v spomin in si pri vsakem napovedoval žalostno bodočnost.

Mnogokrat sem šel v kapelico, toda namesto da bi molil in se priporočal Bogu, ki bi edini mogel potolažiti mojo ubogo dušo, sem bil tam samo s telesom, misli pa so hodile drugod. Namesto da bi molil, sem žaloval nad svojo usodo.

Med prijatelji in znanci

Žalost za mojim dragim očetom se je polagoma unašala in tudi mama je začela vračati obiske znancem, jaz pa sem jo seveda moral povsod spremljati.

Zdravniki so trdili, da se moram razvedriti, če hočem okrepiti svoje zdravje, zato sem zjutraj in zvečer hodil na sprehod, bodisi po mestu, bodisi v prosti naravi, kjer sem globoko vdihoval vonjivi zrak prostranih poljan in cvetočih vrtov. Pa ko bi se bil zadovoljil s tem, da bi bil ostal vedno ob mami! Toda niti jaz nisem bil vselej pri volji, da grem z njo, niti ona večkrat ni mogla z mano, zato sem začel zahajati h grofu Biancotiju, kjer smo se z njegovimi sinovi veliko zabavali. Skupaj smo hodili na sprehode in to mi je bilo še najprijetneje.

Čeprav so bili jako bogati, vendar ni bilo pri njih pretiranega razkošja, kar je bilo zame kot nalašč, in sem sam poravnaval svoje stroške naših zabav in razvedril.

Jahanje mi je bilo že od nekdaj moja največja strast, zato smo vsak dan zajahali kam daleč. Kosili smo na prostem in se zvečer vračali domov.

Prišlo je poletje in moja mama je skupaj z Biancottijevimi najela neko vilo v Harti, kamor smo šli na letovišče. S prijatelji smo hodili ogledovat najlepše vile v okolici.

Zlasti zanimiv je bil grad markizov Alfarras y da Llupia. Cel labirint je bil v njem in bi človek zares moral vzeti s sabo Ariadnino nit, da bi prišel ven. Na jezeru so se vozili ponosni labodi, naokrog so zeleneli krasni parki, gozdički in gaji, oranže so z žoltimi pogledi začudene gledale izmed zelenega listja, cvetje pa je dišalo do o-mame.

Da bi pozabil...

Izmed vsega mi je najbolj ugajala vila plemenitih gospodov Marti-Colodar. Moja mama, posebno pa moj oče sta bila iskrena prijatelja gospoda Martija. Razume se, da sem najrajši hodil na sprehod prav v okolico njihovega gradu in vrtov. Vse počitnice sem prebil deloma doma, deloma pa v njihovi vili in se mi je iz tistih dni nabralo mnogo spominov.

Prekrasen je bil park okrog vile. Širok drevored je vodil proti kameniti ograji. Na koncu drevoreda je bil čudovit ribnik. V njem so se vo-

zili beli in črni labodi. Imeli so svoje zatočišče v hišici, ki je bila kakor stavba na kolenh sredi jezera. Poleg teh je bilo lepo število redkih in dragocenih vodnih ptic iz vseh krajev. Celo dva krasna pelikana sta plavala po drugem manjšem ribniku poleg prvega. Na nasprotni strani drevoreda je bilo kakor močvirje, v katerem so stale na eni sami dolgi nogi zamišljene čaplje in sanjale bog ve o čem. Malo proč so beli pavi, čisto posebna dragocena vrsta, razkazovali svojo prešerno lepoto. V glavnem drevoredu pa je bil cel živalski vrt. Vse si lahko našel tam: orle, sokole, jastrebe, opice. Zraven je imel svojo gajbico mlad medvedek, ki je ročno hodil po lestvi gor in dol.

Kdo bi opisal vsakovrstno cvetje, ki ga je bilo, da človek ni vedel, kateremu bi se bolj čudil.

Ne bom pozabil mladega krokodila, ki ga je vrtnar Peret izdregal iz ležišča v zelenkasto vodo, da je čofotal po njej ter jezno prhal. Re-vež se je že štiri mesce postil, pa se bo menda še dva.

Medtem je prišel v vilo gospod Ludvik s sinovi, ki so nas brž obstopili, potem pa spremljali po vrtu.

Peljali so nas še malo naprej k ogradi. V njej so se pasle gibke lame. Eden izmed sinov je naredil, kakor da je hotel pljuniti proti njim. Tedaj so se dvignile na zadnje noge, postavile se kakor v bran in pljunile iz nosnic in iz ust hkra-ti proti predrznemu napadalcu. To ti je bila zabava za nas mladino!

Za to ogrado je sledila druga, kjer so imeli amerikanske noje. Tu sem se tudi močno zabaval, ko sem opazoval, kako so te živali lovile bakren denar, kamenje, kosti in kakor bi trenil vse pogoltnile.

Potem so bili malo naprej kenguruji, ki so skakali po zadnjih nogah, prednje mnogo krajše pa so nosili pred sabo. Samica je imela v vreči na trebuhu mladiče, ki so kukali iz mehkega in toplega gnezda.

Afriški slon, mlad je moral še biti, se je pri vsej svoji nerodnosti zelo spretno zabaval z leseno kroglo. Vrtnarji so prinesli več velikih zeljnatih glav, ki jih je požrešnež drugo za drugo kar cele pogoltnil. Eno so mu dali na hrbet, tako da niti z rilcem ni mogel do nje. Pa si je brihtna žival znala pomagati: nastavila je rilec proti zeljnati glavi in pihnila z vso močjo, da je padla na tla, in jo je brž pohrustala.

Še naprej sem videl žirafo, ki je z drobno, na dolgem vratu nasajeno glavo gledala daleč preko ograde.

Potem smo krenili na levo v zelen gaj, kjer je bilo vse polno gredic samih mačeh, mnogo marmornatih spomenikov in vodometrov, ki so poganjali vodo kvišku v vseh mogočih oblikah. V lepi košarici je bila steklena krogla, ki je v čudno iztegnjenih likih zrcalila vse naokrog in tudi obiskovalce, ki so šli mimo. Zagledal sem se vanjo, kar namah začutim, kako je brizgnila voda v mnogih drobnih curkih po meni. V košari, ki je dr-

žala kroglo, je bilo napeljanih mnogo drobnih cevčic, ki so zdaj in zdaj sprožile vodo v tistega, ki jo je gledal. Sreča, da je bilo poleti!

Gospod Ludvik mi je pripovedoval, ko smo prišli do kipa, ki je predstavljal Herkula na razpotju, da je neka gospa, ki je obiskala vrt, vprašala, če je bil to morda kateri izmed njegovih prednikov. Gospod se je zakrohotal, mene pa je iznenada zapekla skeleča misel: Herkul na razpotju! In jaz?... V jezercu nekoliko naprej so plavali črni labodi in indijanske race. Na desno in levo so bile lepe kletke z neštetiimi tujimi ptiči, s pisanimi vrabci in vreščječimi papagaji.

Na dvorišču pred samo palačo je rasla velika cedra, na obeh straneh je bil vodomet, spodaj v zbiralniku so se pa vozile izredne kitajske in japonske race, kakršnih še nisem videl. Od tod so se razhajali drevoredi na vse strani. Malo nižje je bil velik ribnik, poln rac in divjih gosi. Sedel sem v čoln in se prepeljal po ribniku, potem pa sem si še ogledal velike kletke, v katerih so bili dragoceni fazani in divji petelini. Pa vsaj vsega tako ni mogoče popisati. Samo nekaj s tega prekrasnega sprehoda naj še omenim. Ko je zapadla že noč, smo s prijatelji šli naprežat za odhod, gospod Ludvik pa je že odhajal s svojimi v grad. Kar opazimo, kako se je ena izmed hišic, kjer so bile živali, začela premikati. Strah nas je obšel in nihče si ni upal tja. Kar dreveneli smo, ko je ona hišica šla naravnost proti nam.

„Slon, slon,“ smo vsi hkrati zavpili, ko je

stopil iz hišice, ter se vsi razbežali. Tudi jaz sem odtegnil pete in odhitel z domačimi v grad, odkoder smo na varnem z balkona gledali pošast, ki se je sprehajala po drevoredih, zadovoljna, da je vendar enkrat zadobila prostost. Le kaj bo, so vsi pričakovali.

Vrtnarji so slona zasledovali, toda žival je odmikala pete, kar se je dalo. Ko so ga prignali do zidu in slon ni več mogel naprej, se je obrnil, raztegnil rilec in ga nameril proti preganjalcem, ki so vsi na mah obstali in se umaknili nekaj korakov. Gospod Ludvik je bil še najbolj pogumen. Šel je k njemu, ko so domači vpili od strahu, potrepal žival po hrbtu, potem mu pokazal drevored, kod naj gre, in mu z dolgo palico prislonil dve krepki po debeli koži ter ga je odgnal proti železni kletki, ki jo je bil z močnim rilcem odprl.

Črv pa gloda, gloda...

Okrog začetka novembra smo se vrnili v mesto. Jaz sem se med počitnicami silno spremenil. Moja mama je bila vsa srečna, ko je videla, da so mi razvedrila ugajala. V resnici pa kljub življenju, ki me je močno raztresalo, nisem prav nič spremenil svojega sklepa.

Kar nisem imel več obstanka. Bil sem kakor v kleščah in polaščala se me je otožnost in nevolja. Ko sem se spomnil na svoj zapravljeni poklic, me je zona obhajala in notranje trpljenje mi

je razjedalo dušo. Vidno sem hiral. Včasih se mi je zdelo, da se mi bo zmešalo. Bil sem kakor izgnanec in utrujen med samimi srečnimi ljudmi. Vsak njihov zadovoljen smehlaj se mi je zdel posmeh mojemu trpljenju. Ne bral ne pisal nisem več.

Mama, ki je prav za prav povzročila moje trpljenje, je bila vsa v skrbih in mi je hotela iz oči razbrati, kaj me muči. Vodila me je vedno česče v družbo, da bi me razvedrila in premotila, pa mi je prav s tem povzročala še silnejši odpor do vsega.

Kaj mi je bila končno ta družba s svojo na videz pravilno moralo, ki pa je ni doživljala in ni imela smisla zanjo? Med njo in med Bogom, se mi je zdelo, je zijal neizmeren prepad; saj je bila tako hladna, vsakdanja, narejena; celo dolgočasna, opravljiva in zahrbtna.

Pet mesecev sem bil že doma. Za trdno sem se nadejal, da mi bo zdaj mama dovolila, da se vrnem v noviciat. Pa sem se hudo motil. Vsak dan sproti sem sklepal, da stopim pred njo in ji vse povem glede poklica, pa vsakikrat sproti mi je zmanjkalo poguma in tako sem odlašal z dneva v dan. Prvotna gorečnost se je ohlajala, čeprav me je iz dna duše dramil glas, da moram slediti svojemu poklicu in da moram za vsako ceno biti samo božji.

Našel sem med jezuitskimi patri spovednika, ki sem ga poznal kot moža globoke pobožnosti in širokega obzorja ter velikega znanja. Prijazno me

je sprejel, jaz pa nisem imel poguma, da bi mu od kraja razložil svoje življenje. Povedal sem mu le, v kakšnih okoliščinah sem, da namreč po očetovi smrti nisem mogel pustiti mame same, tem bolj, ker mi je venomer zatrjevala, da bi od žalosti še ona umrla, ako bi jo zapustil. Dodal sem tudi, da sem se nadejal, da ne bomo v Španiji več kot kakšen mesec, potem pa, sem upal, mi bo dovolila, da grem za svojim poklicem. Ko bi mu bil čisto vse povedal, bi mi bil gotovo dal več in modrejših nasvetov, saj je bil učen mož. Zastavil mi je še nekaj vprašanj, potem pa me je pomiril in naročil, naj se sleherni dan priporočim Materi božji.

Miru pa le ni bilo v moji duši. Budili so se mi očitki, ki pa so se mi zdeli le pretirani in včasih mi je prišla celo misel, morda je pa to le skušnjava. Tako močno me je že prevzelo posvetno življenje.

Tudi do molitve nisem več čutil pravega veselja. Danes se mi zdi, da sem tedaj najbolj pogršil v tem, ker sem v tistih burnih svojih dneh tako malo in tako površno molil. Morda mi je Bog za kazen odtegnil izredne milosti, katere mi je bil namenil.

Mama mi je še vedno stregla na vse načine in sleherno željo mi je izpolnila. Že vnaprej je uganila, kaj bi mi napravilo veselje, in ni bilo dneva, da bi v hiši ne bilo takega prijetnega iznenadenja.

Rahel poizkus

Tako mi je poteklo nekaj mescev, vendar me je še ves čas zbadalo zaradi mojega že skoraj pozabljenega poklica. Nekoč pa sem le sklenil spregovoriti z mamo o tej zadevi.

Stopil sem nekega večera, ko so drugi že odšli spat, v mamino spalnico, potem ji pa začel pripovedovati, naj se vendar spomni, kaj sem bil še pred nekaj mesci, in da bo Bog ne samo od mene, marveč tudi od nje terjal odgovor zaradi mojega poklica. Včasih je hudo biti iskren. Pa če hočem biti, moram priznati, da sem si v dnu duše želel, da bi mama ne odobrila moje namere.

Kakor je bilo predvidevati, je začela neutolačljivo jokati, vrgla se mi je okrog vratu in me začela rotiti, naj ji vendar ne delam te žalosti, sicer bodo tudi njo odnesli, kakor so pred kratkim mojega očeta. Potem mi je povedala, da jo je njen spovednik, kateremu je razodela vso stvar, potolažil in ji rekel, da je ravnala čisto prav in si nima kaj očitati. Preprosil sem jo, naj mi da tri dni odloga za premislek.

Šel sem k onemu spovedniku in čeprav težko, sem mu vendar koj po spovedi vse razodel in ga prosil za svet.

Pater Ferrero se je zamislil, nato pa me tako poučil: po njegovem mnenju je sicer mamina žalost pretirana, vendar upoštevajoč to, da bi ostala sama z dekleti, in to, da je nesreča, ki nas

je zadela, še sveža, domača družba pa da mi bržčas tudi ni nevarna, bi ne bilo napak, ako bi svojo končno odločitev odložil na primernejši čas.

„Zaenkraft se vdajte in ustrezite mami!“ je še svetoval preudarni pater.

V meni so se podile hudourne misli.

Odšel sem od njega s trdnim sklepom, da mamu utolažim.

Odločitev

Ko sem prišel domov, sem sklenil, da o tem ne bom nič govoril. Odkar sem ji bil namreč omenil, da nameravam nazaj v samostan, je postala žalostna in neutolažljiva. Poznalo se ji je, da je mnogo pre jokala, ker je imela vse rdeče oči in je bila bleda v obraz. Večji del dneva je prežдела v svoji sobi, pre jokala je cele dneve. Jedla ni skoro nič. Zdaj in zdaj je vrgla oči po meni in me tako proseče in obenem pomilovalno pogledala, da mi je njen pogled šel do srca.

Le Lojzki, ki je bila že nekoliko bolj odrasla, je poverjala svojo bol in ji pravila, da bi ne preživela tistega dne, ko bi jaz odšel od nje.

Dva dneva sta že pretekla od časa, ko sem jo zaprosil za odlog, da se premislim. Medtem je v meni vse kipelo, me peklo in bolelo. Dosti mi je bilo tega oklevanja. Nekega večera sem stopil v njeno spalnico in našel mamu spet vso objokano. Prihitela mi je naproti, oklenila se me z obema rokama, potem sedla poleg mene na stol ter me

božala kakor otroka. Nisem mogel več vzdržati; zaihtel sem.

Končno je prekinila molk ona in mi dejala: „Sin moj Hinko, poslušaj, tako ne moremo več naprej. Vedi, da je moje življenje v tvojih rokah, odvisno je od tvoje odločitve.“ Nič nisem odgovoril. Tedaj mi je začela očitati, kako morem biti tako neizprosen in tako neusmiljen do svoje matere. „Pa bodi, toda vedi, moj blagoslov ne pojde s tabo, zapomni si to! Preden prideš v zavod, te bo že dohitela vest o moji smrti. Tedaj naroči, naj molijo zame... Odgovornost pa boš nosil ti.“

V meni se je vse trgalo. Razburkana čustva so podrla vse jezove in preplavila so vso mojo dušo. Vrgel sem se mami v objem in ji dejal: „Mama, bodi prepričana, da ni sina na svetu, ki bi svojo mater tako ljubil kakor jaz tebe. Pomiri se, opustil sem namero, da se vrnem, ostati hočem pri tebi!“

To ji je bilo dosti, saj je samo edino to hotela slišati od mene. Od sreče ni vedela, kaj bi počela.

V. NAVZDOL

Muke in boji

Sklep je bil storjen; ostanem doma pri mami. Toda kakor kamen mi je ta sklep ležal na duši, hotel sem si ga olajšati in zadušiti očitke, ki so me vznemirjali.

Na izbiro mi je bil Bog in moja mati. Izbral sem mater in zapustil Boga, njega, ki me je v preteklosti obsipaval z nešteto dobrotami. Še celo tedaj, ko sem ga jaz zapustil, me je že kako poiskal in me privedel nazaj k sebi.

Vsemu sem se torej izneveril: svojemu poklicu, svojim predstojnikom, svojemu predragemu prijatelju Karlu. Njegova podoba mi nikdar ni šla spred oči. Sanjal sem o njem, ob moji postelji je bil v nočeh brez spanja in zdelo se mi je, da se solzi nad mano, ker nisem bil zadosti močan ter sem iz slabosti zapravil svoj poklic.

Neko noč se mi je zdelo, da je prišel k meni, sedel poleg postelje in molčal. Potem je vstal, mi razgrnil prsi, posvetil nanje in bral Jezusovo ime, ki sem si ga bil nekoč z razbeljenim železom vžgal. Slišal sem ga, kako je ponavljal skrivnostno: Jezus, Jezus...

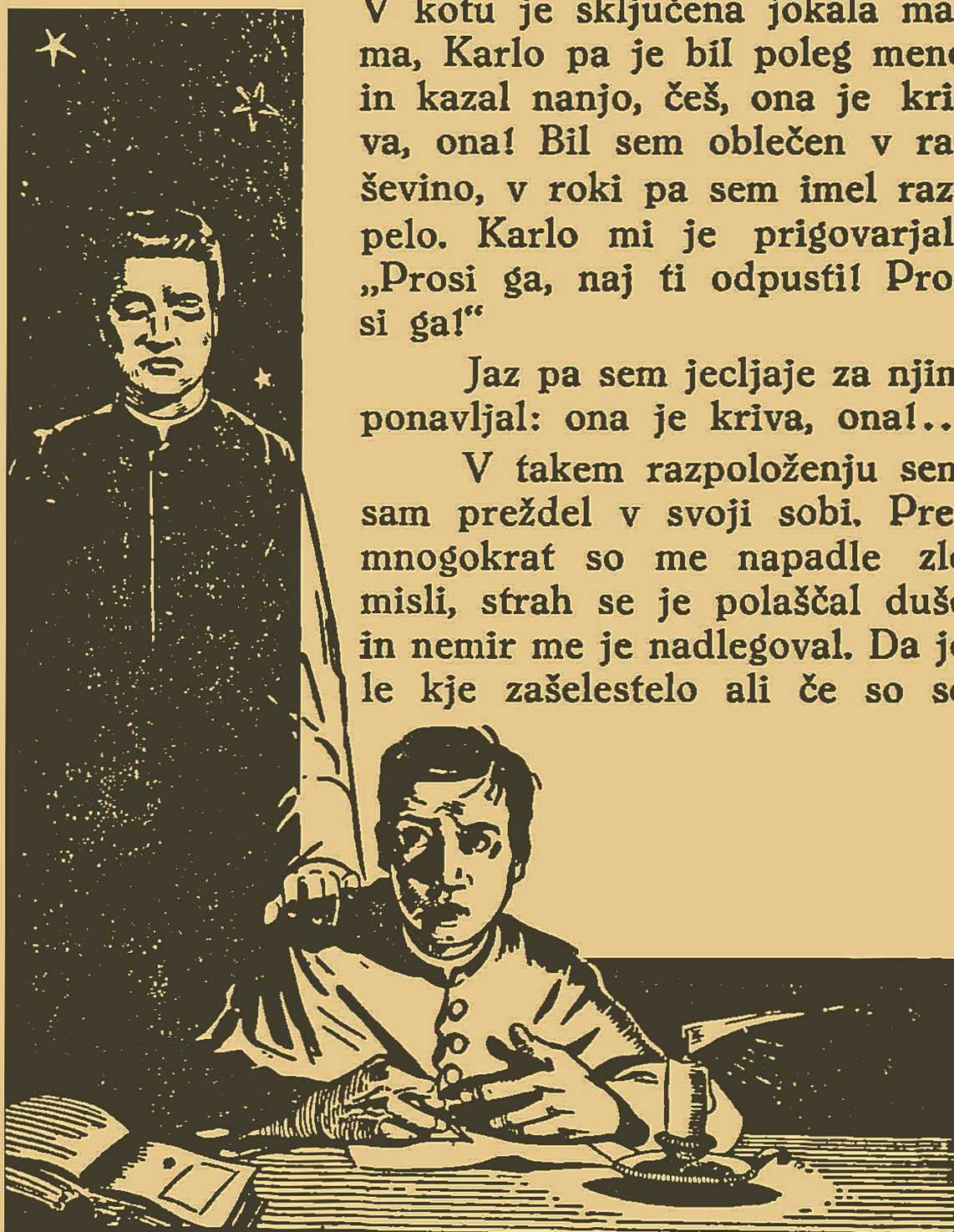
Planil sem iz spanja. Ali so bile sanje ali prikazen?

Drugič spet se mi je sanjalo, da umiram.

V kotu je sključena jokala mama, Karlo pa je bil poleg mene in kazal nanjo, češ, ona je kriva, ona! Bil sem oblečen v raševino, v roki pa sem imel razpelo. Karlo mi je prigovarjal: „Prosi ga, naj ti odpusti! Prosi ga!“

Jaz pa sem jecljaje za njim ponavljal: ona je kriva, ona!...

V takem razpoloženju sem sam preždel v svoji sobi. Premnogokrat so me napadle zle misli, strah se je pollaščal duše in nemir me je nadlegoval. Da je le kje zašelestelo ali če so se

vrata trdo zaprla, sem se zdrznil in prestrašil.

Začel sem si beležiti bežne vtise. Iskal sem opravičil, da bi se z njimi utolažil in pomiril svojo vest. Toda roka mi je drevenela, beseda mi ni hotela s peresa. Zdelo se mi je, da Karlo vedno stoji za mano in oprezuje moje početje. Kakor da me je on prijel za roko in mi ni dal več pisati.

Predaj se valovom!

Prišel sem do prepričanja, da tako ne bom mogel dolgo vzdržati in da bom prej ali slej podlel. Tedaj sem se hotel osvoboditi teh težkih misli in poiskati za to tehtnih razlogov. Tako sem se preverjal: če je spovednik Kristusov namestnik, so vendar njegovi nasveti po božji volji in jaz sem se jih natanko držal, kaj torej hočem še več? — Pa tudi vsi ti razlogi me niso mogli pomiriti. Nisem videl drugega izhoda, kot da se predam veseljaškemu in burnemu življenju.

Koliko bolje bi mi bilo, ko bi me bili tisti nemir in očitki ugonobili, pa bi mi danes ne bilo treba objokovati lastnih zablod.

Odslej sem začel še pogosteje obiskovati svoje prijatelje Biancottijeve. Kmalu so se mi pridružili še drugi moji znanci, postopači in lahkoživci, ki so me strahovito izrabljali in mi praznili žepe, ko so me vlačili na izlete, pojezde in na veselice. Plačevati sem moral seveda jaz. Jasno, da bi se ne bil dal od nikogar prekositi v veliko-

dušnosti. Hotel sem biti kavalir. Držali so se me ko mrčes siromaka. Zvedeli so, da mi teče beseda, še bolj pa, da mi gre denar rad spod palca. Tako sem zabredel v posvetno življenje. Brez skrbi in brezmiselno sem se sukal med tako družčino, ki me je znala temeljito izrabljati.

Kupa, polna doslej neznanih omamnih užitkov, se mi je tako zapeljivo ponujala, da sem se končno vdal. Čaša opojnosti me je sprva omamila. A kaj hitro sem okusil grenko kapljo, ki je na dnu vsem počutnim užitkom. Na koncu pa ti ne ostane nič drugega kot velika praznina v duši. Kako vse drugačni so čisti občutki, ki jih človek najde v lepem, neomadeževanem življenju! Le-ti zamorejo zadovoljiti nikdar zadovoljno srce.

Prav v kratkem so moji prihranki spuhтели, kakor bi jih bil veter raznesel. Nazaj mi ni bilo več mogoče. Vse mostove za sabo sem bil podrl. Treba mi je bilo denarja in ni kazalo drugega, kot da sežem po domači imovini. Mama je molčala, ker se mi ni upala v ničemer ustavljati. Kaj sem si vse izmislil in zahteval! Moral sem imeti kočijo in konje; prevažal sem prijatelje, gostil jih doma, vse iz velikega kavalirstva. Nekoč smo se z Biancottijevimi odpeljali na neko veselico. Tam sem našel novih prijateljev, a sem takrat tudi opazil, da ni vse tako fino okrog mene, kakor se mi je sprva zdelo. Lotila se me je igralska strast. Stavil sem po stotake naenkrat. Sprva sem dobival, kar me je podžgalo, potem pa sem začel izgubljati tako naglo, da bi bil vse zaigral, celo svoje konje,

ko bi me ne bil še edini iskren prijatelj zadržal.

Ko sem se po takih dneh zvečer vračal domov, sem prihajal s prisiljenim nasmehom, da je trgal dušo mami in potapljal v žalost moji sestri. Tedaj sem se zaprl v spalnico, razrvan in razklan, sram me je bilo pred samim seboj in jezen sem bil sam nase, zaril sem se pod odejo in si 'želel sna, ki pa je bežal od mene.

Naglo navzdol

Denar, ki mi ga je mama vsak teden dajala, mi daleč ni več zadoščal za moje izredne izdatke, tem bolj, ker je bil predpust. Zgodilo se je tedaj, kar se mi v življenju dotlej še ni zgodilo, da sem jo okradel. Dobra mama me je imela za poštenega in ni skrivala ključev od omare pred mano, jaz pa sem izrabljaj to njeno zaupanje in izmikaj vse, kar mi je dragocenega prišlo pod roke.

Ko je to opazila, me je obzirno pokarala. Potem sem na skrivaj začel predajati njene dragulje, ki pa ji ni bilo mnogo do njih. Zahajal sem v kavarne in bar in tam sem zapravil v enem večeru vse, kar sem cele tedne nabral in nakradel.

Bližala se je velika noč. Mama mi je dejala, naj jo opozorim, kdaj mislim iti k sv. zakramentom, da pojdemo vsi skupaj. Obljubil sem ji, da bomo šli, pa vedel sem, da ne bom imel poguma razodeti spovedniku svojih zablod... Cele mesce že nisem več molil in mravljinci so mi gomazeli

po glavi, ko sem se bal, da bi v takem stanju utegnil pristopiti k sv. obhajilu. Odlašal sem s spovedjo. Ker mami nisem nič omenil, me je sama spomnila, naj bi šli v soboto skupaj k svetim zakramentom v cerkev Virgen de la Mercedes. „Če že mora biti, bom pa šel z vami,“ sem odvrnil in tako se je tudi zgodilo.

Naslednje jutro smo bili že rano v cerkvi. Šel sem za mamo k spovednici njej na ljubo. Prvič v življenju sem bil neiskren pri spovedi. Zamolčal sem vse najgrše pregrehe in sem dušil vest, ki mi je trgala dušo. Ko sem opravil, sem se vrnil k mami v klop.

V levi steni cerkve, v vdolbini je viselo veliko razpelo, h kateremu mi je pogosto, čeprav nehoče ušel pogled. Čutil sem, kako mi Križani očita moj greh in me obsoja. Ko se je mama dvignila, da gre s sestrama k obhajilu, sem šel s težkimi nogami tudi jaz in sem se stisnil v kot k sestri Lojzki. Prišel je duhovnik s ciborijem, vsi so prejeli sv. obhajilo, jaz pa sem se kar po nekem nagonu odmaknil in sem pokleknil na najspodnjo stopnico. Sestra Lojzka je to opazila in me pogledala začudena. Njenega očitajočega pogleda sem se ustrašil, pristopil sem in prejel — prvič v življenju po nevrednem sv. obhajilo. Zdelo se mi je, da bo treščilo vame, in postalo mi je, kakor bi mi živ ogenj valovil po žilah; tresla me je mrzlica, toda ko sem se vrnil na svoj prostor, sem skušal zbrati moči in pregnati vsako težko misel in sleherni očitek vesti. Poskušil sem obuditi kesanje.

Potem smo odšli z mamo in sestro iz cerkve, vendar sem ves čas imel vtis, kakor da mi je vsakdo bral na čelu kakor Kajnu moj zločin. Ne spominjam se, da bi bil kdaj preživel tako viharen dan v življenju, kakor je bil ta; zdelo se mi je, da se mi bo zmešalo. Sestra Lojzka me je od fистega trenutka zjutraj ves čas opazovala in me zdaj in zdaj pogledala tako sočutno, da mi je vsak njen pogled segel do dna srca.

Noč po dogodku

Ura na cerkvenem stolpu je s počasnimi udarci odbila polnoč, a jaz še nisem mogel zatisniti oči. Ko sem sedel na postelji v nočni tišini, sem začutil v sosednji sobi šelest obleke in kmalu potem rahlo trkanje na moja vrata, ki so se previdno odpirala. S strahom sem gledal, kaj bo. Spoznal sem Lojzko, ki je obstala med vrati in si ni upala naprej. Ko sem jo nepremično gledal, je šepetnila:

„Hinko!“

„Lojzka, kaj hočeš?“

„Ali smem bliže, Hinko?“

Dal sem ji znamenje, naj stopi bliže: „Kako da še nisi v postelji?“ sem jo vprašal.

Lojzka se mi je približala po prstih in mi dejala: „Kako pa naj mirno spim, ko pa je moje srce razburkano? Vidim, da si potrť, zamišljen, žalosten in sušiš se kar očividno; nič več nisi tak,

kakor si bil nekdej! Pravkar sem prišla od mame, ki pretaka solze, sluteč, da je ona kriva tega tvojega stanja. Čemu povzročaš mami tako strašne ure? Ne vem več, kaj naj počnem! Če bo šlo tako naprej, bo po tebi in mami, jaz pa tega udarca tudi ne bom prenesla...”

„Kako si nespametna,” sem ji odvrnil, „saj mi vendar nič ni in mama se nima za kaj žalostiti. Kaj ji nisem v vsem ustregel, kakor je želela, prav nič se nisem spremenil.”

Prijela me je vsa tresoča se za roko, poljubljala mi jo, vroče solze so tekle nanjo, ter me prepričevala: „Ne, Hinko, ti nisi več tak, kakršen

si bil, ti nisi nič božji, ti niči za nas ne maraš več, živiš razbrzdano in se pajdašiš z malopridnimi prijatelji, na nas si pa popolnoma pozabil.“

„Bodi no tiho, kaj ti vendar roji po glavi!“

„Kaj mi boš pravil,“ je silila, „samo to mi povej, kako si danes zjutraj sveto obhajilo prejel?“

Te besede so me kakor trn ubodle, zadrgetal sem po vsem životu, boljšeč vanjo sem komaj spravil iz sebe: „Kaj si rekla, Lojzka?“

„Marija sveta!“ je kriknila.

Kakor bi treščilo vame ob teh besedah, sem se prijel z obema rokama za glavo, vrelo mi je po njej in ničesar več nisem videl. Kaj se je vendar zgodilo? Ali je to nedolžno dekle s čistim očesom bralo v moji duši?

Kdo bi bil?

Spričo vsega me je zdaj še huje prijelo hrepenenje po razvedrilu, celo po lahkomišelnem življenju, samo da zadušim nadležno vest, ki mi ni dala miru.

Pozno zvečer sem se nekoč vračal iz kavarne, kjer sem bil prijatelja obral za nekaj sto lir pri igri. Šel sem domov čisto sam. Na ovinku neke ulice je kakor iz tal zrastel pred mano moj nasprotnik in kar brez uvoda zahteval, naj mu vrnem denar, ki sem ga pravkar priigral.

„Menda se šališ, prijatelj?“ sem ga smeje se vprašal. „Daj, spremi me do doma!“

„Kaj bi se šalil? Daj mi denar ali pa ti ga vzamem s silo.“

Prav nič se mi ni ljubilo bosti se z njim, ker je bil zastaven in močan fant. Segel sem v žep, odprl denarnico, da odštejem tistih petsto lir, ki sem jih priigral, toda on pograbi denarnico, mi jo izpuli ter zbeži. Ni še napravil pet korakov, kar ga z železno pestjo podere nekdo na tla, zgrabi ga za grlo in ga prisili, da vrne, kar mi je ugrabil. Medtem ko sta se onadva premeta-vala, sem jo jaz v vsej naglici odkuril naravnost proti domu. Imel sem onega človeka za roparja, zato sem mu prepustil denar in denarnico.

Naslednjega dne pride vratar palače, v kateri smo stanovali, pred naše stanovanje in mi izroči zavitek, name naslovljen. Odvijem in najdem svojo denarnico z vsem denarjem, ki sem ga imel, ko mi ga je tovariš ugrabil. Poleg pa je bilo na listku tole napisano: „Imejte usmiljenje s svojim napadalcem. Revež je in pomilovanja vreden. — Vaš branitelj te noči.“

Kdo je bil ta človek? Tudi naslednje večere sem videl v razdalji zastavnega krepkega mladeniča, ki mi je vedno sledil. Ko sem nekega večera šel iz gledališča, se mi je približal in dejal:

„Dovolite, da vas spremljam. Iz zasede vas hočejo napasti; pojdiva po tejle poti domov.“ In odvedel me je po ovinku proti domu. Porabil sem priliko in sem ga vprašal: „Ali niste vi tisti, ki ste oni večer vzeli mojemu napadalcu denarnico? Veseli me, da se vam morem zahvaliti za vašo

velikodušnost. Če bi vas ne bilo, bi bilo z mano bog ve kako. Ako vam morem povrniti s kakšno uslugo, kar računajte name!

Toda on mi na moje besede ni odgovoril, le sam pri sebi je nekaj nerazločno momljal ter se neprestano oziral okrog. Postal mi je sumljiv, češ, morda pa ima kake zahrbtne namene z menoj.

Take misli so se mi podile preko glave, kar zagledam, da so iz nekih vežnih vrat stopili trije, ki so se pa ustavili, ko so videli, da nisem sam. Moj tovariš pa ni okleval niti trenutek, priskočil je k njim in e-

nega tako silno udaril s pestjo po glavi, da se je zvrnil kraj ceste. Nato drugega treščil s palico, da se je opotekel in padel, tretji pa jo je jadrno odkuril.

Ko sva tako bila rešena napadalcev, sva zaslišala prav v trenufku, ko sva zavila okrog ogle, za nama pok iz samokresa. Jaz nisem ničesar začutil, pač pa je moj tovariš nalahno zaječal, takoj mi je bilo jasno, da je bil zadet. In res, iz roke mu je tekla kri.

„Ranjeni ste,“ sem mu kriknil.

On se je pa prijel za roko in odvrnil: „Nič hudega ni!“ Ko sva dospela do naše hiše, sem ga rotil, naj vendar gre z mano, da se vsaj obveže. Nič ni odgovoril, samo namignil mi je, naj se kar brž požurim v stanovanje in se prav nič ne obiram. Naročil mi je še, naj zvečer in ponoči ne hodim z doma, če mi je drago moje in njegovo življenje. Nato mi je izginil izpred oči.

Pa kdo je mogel biti ta neznanec, me je imelo. Pohitel sem v sobo, brž odprl okno, da pogledam za svojim rešiteljem. Res sem ga še videl v mesečini, kako si je z robcem obvezoval roko in se počasi oddaljeval.

Šele zdaj sem prišel popolnoma k sebi in sesedel sem se na stol. Mesec dni zvečer nisem šel več iz hiše. Prav to pa je bilo mojim domačim neizrečeno všeč. Pomenkovali smo se le z mamo in sestrama, saj smo bili vedno skupaj.

Znova in znova se mi je spovračalo vprašanje, kdo je mogel biti oni velikodušni mladenič,

ki je izpostavil svoje življenje v nevarnost, da mene ohrani. Kako neizmerno rad bi se mu bil zahvalil!

Neke nedelje pa sem imel le srečo, da sem ga našel v cerkvi. Stregel je k sv. maši. Prepričan sem bil, da mora biti prav on. Vprašal sem potem v zakristiji po njem, pa so le toliko vedeli, da je to izvrsten fant, uslužben v neki banki. Govori prav malo in ga je videti le zjutraj, ko pride streč k sveti maši, imenuje se pa menda Filip Tarchetti.

Tako se je vendar imenoval moj prijatelj Karlo! Vesel sem bil, da sem prišel na sled svojemu dobrotniku in sem se nadejal, da ga najdem in поблиže spoznam.

Karlovo pismo

Nekega dne dobim pismo iz Italije. Bog ve, komu je vendar znano, da sem v Barceloni. Mor-da bo kak mamin sorodnik? Ob prvem pogledu na naslov mi je bilo koj jasno. Karlova pisava. Odprl sem pismo, roka se mi je tresla, dih mi je zastajal. Srce mi je močno bilo. Objela me je neka mila otožnost in mi legala na dušo ter za hip zapolnila praznino, ki je bila po grehu nastala v njej. Tedaj so mi stopili pred oči dnevi, vsi ožarjeni od sreče in veselja, dnevi, ki sem jih prebil nekoč v Karlovi družbi. Budili so se mi rožnati spomini na ona blažena, razigrana mlada

leta! Kako sem bil tedaj blizu svojemu Bogu! Pa danes? Toda ali je res že vse izgubljeno? Ali ni pota nazaj? Vsaj umrl bi lahko mirno, ko bi kako popravil zablodo in zadobil odpuščanje za svoje zapravljeno življenje.

Karlo mi je tole pisal:

..... 24. maja 1885.

Moj dragi mi brat v Kristusu!

Naš dobri predstojnik me je obvestil, da si nenadoma odšel v Španijo. Ne boš si mogel predstaviti, kako me je ta novica iznenadila in kako mi je bilo hudo. Hotel sem ti že prej pisati, toda naš predstojnik mi je odsvetoval. Hudo, zelo hudo mi je za tabo! Oni večer, ko nam je pripovedoval, kako si bil vsem vzgled, je dejal: „Žal mi ga je, pa boste videli, da se vrne, saj je bil tako dober, Bog ga gotovo ne bo zapustil!“

Izmed sedmerih tovarišev, kar nas je bilo spočetka v noviciatu, je manjkalo samo tebe. Presrečen je bil zame dan mojih zaobljub; le nekaj mi je kalilo srečo. To, da je tebe manjkalo.

Pri nas je še zmeraj lepo, kot je bilo nekdanj. Sporoči kaj kmalu, kako je s teboj. Zakaj nam nikoli nič ne pišeš? Ali si morda bolan? Sožalje, iskreno sožalje ti izrekam, čeprav šele zdaj. Hudo te je moralo zadeti, a vendar, poznam te in vem, da si pogumno in bogovdano prenesel ta udarec. Mami vem, da je težko, reva, sama je ostala. Kako je pa sestrama? Kar nadejam se, da

ti bo tvoja mama, ki je tako dobra, dovolila, da se vrneš spet med nas.

Ne pozabi, da ti je Bog izkazal veliko dobroto, ko te je poklical v tako vzvišen stan in te iztrgal iz zapeljivega sveta.

Vem, da tudi ti hrepeniš nazaj. Vendar se mi pa tako čudno zdi, da je že skoraj eno leto preteklo, kar si odšel, in te še vedno ni k nam. Kaj se je vendar zgodilo?

Zares me že skrbi, piši čimprej!

Moli zame, da bom kar najzvesteje vršil božjo voljo.

Lep pozdrav od predstojnikov pa tudi od mene tvoji dobri mami in Tebi.

Vedno Tvoj

Karło Tarchetti.

Zdaj pa še to!

Ubogi Karło! Kako me ima še vedno rad! Nadejal se je celo, da se vrnem k njemu. Gotovo si ta dobra duša niti misliti ne more, kako dolgo in trnjevo pot sem jaz že v tem času prehodil, pot razbrzdanega življenja. Mislil je, da sem ostal še vedno tako pošten, ko sem bil nekda.

Ko bi bil vsaj imel pogum odgovoriti na to ljubeznivo pismo, morda bi se mi bila vzbudila vest in me zadržala na opolzli poti, na katero sem bil stopil. Namesto odgovora sem skušal pozabiti svojega dobrega in iskrenega prijatelja. Uničil sem

tisto pismo, ki mi je seglo kakor z železnimi prsti v mojo dušo in trgalo v njej vsa nova čustva, kar se jih je bilo napredlo v njej, ter mi gnalo v glavo očitek za očitkom.

Pa vse je bilo zaman. Vedno mi je bila Karlova podoba pred očmi. Jasno mi je bilo, da imam svojega prijatelja še vedno rad in bi mu za nobeno ceno ne maral delati težkih dni. Vedel sem tudi, da me je on rajši imel kot jaz njega. 'Domačim nisem nič povedal, da sem prejel pismo od Karla, ker sem mu nameraval čimprej odgovoriti.

Medtem pa sva se seznanila z mladeničem, ki je stanoval nasproti nam. Ta je bil edinec odlične in plemenite družine. Starši so ga nadvse radi imeli in so mu izpolnili sleherno željo.

Ko sva šla nekoč malo na sprehod, je pogovor nanesel tudi na posebne sunke pri biljardni igri. Med tem pogovorom sva prišla do neke kavarne in sva vstopila. Polna je bila. Noben biljard ni bil prost. Čakati sva morala, medtem pa se je znočilo.

Igralci so zvedeli za izredno stavo, ki sva jo sklenila. Radovedni so bili, kako se bo stvar iztekla, zato so nama odstopili biljard. Komaj nekaj minut sva igrala, pa sem takoj opazil, kako premeteno je prijatelj nastavljal krogle in jih suval na tak način, da pač nobenkrat ni mogel zgrešiti. Protestiral sem proti takemu početju, češ da je to proti pravilom in goljufija. On pa je trdil, da ni. Kmalu je prišlo do ostrejših besedi, do prerekanja, do zmerjanja in sam ne vem kdaj sem

udaril tovariša z biljardno palico po glavi, da se mu je iz velike rane ulila kri.

Pognal se je vame in prerivala sva se, kar naju železna roka raztrga. Močan človek me je prijel in me vrgel na cesto ter mi kriknil: „Nesrečnež, beži, če sploh še moreš ubežati!“

Od sramu in strahu sem se pognal v beg in tekel prav do doma. Obleka mi je bila vsa omadeževana s krvjo. Ura je bila že pozna in služkinja, ki je bila v predsobi, ni opazila mojega razburjenja in ne okrvavljene obleke.

Pohitel sem v spalno sobo, se preoblekel in umil, potem pa sem odprl okno in gledal na ulico. Kočija se je ustavila prav nasproti našemu stanovanju. Pogledal sem skozi okno in videl nekaj moških, ki so nesli prijatelja v hišo. Zaslišal sem obupen krik njegove mame, vpitje in grožnje razjarjenega očeta. Strah me je obšel in obup me je zagrabil za srce.

V ječo

Grenki spomini so mi kakor netopir obletavali dušo. Zaprl sem okno in omahnil na stol. Dih mi je zastajal, kakor da me je trda roka prijela za grlo. Vsa moja sramota mi je bila pred očmi. Luč svetilke se mi je zdela, da gori s krvavim plamenom.

Bil sem preplašen od teh prhutajočih zločestih misli, kar me predrami ropot in glasno go-

vorjenje po vsej hiši. Mama je glasno in obupno jokala. Skočim pokoncu. „Ne, ni mogoče, to je pomota, moj sin bi kaj takega ne bil zmožen,“ je ponavljala moja mama. Prihitela je do moje sobe, zazrla se vame in prebledela, za njo pa sestrì, ki sta hiteli naproti z razkriljenimi rokami, kakor bi me hoteli obraniti.

„Hinko, pomisli, policija je prišla pote in te hoče odvesti v zapor. Ne, to je vendar pomota!“

„Pomiri se, mama, prav so prišli.“ Pokazal sem ji skozi okno kočijo, ki je še stala pred hišo nasproti naši, in sem ji dejal: „Poglej, mama, poglej, tam je moj zločin!“

Reva ni mogla verjeti; najrajši bi me bila skrila pred roko pravice, toda izvil sem se ji iz rok, stopil proti vratom ter se predal policiji.

Šel sem mimo služkinje, ki je pomilovalno in nemo gledala za mano, stražniki so me odvedli, stopil sem v kočijo, ki me je zapeljala v ječo.

Prepozno!

V ječi!

Kako nenadoma sem se znašel tam, kamor nisem nikdar mislil, da bom prišel! In niti opravičila ni bilo moji pregrehi! Zdaj sem videl, kam me je pripeljal vonjivi pa tako zapeljivi svet!

Moja duša se je potopila v brezupno bol in nisem vedel, kaj bi počel. Prva misel, ki mi jo je prignala v glavo razpaljena domišljija, je bila

misel na samomor. Pa mi je še ta bil nemogoč, ker sem bil brez vsega. Zaletel bi se z glavo v zid ali kamenita tla, pa sem se že same misli na smrt ustrašil. Vse mi je vrelo po glavi. Sam nisem mogel verjeti, da je res, kar se je zgodilo. Sramota, očitki vesti, spomini... vse to me je spravljalo ob pamet... Lotila se me je huda mrzlica, strésalo me je, da nisem mogel več stati na nogah in moral sem leči na trdo ležišče. Ko so stražarji opazili moje stanje, so me prepeljali v drugo ječo. Zdravnik me je večkrat preiskal, usmiljenka pa se ni ganila od moje postelje in mi je izkazovala vso skrb. Nisem več vedel, koliko časa je preteklo, odkar so me zaprli; zdelo se mi je, da je bilo včeraj, pa spet, da je že cela večnost.

Polagoma sem se opomogel in sem za kakšno uro dnevno že vstal iz postelje. Nekega večera mi naznanijo obisk. Prišla je k meni mama. Le po glasu sem jo spoznal, drugače bi je ne bil, tako se je spremenila od trpljenja. Uboga mati!

„Sin moj!“ je kriknila in se mi vrgla okrog vratu.

„Pusti me, mama, pusti, saj vendar veš, da te nisem vreden, ne morem biti več tvoj sin.“

„Ne govori tega, moj sin, ne govori mi tega, da me ne ubiješ! Umiri se, saj ni bilo nič! Oni mladenič je že zdrav in rana se mu je zacelila. Rekel je, da ti vse odpusti, kakor tudi želi, da mu ti odpustiš.“

„Da je ozdravel? Pa kako to veš?“

„Vem tudi to, da so se celo njegovi starši

zavzeli, da te nemudoma izpuste iz ječe. V kratkem boš spet doma.“

„Ne, mama, nikdar več domov. Kako naj grem, ko pa sem izgubil dobro ime in vas spravil v sramoto!“

„Nič ne maraj, saj se bomo vrnili v Italijo in tam bomo spet videli...“

„Ne, ne. To pa še manj!“

„Tako torej, ali hočeš, da umrem od težkih očitkov? Ti bi se bil moral vrniti tja, od koder sem te jaz z vso silo iztrgala. O, kako me je Bog kaznoval! Ko bi ti vedel, kako strašna je njegova pravičnost! Noč in dan mi leži na duši težka misel. Mar se res ne da več popraviti?“

„Prepozno je, mama, prepozno! Božjeropnik, ubijalec, človek, ki je izgubil dobro ime, ne bo prestopil nikdar več praga svetega kraja, da še njega onečasti. Ne, ne, prepozno je! Zame je vse končano!“

„Saj bom vse popravila, sinko moj, vse, in Bog je dober. Bila sem slepa in nespametna, odpustil bo meni in tebi, zato ti dam popolno svobodo.“

„Zdaj? O, mama, bolje bo, da pustiš vsako misel na to. Kar je prepozno, je prepozno, nikar torej na to nič več ne misli, vse je končano!“

„Sin, ali ne veš, da me boš spravil v grob, ako mi ne daš zadnjega dokaza ljubezni! Reci mi, sin, da boš šel za svojim poklicem...“

„Čemu govoriš še o poklicu! Poklic sem že zapravil. Takrat bi mi ne bila smela braniti, ko

sem ga še imel, ko me je Bog klical in me vabil na vse ljubeznive načine. In kaj si ti storila tedaj? Vrgla si me s tira, s poti, ki me je vodila naravnost k Bogu, potem pa me zapeljala v šumni svet, ki me je potegnil v svoje vrtoglave vrtince in me pehal iz zločina v zločin. In zdaj, ko sem zapravil vse, kar sem imel lepega v duši, zdaj bi me hotela posvečevati Bogu? Sram bi me bilo. Mama, prepozno je, prepozno! Vsemu sem za vselej dal slovo.“

„Ne, sin, nikar tako ne govori! Tvoje besede me sekajo v srce in me bodo umorile. Saj priznam, jaz, prav jaz sem kriva vseh tvojih nesreč.“

„Saj sem ti že rekel, mama, kar je, je, in ne misli več na to! Ne preostane mi več drugega kakor z Bogom se spraviti, potem pa umreti.“

„Umreti! Kaj se ti blede? Kaj vendar govoriš o smrti, ko še živeti nisi začel!“

Za marsikaj sem še vprašal, tudi za sestri, kaj je z njima, pa sem zvedel, da jima tuga in žalost senčita mlada lica in jima solze zalivajo oči.

Čas, ki je bil določen mami za obisk, je potekel in morala se je posloviti. Objela me je z vso materinsko ljubeznijo in tudi jaz njo, zaihtela sva oba, potem mi je molče izročila pismo, ki je tiste dni prišlo na moj naslov. Nato so se vrata moje ječe zaprla in žalostno zajejala.

VI. VEČERNA ZARJA

Zopet Hinkov angel

Tisti večer je bil zame še strašnejši. Nespodobno petje sojetnikov mi je udarjalo na uho. Jetnišničarjev obraz se mi je zdel še bolj surov, spačen, ječa še hladnejša.

Da, res me je zeblo. Mrazilo me je po hrbtu, kri mi je plula v obraz, da sem čutil, kako so mi gorela lica, srce pa je slišno plalo.

V ječi sem torej prebival, v tem nečastnem kraju, jaz, ki sem bil tako razvajen, tako izbirčen, zdaj pa z vso svojo ošabnostjo tako strahotno ponižan! Čutil sem se utrujenega, občutek sem imel, kakor da me starost pritiska k tlom in da življenje nima nobenega smisla več zame... Najbolj pa se mi je zdelo čudno, da me je začelo v prsih boleti in da sem začel nekam suho pokašljevati. Da bi vsaj pred smrtjo prišel iz ječe, da umrem med domačimi, ne tu, moj Bog, ne tu! Da še vsaj enkrat slišim zveličavno besedo! Moj Bog, kakšno gorje sem si nakopal!

Pogled mi je nehote padel na pismo, ki mi ga je prinesla mama. Pisal mi je Karlo. Kakor da je on stopil pred mene, tako me je postalo sram. Nervozno sem odprl in bral.

„Vedno moj dragi Hinko!

Od mojega bratranca, ki biva v vašem mestu, in kateremu sem naročil, naj te varuje, kakor bi mene samega, sem dobil sporočilo, kaj se ti je pripetilo. Zjokal sem se nad tvojo nesrečo, kakor sem se nekoč veselil tvoje sreče. Kako se mi smiliš, predragi moj prijatelj! Toda ni ti še obupati! Kdo ve, če Bog ne bo porabil te prilike, da se te usmili prav zdaj, ko je dovolil nad te in nad tvojo mamó tako hudo preizkušnjo. Bog daj, da bi bilo tako! Saj veš, kako neizmerno je božje usmiljenje: njemu se moraš izročiti.

O vsem, kar se ti je zgodilo, veva samo jaz in gospod predstojnik. Mnogo si doživel, kar si odšel iz Italije. Skupaj sva obžalovala tvojo nesrečo in skupaj sva molila, da se vrneš k Bogu.

Vem, da je moj bratranec storil, kar je pač mogel storiti zate, in te je večkrat rešil nevarnosti. Kako sem mu hvaležen! Gotovo mi ni mogel storiti lepše usluge, kot je bila ta.

Pisal mi je, da misli dati svetu slovo. Bog ga usliši in mu izpolni želje.

Prav danes sem pisal tudi njemu in predstojniku tistega zavoda, ki je tebi dobro znan. V teh dneh se gospod mudi v vašem mestu in te bo obiskal ter potolažil. Nadejam se, da ti bo ljub njegov obisk in v korist tvoji duši.

Dragi Hinko, vrni se k dobremu Gospodu. Saj veš, če je veliko veselje najti spet dragega brata, ki je bil vedno zvest, je še mnogo večje ako more objeti izgubljeno ovčico, ki se je našla,

saj se spominjaš, kako srečen je bil oni oče, ko se mu je skesan vrnil njegov izgubljeni sin.

Prijateljski pozdrav.

Tvoj vedno vdani

Karlo Tarchetti.“

Z vlažnimi očmi sem poljubil pismo in Karlova podoba je vstala pred mano vsa sijajna in plemenita. Kje so bili zdaj moji tovariši, ki so si prej tako prizadevali za mojo naklonjenost! Moja nesreča jih je vse odgnala in okrog mene, ubogega jetnika, je bila zdaj sama puščava. Le edini Karlo, ta me je še tolažil. Njegova beseda mi je padla na srce kakor rosa na veneči cvet.

Ni mogoče opisati čustev, ki so me tedaj navdajala. Karlo me je še vedno imenoval svojega sobrata; pravil mi je: naš predstojnik, kakor da me je še vedno štel med svoje, od katerih pa sem bil že tako daleč. Torej je bilo še vedno upanje, da mi bo vse odpuščeno! Če so bili moji predstojniki in moji tovariši tako dobri, da so bili pripravljeni vse pozabiti in me sprejeti celo nazaj v družbo, ali mi Bog ne bo še bolj usmiljen? Naj bi Bog, od katerega so oni zajeli to velikodušnost, bil do mene manj blagosrčen?

In vendar — spet so mi novi pomisleki porivali nade, češ: oni govorijo tako, ker ne vedo, kako globoko si že paдел.

Ni še vse izgubljeno!

Bral sem in prebiral pismo in marsikatera solza je kanila nanj. Čim dalje bolj mi je bilo jasno, da se bo treba spraviti z Bogom. Par dni po prejemu pisma mi naznanijo, da neki duhovnik želi z mano govoriti. Zazdelo se mi je, kakor da sam angel prihaja k meni. Toda kakšno tesnobo sem občutil pri srcu! Sramota mi je gnala kri v glavo. ko sem zagledal svojega nekdanjega ravnatelja iz zavoda.

Predramil sem se iz prve otopelosti, pohitel sem k njemu in se vrgel predenj na kolena. „Oče, oče,“ samo to sem mogel še izreči, pa mi je zastala beseda v grlu. Dvignil me je z neizrekljivo ljubeznivostjo, posadil me poleg sebe in mi del roko na ramo ter me nagovoril, kakor da je prišel bolnika obiskat, ne jetnika.

„Sinko moj, kako je kaj?“

„Hudo je, gospod ravnatelj, zelo hudo.“

„Kaj pa te boli?“

„Ah, gospod, moja bolečina je tu, tu,“ pokazal sem mu z roko na srce.

„Saj te kar spoznati ni več. Po obrazu so-deč moraš biti res bolan; sama kost in koža te je!“

„Ah, oče, kako ste ljubeznivi, da ste me prišli obiskat sem v ta kraj, v bivališče zločincev...“

„Vsak zločin se da s pokoro oprati in vse se odpusti!“

„Nisem tega zaslužil, gospod!“

Drugega mu nisem vedel povedati, le njegovo roko sem pritiskal na vroče ustnice.

„Hinko, kaj boš obupaval, saj si mi še vedno moj dragi sin; neprestano sem mislil nate. Ko sem prišel v to mesto kot provincial v naš zavod, sem se takoj začel zanimati zate in poizvedovati za tabo, pa te kar nisem mogel najti, čeprav so mi rekli, da z družino tu prebivaš. Včeraj pa sem prejel od tvojega tovariša Karla pismo, ki mi je pojasnil tvojo žalostno zgodbo. Vse mi je znano, sinko, vse. Pa ne misli, da si zaradi tega kaj izgubil pri meni; še rajši te imam, čim večja nesreča te je zadela. Bog je v svoji nepojmljivi dobroti dopustil nate to preizkušnjo.“

„Gospod, kako ste dobri do mene! Vi ste svetnik — jaz pa zločinec. Vi ne veste tega, da leži nad mano prokletstvo.“

„Kaj vendar praviš, Hinko! Ne, tega mi nikar več ne reci! Saj poznam tvoje žalostne dogodivščine, marsikaj pa se tudi ugane. Vedi pa, Bog me pošilja k tebi, naj ti povem, da te on še vedno neizmerno ljubi in ti hoče izkazati svoje usmiljenje.“

„Gospod, ali je res, kar pravite? Prevelika bi bila njegova dobrota. Da se še smem nadejati usmiljenja? Da me Jezus res še vedno ljubi?“

„Hinko, tega bi ti jaz ne mogel razložiti ne ti razumeti, kako zelo te Jezus še vedno ljubi!“

„Ali je mogoče? Tudi še potem, ko sem tako podlo ravnal z njim, tudi še potem, ko je udaril z bičem svoje jeze po meni? Potem, ko... Ah,

gospod, vi vsega ne veste... Kako me more imeti še rad, ko sem ga pa v obhajilu po nevrednem prejemal?"

„Ubogi moj sinko, vse razumem, pa vidim tudi, kako veliko kesanje se ti budi v srcu, da si ga razžalil, in kako hrepeniš po tem, da bi ti bil Bog spet prijatelj. Ti si bil žrtev, nesrečna žrtev. Potolaži se, Bog je dober, neskončno dober.“

„Za nobeno milost bi ga danes tako ne prosil kakor za to, da se spet spravim z njim, potem pa sem pripravljen umreti. Kaj pa naj še počnem na tem svetu? Čutim, da se z velikimi koraki bližam koncu svojih dni. Moči mi pešajo in vsak dan sem slabši. Samo to prošnjo imam do vas, da mi pomagате urediti moje zadeve z Bogom in da me ne zapustite.“

„Sinko, saj sem prav zato prišel. Sicer pa pusti misel na to, da bi se tako brž ločil od nas. Morda Bog pričakuje od tebe, da še mnogo dobrega storiš. Nadejam se, da te najdem še med tovariši v zavodu. Kdo ve, če ne? Lahko da se ti z zdravjem duše začne vračati tudi telesno zdravje.“

Pokleknil sem pred njim in bolj s solzami ko z besedami sem mu razodel vse svoje početje in sem se spovedal, kakor da je bila ta spoved zadnja v življenju.

Ko sem vstal, se mi je zdelo, da sem čisto drug ko prej. Solze so mi drsele po licu, toda to so bile solze veselja in tolažbe. Čutil sem v duši tako sladkost, kakor že dolgo ne doslej. O Gospod, samo ko smo pri tebi, smo tako brez skrbi, saj

samo ti znaš potolažiti žalostno srce. Samo v veri najde človek popolno srečo. Nikdar nisem tako močno čutil tvoje ljubezni, niti ne, da te tudi jaz ljubim, kakor v tem trenutku. Samo zate in v tebi naj živim, ti me pa tepi in kaznuj, kakor hočeš, saj bo zmeraj premalo v primeri z mojimi grehi.

Z obema rokama sem se oprijel duhovnikove roke in dejal: „Hvala vam, gospod, hvala vam! Presrečen sem! Tudi ko bi mi bilo zdaj umreti, bi rad umrl!

Ko bi mi bil kdo povedal še pred nekaj urami, da me čaka tako velika tolažba, ali bi mu bil mogel verjeti? Bog bodi zahvaljen!“

„Vidiš,“ mi je dejal dobri duhovnik, „vidiš, kakšno milost ti je Bog izkazal! Zdaj pa glej, da mu boš hvaležen in se mu popolnoma vsega posvetiš.“

„Toda kako naj stopim spet na pot, s ktere sem zašel? Res je sicer, da se tega mojega srca še nihče ni docela polastil in je Jezusovo ime še vedno vtisnjeno v njem. Toda kaj, saj sem ves za nič. Noge me že skoraj ne držijo. Gospod, eno željo še imam: Karla bi tako rad videl, preden umrjem! Dajte, izprosite pri predstojnikih, naj ga pustijo k meni, da mi on zatisne oči.“

„Hinko, ne govori tako! Kaj še vse lahko Bog napravi iz tebe, saj je vendar vseomogočen! Kaj pa smo mi? Nič, prazen nič, on je vse in on lahko stori, kar hoče. Saj mnogokrat izbere za velika dela prav neznačne stvari, da tako poka-

že svojo vsemogočnost. Poglej na primer Pavla, Avgušтина! Kakšna pa sta ta dva bila! Kako sta živela! Pa sta spregledala in si zaslužila svetniško krono. In kako moreš reči, da bi tebe, ki nisi za dolgo zapustil svojega Boga, ne mogel izbrati za svoje orodje in še mnogo dobrega po tebi storiti na svetu v svojo čast?"

„O kako bi rad, gospod, s čisto novim življenjem opral vse svoje pregrehe in zadostil za vse! Za vsako delo bi prijel, toda odkrito vam povem, da tu notri v srcu slišim glas, da gre po tvojega življenja že h koncu. Ko bi še dalje živel, se bojim, da spet razžalim svojega Boga, saj je človek tako slab!"

„Na slepo se moraš izročiti v njegove roke in se mu popolnoma prepustiti, naj stori s tabo, kar mu ljubo; samo neizmerno zaupanje imej vanj in moli goreče. To sem ti hotel povedati, Hinko. Zdaj pa nekaj drugega: tu imam listine, s katerimi te puščajo na svobodo, kar pripravi se, greva skupaj, zunaj čaka kočija in pospremim te do doma. Pojdi, da mamopotolažiš."

Pol več življenja je ob tej nepričakovani novici planilo vame. Jasno mi je bilo, da se je gospod inspektor zavzel zame.

Šla sva skupaj iz ječe. Najprej po stopnicah, potem čez dvorišče. Korak čez prag in bil sem na svobodi. Niti ozreti nazaj se nisem več upal. Prav kmalu sva bila pred hišo. Prosil sem, na vse načine sem ga prosil, da bi šel z mano in me pripeljal prav v družino, toda rekel je, da nas ne

bo motil v naši sreči. Morda bi bil, je dejal, mami živ očitek za tedaj.

Poljubil sem mu roko, neizmer-
no hvaležno ga pogledal, potem pa je
odšel.

Stopal sem strt in potrť po stop-
nicah, po katerih sem pred nekaj mes-
ci šel iz poštene družine v ječo, pre-
pričan, da se nikdar več ne vrnem.

Toda človek obrača, Bog obrne.

Telo hira, duh se prenavlja

Telesno vedno bolj propadam,
moj duh pa se ob nadnaravni moči
čimdalje bolj krepi. Začenjam obču-
dovati prekrasno in razkošno naravo
in gledam v nebo, ki se mi zdi, ka-

kor da se mi smehlja in me vabi iz zemeljskih nižav.

Gledam presveto belo hostijo in jo vsak dan prejemam v srce; verujem in molim. Bog mi je vse odpustil... K počitku grem, čakati vstajenja. Bog, tolaži mojo mamo!

Prvi dnevi novega leta, ki bo poslednje zame, so pretekli. Še enkrat mi je bilo dano videti mojega dobrega ravnatelja, preden je zapustil Španijo. Povabil me je, da, kakor hitro ozdravim, naj se vrnem v družbo.

Medtem pa sem čutil, da postajam z vsakim dnem slabši. Upanju na ozdravljenje sem dal slovo. Zdravniki so zmajevali z glavo in bili v zadregi; morda so mi celo dnevi šteti? Vdal sem se in izročil Bogu svoje življenje in svojo smrt — v spravo za svoje grehe.

Moja mama pa kar ni mogla najti miru in je začela živeti kakor svetnica. Cele ure je premolila in vsak dan pristopila k sv. obhajilu. Samo za eno milost je zdaj prosila: da bi ozdravel in se mogel spet vrniti v samostan. Hotela me je posvetiti Bogu, da me vendar ne vzame s tega sveta. Molila je in trpela.

Spomin na don Boska

Mesec april je napočil. Barcelona je bila vsa prijetno razburjena. Časopisi vseh vrst in vseh barv so pisali o življenju in delovanju znamenitega moža. Vsi so z navdušenjem pisali o veliki odliki katalonske prestolnice, da jo obišče svetnik.

Pa kdo je bil ta človek?

Kdo je bil? Ni bil slavnega rodu. Rodil se je kot preprost kmetič in je v mladosti obdeloval svoje njivice in kravico pasel. Toda njegova misel je od jutra do večera v sončnih in viharnih dneh in v zvezdnatih nočeh hodila po višavah nad to žalostno zemljo. Boga je imel vedno pred očmi. In prav Bog ga je porabil kot čudovito orodje svojih del.

Bil je začuda prijazen, neverjetno preprost, miren, preudaren, vesel, pač tak, kakršni so pravi apostoli in svetniki. Nobena težava ga ne plaši, potrpljenje ga vodi preko vseh ovir. Njegovo orožje je molitev, njegova politika je dobrodelnost. Koder koli hodi, povsod ga občudujejo in ga prosijo za pomoč. Mladina se razvnema ob njem za nove ideale in se ga oklepa navdušena za velika dela. Starčki se obračajo k njemu, da jih že na robu groba spravi z Bogom, velikodušni pa mu pomagajo pri bogoljubnem delu, on pa vse blagoslavlja, vse objema, vse brati.

Njegov prihod k nam je bil nekaj izrednega. Ves svet v Barceloni se je zganel. Pred mestno palačo so ga sprejeli zastopniki vladnih in civilnih oblasti: župan mesta, celo vseučiliški profesorji, katoliška društva, mladinske in dobrodelne organizacije. Duhovščina in cvet katalonskega plemstva je bil navzoč ob kraljevskem sprejemu.

Že ko se je vlak bližal postaji, se je razleglo gromovito ploskanje. Vlak se je ustavil. Iz voza je stopil neznaten človek; trpljenje in leta so ga upognila, vendar je bil še vedrega lica in

živahnega pogleda. Ta pogled je bil očarujoč, njegov nastop pa tako preprost in tako topla njegova beseda!

Preden se je preril med množico do kočije, ki ga je čakala, je minula cela ura. Vsak do zadnjega bi bil rad videl tega čudovitega moža, vsak bi bil rad vsaj kakšno besedo ujel. Na stebre so se vzpenjali premnogi, da bi ga videli preko glav neštete množice. Vsa okna so bila polna. Z daljnogledi so ga iskali in sledili vsak njegov korak med navdušeno in vrvečo množico. On pa je preprosto kot otrok odzdravljal in se smehljaj; vsakemu je privoščil prijazen smehljaj.

Petdeset imenitnih barcelonskih družin se je potegovalo, da bi sédel v njih kočijo. Kaj naj stori? V vse vendar ne more!

„Prosim, gospod, vstopite v mojo kočijo, jaz sem markiz ta in ta... Jaz sem pa vojvoda B... prosim, ne odklonite mi prošnje, na uslugo sem vam...“

„Saj me še poznate, jaz sem grof S., vstopite, prosim, v mojo kočijo!“

Preprost pa duhovit je bil odgovor velikega moža. Tako je dejal:

„V zadrego ste me spravili, gospodje; vaše kočije so take lepe, bogate, ena lepša od druge, tako da ne vem, v katero bi stopil, ker vas vse cenim in vse spoštujem. Vem pa tudi, da peš ne bi mogel tja, kamor mi je priti. Ne bo drugače, kot da tako napravimo: prva kočija me zapelje do stanovanja, tam me bo čakala druga in me pri-

pelje na postajo, tretja pa od postaje spet do doma in četrta od doma do postaje, tako bodo počasi vse prišle na vrsto in vsem bo ustreženo.“

Presenetil je ta duhoviti odgovor in niso ga več nadlegovali. Vstopil je v kočijo, ki mu je bila slučajno najbližja, in je utonil med množico, ki mu je še dolgo vzdikala.¹

Vsi, odličniki, duhovščina, vse je govorilo samo o njem. Vsi so se kosali, kateri bo bolj počastil gosta, ki ga je Previdnost pripeljala v njih mesto. Pa ni bil ta človek drugega kot skromen katoliški duhovnik, ubog, brez oblasti in je beračil za nešteto sirot, ki je skrbel zanje; bil je čudo tega stoletja, apostol ljubezni: Janez Bosko.

Iskrica upanja

V duši moje mame je zažarelo novo upanje, ko je slišala, da je prišel med nas veliki čudodelnik, mož božji. Pripovedovala mi je, koliko čudežev se je že zgodilo na njegovo priprošnjo in mi je preskrbela knjižico, ki je tiste dni krožila po Barceloni, in menda ni bilo človeka, da bi je ne bil prebral. Naslov ji je bil: „Don Bosko, spisal dr. d’Espiney.“

1) Ta dogodek, ki ga Hinko opisuje, je resničen; ni se pa zgodil v Barceloni, marveč v drugem mestu. Morda ga je vpletel, kakor ga je sam slišal od drugih. Pisec te knjige si ga ni upal izločiti iz Spominov.

Prav do srca mi je šlo branje tiste knjižice in vesel sem bil maminega predloga, da bi šli k don Bosku. Nastanil se je v nekem zavodu v Sarria, ki ga je bil sam ustanovil. Do tja je bilo komaj četrt ure s kočijo. Moja mama je trdno verovala, da bo storil čudež nad mano. Zdravniki so že izgubili vsako upanje v moje ozdravljenje, zato se je zanašala edino še na tega svetega moža in v njegovo priprošnjo.

Prišli smo res v Sarria na večer 28. aprila. Mislila sva z mamom, da bova kar koj sprejeta, toda hudo sva se varala. Že spotoma sva opazila cele procesije ljudi, ki so vsi šli proti Sarria, ko smo pa dospeli pred Talleres, smo zagledali ogromno množico. Vozovi in ljudje so nam naravnost zagradili pot. Dvorišče je bilo natrpano ljudi in vzpenjali so se na zidove, drevesa in celo na strehe.

Ura je bila tri popoldne in sonce je žgalo z vso močjo. Približal sem se k nekemu delavcu in ga vprašal, zakaj se je zbrala tolikšna množica.

„Kaj nič ne veste, gospodič? Čez pol ure bo don Bosko stopil na balkon in bo podelil blagoslov vsem navzočim.“

„Ali ne sprejema v avdienco?“

„Nemogoče, saj vidite, koliko je ljudi, ki bi radi k njemu! V prvih dneh so bili nekateri pač tako srečni, da so mogli govoriti z njim, zdaj pa pravijo, da se nekam slabo počuti, ko je vse dneve moral govoriti; kam bi pa prišel, ko bi vse in vsakega sprejel?“

„Verjamem, verjamem. Torej je vse zaman,“ sem si tožil, niti njegovega posebnega blagoslova ne bom mogel biti deležen, od tod pa don Boska tudi ne bomo mogli videti. Drugič bomo morali priti; morda jutri popoldne ne bo takega navala,“ sem dejal mami in sestrama.

„O, gospa, prav nič ne bo bolje, če ne bo še več ljudi,“ se je vtaknil oni delavec. „Ali veste, kako dolgo že čakajo oni, ki so na notranjem dvorišču. Še zdanilo se ni, pa so bili že tam: od treh zjutraj so že tam. In vsak dan je tako, Don Bosko je bil danes ves dan zunaj in se je pred kratkim vrnil, pa nihče se ni premaknil s prostora, vsi čudno potrpežljivo čakajo.“

„Ali torej res ne bo nikakor mogoče k njemu?“

„E, težko bo. Če bi čakali tu do poznega večera, morda... toda saj vidite, koliko je ljudstva. Morali so na vrata nabiti razglas, kdaj se bo don Bosko prikazal na balkonu in podelil blagoslov. Pri vratarju so cele debele knjige, kamor se vpisujejo odlične osebnosti, don Bosko pa potem blagoslavlja podpisane in moli po namenu vseh, ki so se podpisali.“

Sklenil sem, da ostanem. Namignil sem kočijažu, sedli smo v kočijo in čakali, da nam morda kak srečen slučaj pomaga v notranjost zavoda.

„S tolažbo v srcu boš umrl...“

Zaslišali smo živioklice množice in ploskanje in jasno nam je bilo, da se je prikazal don

Bosko. Namah je vse utihnilo, nekaj trenutkov tišine, potem so pa spet zagrmeli vzkliki, nato pa se je velikanska množica začela valiti z dvorišča. Razhajala se je. Nekateri so si otirali solze, drugi so se živahno menili, spet tretji so se zamišljeni vračali proti domu.

Stopili smo z voza in se namerili proti vhodu v zavod. Neki duhovnik nam je prišel naproti in nam povedal, kaj so razglasili javnosti, da se namreč don Bosko slabo počuti in je utrujen, zato nas na noben način ne bo mogel sprejeti.

Prosili smo, da nam dovoli vstopiti vsaj v kapelico, kjer je don Bosko vsak dan maševal, da tam nekoliko pomolimo. Dovolili so nam. Množica se je razšla, le kakih trideset oseb nas je klečalo v kapeli in molili smo sv. rožni venec. Preteklo je toliko časa, da sem zmolil vse tri dele; prišel je mlad tajnik in nam povedal, da nas don Bosko pričakuje v sobi in nam bo podelil blagoslov. Ta nenadna napoved nas je neizmerno prijetno presenetila. Nismo vedeli, od kod ta izredna milost. Moja mama je stopila k mlademu tajniku in ga rotila, naj za božjo voljo kako ukrene, da nas don Bosko sprejme v privatno avdienco. Odgovoril ji je, naj gremo z drugimi v čakalnico, on pa bo skušal kako ugoditi naši želji.

Vsi so šli v don Boskovo predsobo, le mi smo ostali zunaj. Prejeli so od njega blagoslov, nekaj besed jim je povedal in dal vsakemu svetinjico za spomin. Odhajali so.

Končno je prišel tajnik in nas je peljal k

don Bosku. S sestrama sem pokleknil, mami pa je iz duše privrela goreča prošnja:

„Don Bosko, ozdravite mi sina,“ in zajokala je na glas.

Don Bosko mi je dejal roko na glavo, pogledal mi v oči, nasmehnil se je in me vprašal: „Mladi prijatelj, kako se pišete?“

„Henrik Ghislieri.“

„Kaj pa zdaj delate?“

„Nič, gospod, študiral sem v Italiji in sem bil nekaj časa v samostanu kot novinec. Toda smrt mojega očeta me je iztrgala iz samostana, prišel sem v Španijo s svojimi sorodniki, z mamo in sestrama, zdaj sem pa nekaj na pljučih zbolel.“

Don Bosko nam je privoščil nekaj tolažilnih besed in dejal, da bom na priprošnjo Marije Pomočnice že zadobil zdravje, če je to v korist moji duši.

Prijel me je za roko in mi jo dolgo držal v svoji. Ko sem hotel poljubiti njegovo roko, se je nagnil k meni in mi šepetnil: „Dragi sin, pripravi se na srečno smrt. Bog te ima zelo rad in s tolažbo v srcu boš umrl... storil boš še prej redovne zaobljube... čez osem mescev pa boš v nebesih.“

O blaženi opomin z neba! Vesele duše se pripravljam na zadnjo uro, blizu sem že svojemu cilju.

In kaj je smrt?

Zdravje se mi vedno bolj slabša. Štiri mesce so ležali moji Spomini in šele danes jih spet na-

daljujem. Končal bi jih rad in vse v nje vklenil, kar se mi je v zadnjih časih primerilo, tja do zadnjih dni. Don Boskovih besed kar ne morem razumeti. Nadejal sem se v teh mescih, da se mi bo zdravje toliko izboljšalo, da se vrnem v samostan in se pripravim na redovne zaobljube in potem umrem med svojimi dragimi sobrat, toda kar bojim se, da me bo moje upanje zavedlo.

Noge me več ne držijo. Torej ne bom nikdar več videl samostana, nikdar več mogel opravljati redovnih molitev, nikdar več ne bom mogel v celico, kjer bi delal pokoro. Vse je minulo. Ne preostaja mi drugega kakor vdano čakati na svojo poslednjo uro in se pripraviti na smrt. Koliko stvari bi še rad povedal, koliko misli izrazil, toda moči me zapuščajo, naj se zgodi po božji volji. Čutim, da angel smrti plava okrog mene.

In kaj je smrt? Vesel zaton trudnega dne, mavrica po nevihti. To je tisti usodni trenutek, ki celo najtrše duše omehča in jih spreobrne, da se ne izgube. To je prehod v novo življenje, presrečno in večno. Vzradoščen bom stopil v grob. Gospod, tvojih načrtov ne bom pretehtaval. Le to te prosim — moje mame se usmili, milosrčni Bog!

Z Bogom! Na svidenje!

En mesec je že, kar ne morem vstati iz postelje, vendar sem zbral še toliko moči, da sem pisal svojemu dragemu prijatelju Karlu in svojemu nekdanjemu voditelju. Rotil sem ga, naj do-

voli mojemu dobremu Karlu, da bi prihitel k moji smrtni postelji in mi on zatisnil oči. Nadejam se, da mi prošnjo usliši.

Tebi tudi, dragi Karlo, prepuščam te Spomine, uredi jih, popravi, a ničesar ne črtaj, tudi kar se tebe tiče ne. To so poslednje želje tvojega Hinka, ki je na smrtni postelji.

Ni mi bilo dano, da bi s svojim apostolskim delom vršil dobra dela, pa naj vsaj na ta način storim kaj v blagor duš. Bog ve, koliko mladeničev je zapeljal svet, koliko staršev je preslepila ljubezen ali celo časna korist! Morda še popravijo svoj zmotni korak, ko bodo slišali, kaj se je z mano zgodilo.

2. decembra 1886.

Bog bodi hvaljen! Prišlo mi je pismo iz Italije, ki mi naznanja, da je Karlo že na poti k meni. Čutim, da se z velikimi koraki bližam zadnjemu dnevu, moči mi iz dneva v dan bolj pešajo, roka se mi trese in ne vidim več prav, kako pišem te poslednje vrstice.

Dan se bliža zatonu in vihar je šel mimo. Bog zna tudi blodnje in zmote prav obrniti. Žalostna drama življenja se bo zaključila s tolažljivim koncem.

Umiram vdan in zadovoljen. Tebi, mama, vse odpuščam, Bog ne daj, da bi iz mojih ust kdaj prišla besedica obtožbe! Bog ti odpusti, kakor ti iz srca odpušča tvoj sin. Mama, ne obupuj, saj se vsi spet snidemo in za vselej! Dragi sestri, z Bo-

gom! Ako vaju Bog pokliče, da gresta po poti, s katere sem jaz stopil, kakor sta mi rekli, ostanita poklicu zvesti in molita za pokoj duše vajinega brata! Jaz pa bom, ko bom rešen, tam gori molil za vaju. Tam vaju pričakujem. Dragi Karlo, z Bogom! Zahvalim se ti za vse, kar si storil zame, in za to poslednjo tvojo naklonjenost do mene. Ko bom pred Bogom v nebesih, se te bom spomnil.

EPILOG

Ubogi moj Hinko, zakaj si me tako kmalu zapustil! Ali te je božja milosrčnost videla, da si že goden za nebo?

Trdno sem o tem prepričan in to prepričanje mi blaži žalost za tabo. Bog te je hotel k sebi, ker je bilo tvoje kesanje iskreno, resnično, globoko. Prepričan sem, da si srečen v nebesih.

Ko sem zvedel, da je moj prijatelj na smrtni postelji in je mnogokrat izrazil željo, da pridem k njemu, sem prosil dovoljenja in ga dobil. Čim hitreje sem spešil v Španijo in šele ko sem bil preko Pirenejev, sem se pomiril.

Našel sem ga v postelji. Njegov upali obraz, vdrte oči, ustnice, izsušene od vročice, so mi pričale, kako pojema še pred kratkim tako bujno življenje.

Skoraj dvanajst dni sem bil ob njegovi postelji. Čul sem s sočutjem ob njem, saj sem ga imel rad kot lastnega brata. Nikdar ne bom pozabil trenutka, ko sem stopil k njemu. Ko sem ga zagledal v postelji, so mi klecnila kolena in dih mi je zastal. Kakšna sprememba! Nekdaj postaven, živahen in vesel fant je bil zdaj kakor lastna senca, kakor list, ki je jeseni padel z drevesa in se zvil pod njim in prvi piš ga bo odnesel. Končano je bilo njegovo tako obetajoče življenje. Niti be-

sede nisem mogel spregovoriti v prvem trenutku, ker me je prijelo v grlu, da nisem pozdrava spravil iz sebe.

On pa me je takoj spoznal. Dvignil se je s težavo na postelji. Tudi njega je posilil jok, da je skril obraz v odeji. Potem je razprostrl roke in me krčevito objel: v tem objemu in v njegovih solzah je bilo vse povedano. Sicer pa mu je ostalo po mojem prihodu le še nekaj dni do poslednjega slovesa.

Ko se je nekoliko umiril, mi je še ginjen dejal: „Vsaj umreti mi bo dano v tvojih rokah, v rokah mojega prvega in poslednjega prijatelja.“

Njegova mama in sestre so mi dejale, da je z mojim prihodom kakor novo življenje zaplalo v Hinku. Prve tri, štiri dni je bil dobro razpoložen, celo šaljiv. Kar upanje je zrastle, da si bo opomogel; še celo meni se je tako zdelo. Neko noč pa se je kakor zbudil iz globokega spanca in me poklical.

„Karlo...“ sem slišal, da je zašepetal. Pohitel sem k njemu.

„Hinko, saj sem pri tebi.“

„Karlo, ne varaj se, vedi, da bo kmalu konec mojih dni, saj čutim, kako mi življenje dogoreva in ugaša. Tvoja navzočnost me sicer krepi in tolaži, vendar čutim, da pojemam. Prosim te, ne zapusti me do mojega zadnjega diha. Potreben si mi. Vse ti bom povedal, kar mi leži na srcu in ti, prosim te, izvrši moje poslednje želje. Poslušaj! Dokler sem mogel pisati, sem vr-

gel na papir svoje Spomine, ki jih tebi izročam. Objavi jih, da z njimi dopovem fantom, ki so poklicani v redovno življenje, da v svetu ne bodo našli pravega miru; našli ga bodo le v lepem požrtvovalnem življenju za druge. Kogar pa Bog določi za svet, naj ostane v svetu. Vsak bo sicer moral prestati preizkušnjo, toda od svoje poti naj ne krene!

Da bom objavil te Spomine, sem se zaobljubil Mariji Pomočnici, potem ko sem imel srečo govoriti z don Boskom in prejeti od tega čudodelnika blagoslov. To mojo zaobljubo ti izpolni, Karlo; ali mi obljubiš?"

„Da, obljubim ti, Hinko.“

„Saj sem vedel, da ne boš zavrnil prošnje svojega umirajočega prijatelja.“ Tako je dejal in potegnil izza vzglavja zavitek — svoje Spomine! Potem pa mi je dejal:

„Zdaj pa še nekaj, poprosi ravnatelja našega zavoda v Barceloni, naj me sleherni dan obišče.“

„Danes bo prišel.“

„Karlo, od kod to yeš?"

„Ne vem, dozdeva pa se mi..."

„Prosim te, povej mi, Karlo, kaj je. Zdi se mi, da mora biti nekaj važnega; kaj te vendar ovira, da mi ne poveš?"

„Povem ti, kaj mislim. Ti si velikodušnega srca. Bog je govoril tvoji duši in ti si ga razumel. Ali bi ne bilo kar lepo, ko ti zdaj, ko si prav za prav dovršil leto noviciata..."

„Razumem te, dragi Karlo, hočeš reči, dà bi storil redovne zaobljube. Pa kaj misliš, da sem vreden tako velike milosti?... Saj veš, ko sem šel od tebe, sem vse pozabil in niti na tvoja lepa pisma nisem odgovoril.“

„Vse to je že preteklo, ne misli več o tem. Usmiljeni Bog ti je odpustil vse grehe, ki si jih morda storil. Čemu potem omenjaš te malenkosti, ki omembe niso vredne?“

„Ali misliš, da bo gospod ravnatelj pri volji sprejeti moje zaobljube?“

„Prepričan sem, Hinko. Prinesel sem s sabo iz Italije od našega vrhovnega predstojnika vse spreglede in vsa dovoljenja.“

„Karlo, Karlo! Ti si mi angel tolažnik, sam Bog te je poslal! Saj bi to bila moja najbolj vroča želja, kar jih imam še na svetu. Toda zavedal sem se svoje nevrednosti, kakor tudi sam dobro veš, da sem nevreden, zato se nisem upal izraziti tega svojega hrepenenja.“

„Trpljenje in kesanje in tvoja skrušenost so te očistile in ti vrnile prijateljstvo božje; ko boš storil zaobljube, se ti bo vrnila celo kršna nedolžnost. Bodi torej miren. Mislim, da ne bom mogel prinesiti lepšega sporočila gospodu voditelju, kakor je to: da srčno želiš napraviti zaobljube.“

„Kako bom srečen, če mi izkažejo to veliko dobroto! Tudi moja mama in sestre bodo neizmerno vesele. Karlo, ali se smem tudi jaz veseliti? Kaj se ti zdi, ali nisem nevreden tako velike in izredne milosti?“

„Prepušti vse našemu ravnatelju. Naj on razsodi!“

„O, da, reci mu, naj pride! Tvoja in njegova navzočnost mi budi zaupanje.“

„V kratkem bo prišel; obvestil sem ga sinoči, da ti je precej odleglo, in ponovno sem prosil, naj še neprestano molijo v zavodu za tvoje zdravje, kakor so doslej. Grem za nekaj trenutkov, Hinko, da poprosim gospoda ravnatelja, naj skuša čimprej priti k tebi.“

Res sem hitel v zavod, poiskal sem gospoda ravnatelja, vse sem mu povedal, on pa je bil neizrečeno vesel ter se je nemudoma odpravil z mano.

Hinko naju je že pričakoval in je pobožno molil. Mati in sestri so bile ob njegovi postelji in zbrano molile sv. rožni venec.

Z vedrim pogledom je sprejel ravnatelja zavoda in mu spoštljivo poljubil roko. Ravnatelj ga je s prijaznimi besedami skušal potolažiti. Bolnik nas je prosil, naj bi ostala sama z ravnateljem, zato smo se umaknili v drugo sobo.

Ponovno se je spovedal in želel drugo jutro prejeti sveto popotnico.

„Z Jezusom v srcu bom mirno umrl. In če boste potem, gospod ravnatelj, tako prijazni, da zjutraj po sveti maši sprejmete moje zaobljube, mi boste napravili neizmerno veselje.“

„Da, sinko, jutri zjutraj se bodo izpolnile tvoje in naše želje.“

Nekoliko sta potem še govorila o duhovnih rečeh, nato pa je gospod ravnatelj odšel.

Mati in sestri so takoj začele pripravljati sosednjo sobico za kapelico. Drugo jutro se je vrnil ravnatelj, da opravi sv. mašo. Bolnik je želel, naj bi njegovo posteljo obrnili tako, da bi gledal naravnost na oltar. Obložen z blazinami je napol sedel v postelji. Z rožnim vencem v rokah je čakal na sv. mašo ter je s hrepenenjem pričakoval trenutka sv. obhajila.

Po sveti maši je ravnatelj bral besedilo sv. zaobljub. Hinko jih je v navzočnosti domačih razločno in jasno ponavljal za njim ter je potem še s tresočo roko podpisal listino, ki mu jo je ravnatelj predložil.

„Gospod, zdaj si pa želim vstati vsaj za nekaj trenutkov, da oblečem svoj talar in želim, da me v njem pokopljejo.“

Ravnatelju so se orosile oči. Pomagala sva mu obleči haljo.

Stopil je na tla, toda noge ga niso več držale. Prosil je, da sva mu pomagala k oltarju, da poljubi Marijino sliko, ki je bila na njem, nato pa je spet legel. Ravnatelj se je poslovil in mu obljubil, da se jutri vrne k njemu.

Bolniku se je srčna želja izpolnila. Ves dan je prebil v zbrani molitvi, poleg njega pa so bile mama in neutolažljivi sestri. Ponoči se mu je zelo poslabšalo in vročica ga je kuhala. Zdravniki so napovedali, da je konec blizu. Mati je bila kakor

okamenela ob tej napovedi in je ihtela: „Jaz sem ga ubila.“

Sestri sta v sosednji sobi na glas jokali.

Drugo jutro se je ravnatelj dolgo zadržal ob bolniku, ki se mu je že bledlo.

„Karlo, mama, Jezus!“ te besede so mu bile vedno na ustnicah, na vprašanja pa ni odgovarjal in komaj je še spoznaval navzoče. Ropoldne se mu je nehalo blesti in zapadel je v globoko mrtvilo. Malo pred polnočjo se je za trenutek zavedel; vzdihnil je: „Jezus,“ poljubil križ, ki mu ga je mama podala, potem pa je zatisnil oči. Dihanje, prej pospešeno, je zdaj pojenjavalo; prsi, ki so prej nemirno valovile, so zdaj upadale in Hinko je naslonjen z glavo na moje rame nastopil pot v večnost. Dolg vzdih se mu je nenadoma izvil iz prsi in glava

mu je z vso težo omahnila na moje prsi. To je bil zadnji vzdih te zapeljane duše, ki je zgrešila tako sijajno pot.

* * *

Zbogom, mladi popotnik, ki si v kratkih letih prehodil svojo trudno pot! Tvoja zgodba je žalostna, a hkratu polna poezije in marsikomu bo v nauk.

Pod križ, ki stoji na tvojem grobu, si omahnil, pa je tebi in tistim, ki gredo mimo, nada vselega vstajenja.

Na svidenje, Hinko!

K A Z A L O .

I. PRVO SLOVO	9
Rana mladost	9
Neugnaneč čez vse	13
Prvi prestop	18
Nagla odločitev	22
Težko slovo - težki začetki	24
Vživel se bo	31
II. V DVEH SMEREH	34
Dober prijatelj - zaklad	34
Nočejo verjeti	38
Karlova skrb	42
Mama, kaj si storila!	43
Slepa ljubezen	46
Nove zlikovščine	51
V omamnem dimu	56
Usodno pepelnično jutro	58
Na robu groba	59
III. ZA POKLICEM	62
Hinkov angel	62
„Čas bo zoril tvoje nade“	64
Vse gre po sreči	71
Sonce se skriva	72
„...moje misli so vasovale drugje“	75
Beg v mesečini	77
To je torej moja celica!	79
Dobri, dobri oče!	83
Na cilju	84

IV. MATERINA ZMAGA	87
Moj Bog, kako strašno je to!	87
Mama, ti si pokopala mojo srečo	92
Grenki trenutki	97
Med prijatelji in znanci	98
Da bi pozabil	99
Črv pa gloda, gloda	103
Rahel poizkus	106
Odločitev	107
V. NAVZDOL	109
Muke in boji	109
Predaj se valovom!	111
Naglo navzdol	113
Noč po dogodku	115
Kdo bi bil?	117
Karlovo pismo	121
Zdaj pa še to!	123
V ječo	125
Prepozno!	126
VI. VEČERNA ZARJA	130
Zopet Hinkov angel	130
Ni še vse izgubljeno!	133
Telo hira, duh se prenavlja	138
Spomin na don Boska	139
Iskrica upanja	142
„S tolažbo v srcu boš umrl...”	144
In kaj je smrt?	146
Z Bogom! Na svidenje!	147
EPILOG	151

Carlo Viglietti
IZGUBLJEN POKLIC

Izdala: Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

© 2011